

Täysistunto

Tiistai 23.6.2020 klo 15.40—19.38

Täysistunto alkoi klo 15.40. Täysistunto keskeytettiin klo 19.10. Täysistuntoa jatkettiin klo 19.15. Täysistunto päättyi klo 19.38.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.40—15.57, 17.55—19.10 ja 19.15—19.38) ja toinen varapuhemies Juho Eerola (15.57—17.55).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 4/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 18/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 18/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

15.41 **Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön.

Tämän esityksen päätavoitteena on toteuttaa iäkkäiden henkilöiden perustuslain mukaista oikeutta välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Tavoitteena on turvata iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon asiakkaille laadukkaat palvelut ja parantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta varmistamalla... [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisa edustaja Lohi, hetkinen! Täällä ei nyt voi varata puheenvuoroja. Niitä täytetään täältä puheenvuoropyyntölistaan, sen jälkeen voi. — Olkaa hyvä.

...riittävä hoidosta ja huolenpidosta vastaava henkilöstö tehtävien huolelliseen toteuttamiseen. Lisäksi pyritään parantamaan iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevaa tietopoh-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

jaa ottamalla käyttöön yhteinen, koko maassa käytössä oleva arviointi- ja suunnitteluväline.

Kuten esityksen perusteluissa todetaan, toimitaan iäkkäiden henkilöiden ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon palveluissa suurelta osalta vanhuspalvelulain, muun sosiaali- ja terveyshuollon lainsäädännön sekä iäkkäiden palveluja koskevan laatusuosituksen tavoitteiden ja hengen mukaisesti. Kuitenkin palveluissa on valvonnan ja asiakaspalautteen pohjalta myös epäkohtia. Valiokunta pitää lakiehdotusta iäkkäiden henkilöiden sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämisen kannalta erittäin tärkeänä ja puoltaa sen hyväksymistä lähinnä perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella ehdotettavin muutoksin.

Esityksessä ehdotettu yhtenäinen toimintakyvyn ja palvelutarpeen arviointijärjestelmä RAI on kansainvälisesti käytetty, ja sen käyttö perustuu eri maissa lainsäädäntöön, muihin valtion asettamiin velvoitteisiin tai ohjaukseen. Arviointijärjestelmää on käytetty pitkään Suomessa ja kansainvälisesti myös palvelujen kehittämisessä ja tutkimustyössä. Arviointijärjestelmän käyttämiselle saavutettavissa olevien hyötyjen täysimääräinen toteutuminen edellyttää kuitenkin toimijoiden yhdenmukaista ja riittävää kouluttamista järjestelmän asianmukaiseen käyttöön. Valiokunta pitää saadun selvityksen perusteella järjestelmän käyttöönottoa lakiehdotuksen mukaisesti asiakkaan tarpeiden mukaisten palvelujen laadukkaan toteutumisen kannalta hyödyllisenä sekä asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja palvelujen asiakaslähtöisyyttä edistävänä.

Sitten henkilömitoituksesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vanhuspalvelulain henkilöstöä koskevaa 20 §:ää. Säännökseen lisättäisiin velvoite vähintään 0,7 työntekijän toteutuneesta henkilöstömitoituksesta asiakasta kohti iäkkäiden henkilöiden tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon toimintayksiköissä. Mitoituksessa otettaisiin huomioon vain välitöntä asiakastyötä tekevä henkilöstö. Henkilömitoitusta koskeva säännös 0,7 työntekijän vähimmäismitoituksesta asiakasta kohti tulisi voimaan täysimääräisesti siirtymäajan jälkeen, jotta kunnilla ja kuntayhtymillä sekä palveluntuottajilla olisi mahdollisuus varautua merkittävään henkilöstötarpeeseen sekä kustannusten kasvuun.

Valiokunta pitää henkilöstömitoituksen säätämistä tarpeellisenä ja iäkkäiden henkilöiden välttämättömän huolenpidon ja palvelujen riittävyyden sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta perusteltuna. Potilasturvallisuuden toteutumista on seurattava myös lain voimaan tultua. Myös välittömän ja välillisen asiakastyön erottaminen mitoituksen sääntelyssä on tärkeää työnjaon selkeyttämiseksi samoin kuin sosiaali- ja terveysalan koulutuksen ja työpaikkojen vetovoiman lisäämiseksi.

Arvoisa puhemies! Valiokunta kiinnittää huomiota myös henkilöstön saatavuuteen. Hallituksen esityksessä ja valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on laajalti kiinnitetty huomiota henkilöstön saatavuuteen. Myös perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan huomiota sääntelyn toteutettavuuteen tältä osin. Hallituksen esityksen mukaan riskinä on myös, että ainakin lyhyellä aikavälillä osa kotihoidon henkilöstöstä siirtyy ympärivuorokautisen hoidon palveluihin ja tämä aiheuttaa henkilöstövajetta kotihoitoon.

Edellä mainituista syistä valiokunta edellyttää, että kotihoidon riittävä henkilöstö turvataan kaikissa olosuhteissa. Valiokunta toteaa, että ehdotettu henkilöstömitoituksen vaiheittainen voimaantulo helpottaa osaltaan henkilöstön saamiseen liittyviä paineita, kun tarvittava lisähenkilöstön määrä jakaantuu useammalle vuodelle. Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että koulutuspaikkojen lisäämisen ohella keskeisessä asemassa henkilöstön saatavuuden parantamisessa ovat toimintayksiköiden pitkäjänteinen työhyvinvoinnin ja toi-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

mintatapojen kehittäminen yhteistyössä henkilöstön kanssa ja alan houkuttelevuuden lisääminen.

Voimaantulon ja siirtymävaiheen osalta valiokunta ehdottaa lain voimaantulon siirtämistä kahdella kuukaudella ja siirtymäsäännöksen selkeyttämistä perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella. Henkilöstömitoituksen täysimääräinen voimaantulo ja velvollisuus käyttää RAI-arviointijärjestelmää alkavat siirtymäajan päättyessä 1.4.2023. Muilta osin laki tulee voimaan lokakuun alusta tänä vuonna.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ehdottaa voimaantulo- ja siirtymäsäännöksen 2 ja 3 momentin muutoksia siten, että 3 momentista käy yksiselitteisesti ilmi henkilöstömitoituksen suuruus siirtymäaikana. Muutoksen tarkoituksena on toteuttaa perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetty lakiehdotuksen säätämisyksiköiden vaikutus huomautus. Perustuslakivaliokunnan mukaan lakiehdotuksen siirtymäsäännöstä on täsmennettävä siten, että siitä käyvät selkeästi ilmi henkilöstömitoituksen määräytymisen perusteet ja sen aiheuttamien kustannusten korvattavuus valtionosuusjärjestelmän puitteissa myös siirtymäaikana siten, että lakiehdotuksen mukaiset velvoitteet ja rahoitusperiaatteen edellyttämä rahoitus niiden toteuttamiseen ovat ajallisesti yhteneväisiä.

Momenttia täsmennetään sääntelyllä, jossa henkilöstömitoitus nousee asteittain lain voimaantulon jälkeen kahdessa vaiheessa ennen siirtymäajan päättymistä. Lain voimaantuloa alkaen mitoitus olisi kaikissa yksiköissä vähintään 0,5 työntekijää asiakasta kohti. Vuoden 2021 alusta mitoitus olisi vähintään 0,55, ja mitoitus nousisi 1.1.2022 vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohti. Siirtymäajan päättyessä 1.4.2023 edellytettäisiin vähintään 0,7:n henkilöstömitoitusta. Mietinnöstä käyvät ilmi siirtymäajan lisäkustannukset.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan kunnille maksettaisiin valtionosuutta laajentuvaan tehtävään. Valtionosuuslain mukaan uusissa ja laajentuvissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on sata prosenttia uusien ja laajentuvien tehtävien laskennallisista kustannuksista. Valtionosuuslain sääntely huomioon ottaen kustannukset korvataan hallituksen esittämällä tavalla henkilöstömitoituksen voimaantulon jälkeen ilman, että asiasta on tarpeen erikseen säätää.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön on jätetty kaksi vastalauseetta perussuomalaisten ja kokoomuksen ryhmän toimesta, ja he varmasti omissa puheenvuoroissaan käyvät läpi vastalauseiden sisältöä.

15.50 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies ! Olisi ollut toivottavaa, että vastuuministeri Kiuru olisi paikalla tämän käsittelyn aikana. Hän totesi aikanaan, että sitova 0,7:n hoitajamitoitus on tuntien työ ja yksi lause lakiin riittää. Tiedätkö, kuinka isosta sumutuksesta oli kyse? Palaan siihen.

Tämä lakiesitys oli äärimmäisen huonosti valmisteltu. Se sisälsi ongelmia, joihin perustuslakivaliokuntakin joutui puuttumaan, ja siinä ummistettiin silmät ja korvat asiantuntijoiltakin, ja tässä petettiin myös vanhukset, heidän omaisensa ja myös hoiva-alan henkilöstö. Heillä oli täysi syy uskoa, että SDP asian hoitaa välittömästi vaalien jälkeen 2019 eikä siirrä tosiasiallisesti vastuuta tuleville hallituksille, niin kuin tässä nyt on käymässä.

Kokoomus kannattaa lisähoitajia vanhustenhoitoon, niin ympärivuorokautiseen asumis- palveluun kuin myös kotihoitoon ja kotipalveluun. Kokoomus ymmärtää myös omaishoidon tärkeyden, ja myös se olisi pitänyt tässä kokonaisuudessa katsoa kuntoon. Mutta tämän esityksen heikkous on siinä, että pääministeri Sanna Marinin hallitus etunojassa varmisti ensin rahan menon kaikkeen muuhun ja käytti rahat sinne. Kun ikäihmisten vuoro oli,

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

niin rahaa ei enää ollutkaan. Näin muuten kävi myös eläkeläisille luvatus eläkekorotuksen kanssa: luvattua sataa euroa ei ole tulossa.

Nyt puuttuvat hoitajat, nyt puuttuu hoitajien palkkaamiseen rahoitus. Ensi vuonna tarve on 450 lisähoitajaa. Se kustantaa 24 miljoonaa euroa; rahaa on varattu 6,5 miljoonaa. Vuonna 2022 tarvitaan 1 300 lisähoitajaa. Tämä kustantaa 68 miljoonaa; Marinin hallitus on varannut siitä kymmenesosan, 6,5 miljoonaa. Vuonna 2023 hoitajatarve on yli 4 400 hoitajaa. Se kustantaa noin 180 miljoonaa euroa; alkuvuoden rahat puuttuvat sieltäkin. Ja itse asiassa, jos nykyinen noin 8 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä on ympärivuorokautisessa hoidossa, niin vuonna 2025 lisähoitajia tarvitaan yli 11 400. Vuonna 2025 tämän osamuutoksen hintalappu olisi siis noin 400 miljoonaa euroa vuodessa. Sehän ei tosin vasemmistohallitusta kiinnosta.

Arvoisa puhemies! Ministeri Krista Kiuru totesi: yksi lause lakiin riittää, muutaman tunnin työ. Sanon teille, keskustalaiset, jos ministeri Kiuru sanoo tulevansa tapaamiseen muutaman tunnin kuluttua, niin ei kannata hengitystä pidättää, sillä tämä muutama tunti näyttää venyvän nyt 36 480 tuntiin eli 1 520 päivään, [Puhemies koputtaa] ja silloinkin tämän hoitajamitoituksen toteuttaminen jää tosiasiallisesti seuraavan hallituksen vastuulle.

15.53 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Arvokas vanhuus ja laadukas hoiva kuuluvat jokaiselle, ja tässä salissa vallitsee hyvä tahto turvata ne. On hyvä, että haetaan keinoja turvata ja lisätä hoitajien määrää vanhusten ympärivuorokautisessa hoidossa, mutta tässä esityksessä on vielä ratkaisematta muutama iso ongelma: ensinnäkin hoitajia ei ole riittävästi, toiseksi todellista rahoitusta uudistukselle ei ole, ja kolmanneksi uudistus uhkaa johtaa kotihoidon heikkenemiseen ja ympärivuorokautiseen hoitoon pääsyn vaikeutumiseen.

On selvää, että mitoituksen kirjaaminen lakiin tuo kaivattuja lisäkäsia ympärivuorokautiseen hoivaan, ja tämä tarve on todellinen — se on syytä todeta — mutta se ei yksin riitä korjaamaan niitä epäkohtia, joita vanhustenhuollossa olemme viime vuosina nähneet. Nyt on viimein otettava vanhustenhoidon kehittämistarpeet tarkasteluun kokonaisuutena. Huolenä tässä on erityisesti kotihoidon tilanne. Hallituksen esittämä henkilöstömitoitus vaatii 4 400 hoitajaa pelkästään ympärivuorokautiseen hoivaan. Esityksessä ohitetaan se, että hoitajapula on jo nyt todellinen ja hoivakotien ohella hoitajia tarvitaan kotihoitoon, jonka piirissä on enemmän vanhuksia kuin tällä hetkellä ympärivuorokautisessa hoivassa ja jonka asiakasmäärät ovat STM:n mukaan kasvaneet viimeisen kahden vuoden aikana 4 000 asiakkaalla, ja kasvun ennustetaan nopeutuvan tulevina vuosina. Jos hoitajia ei ole saatavilla tarpeeksi, kotihoito jää heikompaan asemaan. Ajattelen, että hyvä hoiva on kyettävä varmistamaan jokaiselle palveluita tarvitsevalle ikäihmiselle, asui hän sitten hoivakodissa tai omassa kodissaan. Miksi korjataan vain yksi kulma toisen kustannuksella eikä haeta kokonaisvaltaista ratkaisua vanhuspalveluiden laadun turvaamiseen?

Henkilöstöresurssien ohella on myös kiinnitettävä huomiota hoivan laatutekijöihin ja toimintakulttuuriin. Se, miten vanhukseen suhtaudutaan, miten hänet kohdataan, miten hänen itsemääräämisoikeuttaan kunnioitetaan, otetaanko hänen tarpeensa, toiveensa ja tottumuksensa huomioon, miten omaisten kanssa toimitaan, ja aina viimein miten saattohoitovaihe hoidetaan viimeiseen hetkeen arvokkaasti ja välittäen, on ratkaisevaa. Jokaisen vanhuksen on voitava luottaa siihen, että silloin kun tarvetta on, hänestä pidetään huolta, ei vain sote-palveluiden kohteena vaan tuntevana ihmisenä.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

Lopuksi yleisempi huomio: Kirjoitin viikonloppuna blogin siitä, mikä yhdistää oppivelvollisuusiän pidentämistä, vanhuspalveluiden hoitajamitoitusta ja sote-uudistusta, ja haastoin hallitusta nostamaan näissä asioissa rimaa. Näitä uudistuksia yhdistää tavoite ratkaista asia näennäisen selkeällä ratkaisulla, josta voi kertoa suuren muutoksen tarinan ja esiintyä asian ratkaisijana. Jokaisen muutoksen saa tiivistettyä tviitin tai klikkiotsikon mittaan. Ongelmana on, että niiden tarpeen taustalla olevat monimutkaiset ongelmat eivät ratkea näin yksinkertaisilla ratkaisuilla. [Puhemies koputtaa] Jos katsotaan tätä hoitajamitoitusta, se tuo helpotusta henkilöstön määrään, mutta vanhustenhoidon laadun parantamiseksi tul- laan tarvitsemaan tämänkin uudistuksen jälkeen vielä paljon, paljon työtä.

15.56 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä tämän eduskuntakauden yksi keskeinen tavoite on se, että parannamme ikäihmis- ten palveluiden laatua ja ikäihmisten asemaa. On erittäin valitettavaa, että hallituspuoluei- den vaalilupaus hoitajamitoituksesta on kuin keisarin uudet vaatteet. Riittävää rahoitusta ei ole, eikä toimia hoitajien saamiseksi. ”Hetkessä” ja ”virkkeellä” luvattu hoitajamitoitus tu- lee voimaan vaalikauden viimeisillä viikoilla, aprillipäivänä 2023. [Maria Guzenina: Eikö teillä ole muuta kritiikkiä?] 0,7:n hoitajamitoitus lykkääntyy ja jää seuraavan hallituksen rahoitettavaksi. [Maria Guzeninan välihuuto] Kun budjettiriihessä jaettiin miljarditolkulla rahaa mutta kulutushuimassa tehtiin varsin ruma ja rujo arvovalinta ja jätettiin hoitajami- toitus rahanjaon ulkopuolelle, unohdettiin ikäihmisille, unohdettiin hoitajille, unohdettiin kaikille suomalaisille annettu lupaus. [Maria Guzeninan välihuuto] Kun hallitus jätti hoi- tajamitoitusesityksessä kylmästi syrjään sen, että lisähoitajille on oltava palkkarahat [Ma- ria Guzenina: Entä nyt?] ja että hoitajia on oltava lisää, jos mitoitusta nostetaan, niin tämä esitys karahti perustuslainvastaisena esityksenä [Maria Guzeninan välihuuto] — puhe- mies, toivon, että saan käyttää puheenvuoroni — perustuslakivaliokunnassa karille. Perus- tuslakivaliokunta totesi, [Maria Guzeninan välihuuto — Puhemies koputtaa] että hallituk- sen on löydettävä hoitajamitoitukseen rutkasti lisää rahaa ja muutettava torsoa esitystään, [Maria Guzeninan välihuuto] jotta se voidaan käsitellä normaalissa lainsäätämisyjärjestyk- sessä. [Maria Guzenina: Perjantaina se menee läpi!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat! Edustaja Sarkomaa...

Toivon, edustaja Guzenina, että annatte muidenkin puhua. Oppositiollakin on puheoi- keus tässä eduskunnassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Juuri tätä olin sanomassa.

Kiitos, puhemies! — Jotta tämä esitys olisi voitu käsitellä normaalissa lainsäätämisyjär- jestyksessä, olisi pitänyt löytää rahaa, mutta rahaa ei löytynyt, vaikka kyseessä oli sosiaa- lidemokraattien tärkein vaalilupaus, ja näin hallituspuolueet joutuivat porrastamaan esityk- sen niin, että tämä mitoitusta nousee portaattain ja tulee tosiaankin voimaan, 0,7, vasta pari viikkoa ennen vaaleja. Toki esitykseen jouduttiin tekemään paljon muitakin muutoksia.

Puhemies! Sanon, että kokoomus jätti tähän esitykseen vastalauseen, mutta emme vas- tusta nyt mitoitusta tai hoitajien lisäämistä, mutta jätimme lausumat, joiden turvin olisi ol- lut mahdollista korjata tämän esityksen graavit puutteet.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

Rahoitus puuttuu. Tässä puhutaan sadoista miljoonista. Ei ole esitystä, mistä nämä rahat tulevat, ja ministeri Kiuru on sanonut, että ne leikataan STM:n kehyksestä. Eli on todella suuri riski, että me joudumme leikkaamaan palveluita.

Ei ole riittäviä toimia hoitajien saamiseksi, ja se, mikä tässä on huolestuttavinta, on se, että hallituksen esityksen omissa perusteluissa sanotaan, että tämä esitys vaarantaa kotihoidon. Itse tiedän vanhustenhoidossa toimineena hoitajana, että siellä kotihoidossa on hyvin heikossa kunnossa olevia, hyvin ikääntyneitä ihmisiä. Valtaosa on muistisairaita. Pidän erittäin kylmänä ja kovana politiikkana sitä, että te valiokunnassa suljitte silmät asiantuntijoiden puheenvuoroilta eikä ole tehty yhtään esitystä, [Puhemies koputtaa] joilla parannettaisiin kotihoidossa olevien ihmisten asemaa.

Kokoomus on esittänyt yhdeksän lausumaa, joita vastaan te äänestitte valiokunnassa. [Puhemies koputtaa] Toivon, että täällä suuressa salissa tuette niitä [Maria Guzeninan välihuuto] ja korjaatte ne graavit virheet, joita tässä lakiesityksessä on. [Puhemies: Aika!] Kokoomus haluaa kantaa vastuuta kaikista ikäihmisistä, riippumatta siitä, missä he asuvat ja minkälaisia palveluita he käyttävät, ja toivon, että myös teidän sydämenne heltyvät tälle, [Puhemies: Arvoisa edustaja, aikamitoitus on täynnä!] sosiaalidemokraatit erityisesti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt muistutan kaikkia edustajia siitä, että vaikka välihuudot ovat sallittuja, niin päälle huutaminen ei.

16.00 Noora Koponen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä sanotaan, että hallitusta ei kiinnosta ikääntyneiden ihmisten hoivan laatu, mutta kyllä minä sanoisin, että tämä hallitus kiinnittää nimenomaan hoivan laatuun nyt enemmän huomiota kuin koskaan.

Palataan nyt hetkeksi asian keskiöön eli ihmiseen. Ihminen on inhimillinen oman elämänsä aktiivinen toimija elämänsä loppuun asti. On syytä muistaa, että ikääntynyt ihminen on edelleen aivan yhtä yksilöllinen kuin kuka tahansa. Ikääntyneiden ihmisten hoivassa ja sen laadun takaamisessa keskeisessä asemassa on aina henkilöstö, ja henkilöstön me olemme nyt nostaneet esiin. Voivatko työntekijät tarpeeksi hyvin? Jaksavatko he työssään? Saavatko he esimiehiltään tarvitsemaansa tukea? Siksi sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää nyt huomiota siihen, että nämä saavat erityistä huomiota.

Ikääntyneiden hoivasta ja sen onnistuneesta toteuttamisesta puhuttaessa henkilöstö on aina asetettava keskiöön. Hoivan ei koskaan sanan kuvaavuudesta huolimatta tule olla passiivista toimintaa. Ikääntyneet ihmiset ovat edelleen aktiivisia toimijoita, joiden oman elämän hallinta on pitkälti kiinni siitä, miten yhteiskuntana suhtaudumme heihin. Autammeko heitä kattamaan kahvikupin pöytään itse vai istutammeko heidät pöydän ääreen odottamaan sitä? Jokainen lattialta itse poimittu sukka tai kuorittu peruna on omatoimisuutta ja sitä, että minä pystyn tähän itse. Sellainen on laadukasta hoivaa.

Henkilöstön ohella onkin syytä nostaa keskiöön toinen iso kokonaisuus, kuntoutus, ja senkin tämä hallitus nyt tekee. Henkilöstömitoituksen kokonaisuudessa moniammatillisuus ja sen toteuttaminen ovat avainasemassa. Kuntoutuksen ammattilaiset, esimerkiksi fysioterapeutit ja toimintaterapeutit, auttavat niin ikääntyneitä itseään kuin myös heidän kanssaan toimivaa henkilökuntaa tai omaisia siinä, että ikääntyneet ihmiset kykenevät olemaan omassa arjessaan aktiivisia toimijoita.

Hoivan tulee taata tunne oman elämän hallinnasta elämänkaaren loppuun saakka. Henkilöstömitoituksen toteuttaminen kestävästi tulee vaatimaan tarkkuutta, eikä tehtävä tule olemaan helppo. Se on kuitenkin tärkeä, ja siksi hallitus haluaa tätä nyt edistää. Samaan ai-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

kaan meidän on huolehdittava siitä, että muiden heikoimmassa asemassa olevien tilanne ei heikkene. Ihminen on aina asetettava keskiöön — sitä suuremmin, mitä näkymättömämpi hän on.

16.03 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kokoomus kannattaa hoitajamitoitusta, kun se tehdään niin, että hoitajien riittävydestä huolehditaan ja se lepää kestäväen rahoituksen päällä.

Meillä päättäjillä tulee olla vastuu kaikista hoivaa tarvitsevista ikäihmisistä riippumatta siitä, missä he asuvat. Kirjaukset lakiin eivät yksin riitä, jos hoitajia palveluiden toteuttamiseksi ei ole saatavilla tai uudistukselta puuttuu rahoitus. Tämä ei ole niin helppoa, muutenhan se olisi jo tehty.

Tämä lakiesitys koskee vain palasta vanhustenhoidosta. Yli puolet vanhustenhoidosta tapahtuu kotona kotihoidon toimesta. Vanhuspalveluiden pitäisi turvata jokaisen ikäihmisen oikeus juuri hänen tarvitsemiinsa palveluihin yhdenvertaisesti ja oikea-aikaisesti.

Hallitusohjelmassa varattu rahoitus henkilöstömitoituksen toteuttamiseksi on täysin riittämätön. Vaje on tarkoitus paikata sosiaali- ja terveysministeriön budjetin sisällä tehtävistä säästöistä, mutta päätöksiä näistä säästöistä ei ole tehty. Rahaa ei siis ole. Hallituksen hoitajamitoitusesityksen velvoitteet yhdistettynä esityksen kestävämmään rahoituspohjaan voivat pahimmillaan ajaa kunnat merkittävään ahdinkoon, jossa niiden talous ja kunnan muut palvelut voivat heikentyä.

Perustuslakivaliokunnan vaatimuksesta hallituksen esitykseen tehty muutokset ovat mittaluokaltaan merkittäviä, ja valiokunnan olisi tullut kuulla asiantuntijoita niiden toteuttamiseksi huolellisesti. Emme kuitenkaan saaneet kuunnella asiantuntijoita. [Aki Lindén: 80!] Esitys on muuttunut merkittävällä tavalla perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen. Lisäksi toimintaympäristössä on huomattavia muutoksia koronakriisin myötä. Kaikki asiantuntijalausunnat on saatu ennen koronakriisiä ja ennen perustuslakivaliokunnan käsittelyä. Perustuslakivaliokunta nosti esiin sekä rahoituksen että henkilöstön saatavuuden ongelmat. Onko uusi lakiesitys nyt perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukainen?

STM:n virkamiehet olivat ainoat, jotka saivat antaa vastineen tästä, eli sama taho, joka oli antanut hallituksen myötä ensimmäisen lakiesityksen, jonka perustuslakivaliokunta sitten torppasi. Missä on avoimuus? Eikö tämä lakiesitys olisi kestänyt asiantuntijoiden arvioita, kun ei annettu mahdollisuutta kriittiseen arviointiin? Avoimuus, julkinen keskustelu, asioiden kriittisen arvioinnin mahdollistava keskustelu näyttävät olevan tälle hallitukselle vierasta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lakiesitys hoitajamitoituksesta on ikäihmisten hoivaa eriarvoistava, sillä se sivuuttaa yli puolet vanhuspalveluja käyttävistä ikäihmisistä kokonaan. Hoitajamitoitus kohdistuu pelkästään ympärivuorokautiseen hoitoon ja jättää syrjään sen vakavan tosiasian, [Puhemies koputtaa] että myös kotihoidossa on huutava pula hoitajista.

Olemme jättäneet vastalauseen, ja tulen toisessa puheenvuorossani kertomaan siitä enemmän.

16.06 Ben Zyskowitz kok: Arvoisa herra puhemies! Nykyinen ministeri Kiuru väitti viime vaalikaudella, että tämä on yhden virkkeen lisääminen lakiin ja muutaman tunnin työ. Jo silloin kokoomus totesi, että näin ei todellakaan ole vaan pitää katsoa kokonaisuutta, missä otetaan huomioon myös kotihoidon tarpeet, omaishoidon tuen tarpeet ja rahoitus

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

sekä henkilökunnan saatavuus. Vaalikiimassa kaikki muut puolueet kuin kokoomus antoivat vaalien alla ymmärtää, että tämä on helppo homma ja hetkessä hoidettavissa. Se ei hirveästi meitä nyt lohduta, että olimme yksin oikeassa, kun vaaleissa tätä meidän rehellisyytämme ei tietystikään mitenkään arvostettu. Päinvastoin.

Nyt meillä on sitten hallituksen esitys ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan siihen voimaantulon osalta tekemät muutokset, jotka perustuvat perustuslakivaliokunnan antamaan lausuntoon, ja joka voimaantulo näin porrastettuna on parempi kuin hallituksen alun perin esittämä. Lopputulos on siis se, että tosiasiaassa laki tulee voimaan aprillipäivänä, muutama viikko ennen eduskuntavaaleja. Portaittain tätä kohti on kuitenkin tarkoitus mennä, ja hyvä niin.

Edustaja Lindénillä on ollut vaikeuksia kuullun ymmärtämisessä, joten todettakoon nyt hyvin selvästi, että kokoomus kannattaa hoitajamitoitusta ja tämä kannatuksemme tarkoittaa sitä, että parempi olisi ollut, jos tätä hoitajamitoitusta, 0,7:ää, olisi voitu tarkastella osana kokonaisuutta, jossa kotihoidon tarpeet, omaishoidon tuen tarpeet, henkilökunnan saatavuus ja rahoitus olisivat olleet samaan aikaan pöydässä. Tämä ei hallituspuolueille käynyt. Näin ollen on teidän velvollisuutenne nyt osoittaa ja tänä aikana toimia niin, että sekä rahoitus että henkilökunnan saatavuus ovat kunnossa, kun lain on tarkoitus tulla voimaan 2023 täysimääräisesti. Ellette siihen mennessä pysty osoittamaan riittävää henkilökuntaa, ellette pysty osoittamaan riittävää rahoitusta, niin silloin on todellakin riski, että henkilökunta käytännössä rekrytoidaan kotihoidon puolelta, mistä hallituksen esityskin varoittaa, ja rahoitus jää puutteelliseksi, jolloin kunnat ovat ennennäkemättömissä vaikeuksissa.

Nyt kysyn hallituspuolueiden edustajilta, kun hallituksen ministereitä ei täällä näy, kun ovat neuvottelussa: Onko edelleen tarkoitus, että tämä kaikki rahoitetaan STM:n kehyksistä, kuten tähän saakka on annettu ymmärtää? Onko todellakin uskottava, että digitalisatiosta, Kela-korvauksista ja muualta nämä rahat otetaan? Tähän olisi hyvä saada vastaus. — Kiitos, herra puhemies.

16.10 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Hoitajamitoituksen saaminen lakiin on osoittautunut uskomattoman vaikeaksi. Sitä on tahkottu jo usean hallituksen voimin viimeiset kymmenen vuotta. Eivät ole auttaneet vanhusten ja omaisten hätähuudot eivätkä median esille nostamat kauhutarinat. 90 prosenttia tehostetun palveluasumisen asiakkaista on muistisairaita. On aivan käsittämätöntä, että näitä heikoimmassa mahdollisessa asemassa olevia suomalaisia muistisairaita vanhuksia kohdellaan näin. Suomalaisessa sivistisyhteiskunnassa on musta aukko, ja se on vanhustenhoito. Nyt meillä kuitenkin on käsissämme esitys hoitajamitoituksesta. Se ei tullut valmiiksi tunnissa eikä kahdessa eikä ollenkaan sellaisena kuin luvattiin.

Arvoisa puhemies! Ennen eduskuntavaaleja kaikki puolueet olivat hellyttävän yksimielisiä siitä, että se 0,7 pitää saada lakiin ja nopeasti. Tämä hallitus on nyt hautonut tätä esitystä kokonaisen vuoden ja saanut aikaan esityksen, jossa 0,7 tulee voimaan 1.4.2023 eli vasta kolmen vuoden päästä, juuri ennen seuraavia eduskuntavaaleja. Uskomatonta vatu-lointia. [Perussuomalaisten ryhmästä: Uskomatonta!]

Esitystä perustellaan sillä, että meillä ei ole tarpeeksi hoitajia. Tämä ei pidä paikkaansa. Meillä on kymmeniätuhansia ammattiin koulutettuja hoitajia, jotka tekevät jotain ihan muuta kuin mihin heillä on koulutus. Ongelma ei ole siinä, etteikö meillä olisi hoitajia, vaan siinä, että he pakenevat hoitotyöstä. Hoitotyö on raskasta sekä fyysisesti että henkisesti, se on kuitenkin edelleen kovin huonosti palkattua. Arvoisa puhemies, massiivinen

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

uusien hoitajien kouluttaminen hoitajapulaan on kuin hölmöläisten hommaa. Hölmöläiset rakensivat ikkunattoman mökin ja yrittivät kantaa valoa sisälle säikeissä. No, tuliko sinne valoa? No, ei tietenkään — eivätkä pysy meidän hoitajammekaan hoitotyössä. Ongelma ei siis ole se, ettei ole hoitajia, vaan se, että he pakenevat muihin töihin. Tämä on se ongelma, jonka ratkaisuun pitäisi nyt panostaa.

Esityksen vaiheistusta perustellaan myös sillä, että siihen ei ole rahaa. On tämä vain ihmeellistä touhua — juuri äsken löytyi liki 20 miljardia rahaa koronatukiin, mutta hoitajamitoitukseen tarvittavaa 250:tä miljoonaa ei löydy.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset esittävät, että 0,7:n mitoitus [Puhemies koputtaa] tulisi voimaan jo ensi vuoden alusta, ja meillä on vankka usko siihen, että se olisi mahdollista. Esitämme myöskin, että hallitus laatisi toimenpideohjelman [Puhemies koputtaa] muissa töissä olevien hoitajien houkuttelemiseksi takaisin hoitotyöhön ja huomioisi mitoituksen noston vaatimat kustannukset ensi syksynä [Puhemies: Ja aika!] laadittavassa vuoden 2021 talousarviossa. — Pyydän anteeksi, puhemies, minun on pakko esittää tämä meidän voimaantulosäännöksen muutos. Ehdotamme siis...

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ei, teidän ei tarvitse esittää sitä nyt vielä tässä.

Okei.

16.13 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisten mielestä hoitajamitoitus on saatava pian kuntoon, mutta mitä tekee hallitus? Mitä tekee hallitus? Hallitus haluaa sen voimaan vasta vuonna 2023. [Aki Lindén: Vaihteittain!] Nyt olemme vuodessa 2020, [Eduskunnasta: Vaalitemppu!] eli sinne on vuosia, vuosia aikaa. Hoitajamitoitusta ei siis tullutkaan, kuten luvattiin. [Sari Sarkomaa: Sama vaalilupaus vaalista toiseen!] Eli hoitajamitoitusta ei tullut, kuten luvattiin. Sen piti olla pikku juttu, helppo homma — pikku juttu, helppo homma, pieni juttu. Ei tullut. Henkilömitoitus on tosin eri kuin hoitajamitoitus.

Kannatan edustaja Juuson tekemiä ehdotuksia, ne olivat hyviä. [Eduskunnasta: Eihän se tehnyt niitä!] — Teki Juuso esityksiä, ja ne olivat hyviä. — Mitoitus on saatava pian kuntoon eikä vasta vuosien, vuosien kuluessa, nyt se on tulossa vuonna 2023. Perussuomalaiset arvostavat sitä, että vuoden 2021 talousarvioon laitetaan riittävästi rahaa hoitajamitoitukseen. Henkilöstömitoitus ja sen toteutuminen on turvattava, ja on myös oltava sanktiot, elleivät ne toteudu.

Perussuomalaiset arvostavat omaishoitoa ja omaishoitajia. Edelleen tähänkään esitykseen ei näyttäisi olevan tulossa omaishoidon tuen verottomuutta — se on sikäli harmi. Se on todella harmi. Nämä omaishoitajat ovat todella niitä äänettämiä voimavaroja, arkipäivän tähtisankareita. He tekevät isoa, tärkeää työtä.

Immettelen vielä lisäksi, että neljännessä lisätalousarviossa hallitus esitti 300 miljoonaa ilmastorahastoon — 300 miljoonaa. Nyt 100 miljoonaa hoitajamitoitukseen tuntuu olevan tiukassa. Perussuomalaiset haluavat, että hoitajamitoitus saadaan pian kuntoon.

16.15 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Kansalaiset ovat huolissaan hallituksen ai-keista rahoittaa hoitajamitoitus yksityisen terveydenhuollon sairausvakuutuskorvausten pienentämisellä, jolloin lääkärilasku kasvaa. Tällöin hoitajamitoituksen maksumiehiksi ja

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

-naisiksi laitetaan sairaat ikäihmiset, jotka tarvitsevat esimerkiksi silmälääkäreitä. [Aki Lindénin välihuuto]

Vetoan ministeri Blomqvistiin, jonka tittelissä tasa-arvo mainitaan, että säästetään Marinin hallituksen hirmuiselta Kela-korvausleikkurilta ja että naiset säästetään. Julkisella sektorilla ei ole ilman yleislääkärin tutkimusta ja lähetettä saatavilla gynekologia eli naistentautien erikoislääkäreitä, ja hoitajamitoituksen rahoittaakseen hallitus heikentää naisten asemaa. Nyt jos koskaan kannattaa kysyä päivystäviltä feministeilta, mitä mieltä he ovat hallituksen aikeista heikentää sukupuolista tasa-arvoa. Vihreät edustajatkin ovat unohtaneet Voima-lehden sanoman, että patriarkaalinen yhteiskunta saa kaikki voimaan huonosti.

Olen huolissani myös kuntien tilanteesta, joiden pitää löytää tarvittavat hoitohenkilöt ja laitoshuoltajat tekemään hoitotyön ohella tehtävät välilliset työt. Pelkästään 0,5:n mitoituksesta puuttuu 120 hoitajaa ja kokonaisuudesta 4 400 uutta hoitajaa. Rahat puuttuvat, hoitajat puuttuvat. Seuraavan kymmenen vuoden aikana yli 75-vuotiaiden määrä nousee 800 000:een. Kunnissa on ongelmia sekä väestöllisen että taloudellisen huoltosuhteen kanssa. Hoitajista on pulaa kasvukeskuksissakin, joten muuttotappiokunnat ovat todellisesti pinteessä. [Pasi Kivisaaren välihuuto] Miten tähän on varauduttu? Onko huomioitu teknologista kehitystä? Esimerkiksi lääkeannostelurobotit, joita tehdään Salossa, ovat hyvin tärkeitä hoitotyön tukena, jotta työtaakka helpottuu ja asiakkaan tarpeet voidaan paremmin huomioida. Vaalien edellä ministeri Kiuru kertoi, kuinka hoitajamitoitukseen menee vain muutama tunti. Korjaankin edustaja Heinosen laskelmia, sillä vaalihuoneistojen sulkeutumisesta toteutukseen eli aprillipäivään 2023 mennessä on kulunut 34 732 tuntia. Ajatelkaa, 34 732 tuntia, eikä ministeri Kiuru ole edes paikalla, kun asiaa käsitellään, mutta ehkä hän saapuu parin tunnin kuluttua.

Arvoisa puhemies! Kuu Kiurusta kesään, puoli kuuta hoitajista, desimaalista vähäsen, rahoituksesta ei tietoaakaan.

16.18 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tämä asia on tärkeä ja vakava, ja vaikka täällä sinällään varmasti on mukava käyttää hyviä retorisia kikkoja — ja sinällään asiasisällöstä olen samaa mieltä edustaja Junnilan kanssa ja huolissani siitä, mistä tämän uudistuksen rahoitus löytyy — niin täytyy sanoa, että poikkeuksellisenä pidän myös sitä, että ei täällä eikä myöskään valiokunnassa vaikuteta otettavan tarpeeksi vakavasti sitä kritiikkiä, jota perustuslakivaliokunta on perustellusti esittänyt. Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi pitänyt välttämättömänä, että valtioneuvosto seuraa ehdotetun mitoituksen kustannusvaikutuksia tarkoin ja ryhtyy tarvittaessa rahoitusperiaatteen toteutumisen edellyttämiin toimenpiteisiin. Kokoomuksen vastalauseessa on esitetty tämäntyyppisiä lausumia, että eduskunta edellyttäisi tätä samaa valtioneuvostolta, ja näitäkään ei ole hyväksytty osaksi valiokunnan virallista mietintöä, mitä pidän kyllä hyvin erikoisena.

Yleensä sen tyyppisissä lausumissa, joissa edellytetään esimerkiksi rahoituksen riittävyyden tai ylipäätään uudistuksen toteutumisen vaikutuksia, jotta voidaan tarvittaessa tehdä korjauksia tai mahdollisesti sanktioita kentälle, niitä yleensä edellytetään ihan yhteisesti, ja monesti näissä kohdin otetaan huomioon myös opposition näkemykset, sillä tällaisen asian pitäisi olla meidän kaikkien yhteinen huolestus. Ei kai kukaan tässä salissa halua, että toteutamme jotakin sellaista, johon käytännössä ei ole osoitettu rahoitusta? Jos siihen ei ole osoitettu rahoitusta, se käytännössä johtaa siihen, että rahoitus leikataan jostakin muualta. Tämähän itse asiassa on se, mille tämä esitys nyt tälläkin hetkellä perustuu, eli

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

STM:n sisältä otetaan rahoitus, esimerkiksi Kela-korvauksia leikkaamalla, kuten näissä edeltävissä puheenvuoroissa on tuotu esiin.

No, mitä se tarkoittaa? Tässä selvästi on hallituksella ajatus, että tulevaisuudessa sosi-aali- ja terveystalvet perustuvat myös tuotannoltaan hyvin pitkälti julkisen palvelun tuo-tantoon. Siinä ei sinällään ole mitään pahaa. Ongelma on vain se, että jos se yksityinen ei ole minkäänlainen vaihtoehto, kun Kela-korvaukset viedään sieltä pois kokonaan, niin käytännössä julkinen palvelutuotanto kohtaa sellaisen paineen, johon on mahdotonta ny-kyresursseilla, tai edes niillä resursseilla, mitä on laskettu tulevaisuudessa tarvittavan, vas-tata.

Kokoomus on myös esittänyt vastalauseessaan — mikä mielestäni tiivistää hyvin pitkäl-ti nämä huolet — että eduskunta edellyttäisi, että hallitus toisi eduskunnan käsittelyyn van-huspalvelulain kokonaisuudistuksen, jolla varmistetaan palveluiden yhdenvertaisuus ja pa-rempi saatavuus jokaiselle palveluita tarvitsevalle ikääntyneelle, ja että tässä uudistukses-sa varmistettaisiin, että yhteen palvelumuotoon tehtävät muutokset eivät heikennä palve-luiden laatua tai saatavuutta toisaalla. Eikö tämä ole juuri se, josta valiokunnan puheenjoh-taja Lohikin tässä puhui, että näin tulisi toimia?

16.21 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Iäkkäiden henkilöiden henkilöstömitoitus 0,7 on sinänsä hyvä asia, mutta mielestäni siihen sisältyy kolme keskeistä ongelmaa.

Ensimmäinen niistä on se, että tässä puututaan ainoastaan ympärivuorokautisessa hoi-dossa olevien vanhusten tilanteeseen. Nyt jos me katsomme tilastoja, niin THL:n seuran-nan mukaan vanhuspalveluissa on noin 100 000 asiakasta, joista yli puolet on kotihoidossa ja runsaat 40 prosenttia ympärivuorokautisessa hoidossa, ja sen lisäksi on vielä paljon nii-tä, jotka ovat omaishoitajina lähisukulaiselleen, yleensä puoliso toiselle. Ja tässä laissa to-dellakin pureudutaan vain yhteen ryhmään vanhuksista, jotka tarvitsevat hoivaa ja hoitoa. Meidän mielestämme, kokoomuksessa, olisimme mieluummin tarvinneet vanhuspalvelu-lain kokonaisuudistuksen, jossa varmistetaan palveluiden saatavuus ja riittävä hoitaja- ja henkilöstömäärä riippumatta siitä, missä nämä vanhukset asuvat ja minkälaisia palveluja he käyttävät.

Arvoisa puhemies! Toinen ongelma, joka tähän liittyy, on hoitajamäärä. Tässä on arvi-oitu, että sitten kun tämä on aikanaan kokonaisuudessaan voimassa, tarve on 4 400 hoita-jaa pelkästään sinne ympärivuorokautisen hoidon puolelle — ja tämä on ongelma, koska meillä on tällä hetkelläkin jo pulaa hoitajista. Tässä edustaja Juuso perussuomalaisista to-tesi äsken, että meillä Suomessa ei sinänsä ole pulaa hoitajista, mutta he eivät työskentele vanhuspalveluiden ja muiden vastaavien palveluiden piirissä. Tämä on varmasti totta, mut-ta myöskin uusia hoitajia tarvitaan. Vierailin äskettäin espoolaisissa oppilaitoksissa, kah-dessa paikassa, joista toisessa koulutetaan lähihoitajia ja toisessa sairaanhoitajia, ja siellä sain kuulla, että tänä päivänä hoitajiksi opiskelevat henkilöt eivät halua hakeutua vanhus-tenhoitoon, ja se johtuu osin siitä raskaasta työstä, mitä siellä tehdään, mutta tietysti myös-kin palkkatasosta. Eli on hyvin tärkeää pohtia sitä hoidon kokonaiskuvaa ja myöskin joh-tajuutta, millä tavalla työt organisoidaan ja niin edelleen, miten siitä tehdään houkuttele-vaa ihmisille. Mutta joka tapauksessa fakta on se, että meillä on ongelma näiden hoitajien saatavuuden kanssa ja joudumme tässä kohtaa luultavasti turvautumaan siihen, että hoita-jia haetaan sitten sieltä kotihoidon puolelta, ja se ei mielestäni ole oikeudenmukaista nii-den vanhusten kannalta, jotka siellä kotihoidossa ovat.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

Arvoisa puhemies! Kolmantena on tämä rahoitus. Yritin sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön käsittelyssä ottaa esille näitä rahoitusongelmia, mutta valitettavasti hallituspuolueet kieltäytyivät siitä täysin. Eli ajatushan on se, että vuodelle 2024, [Puhemies koputtaa] kun tämä on voimassa, tarvittaisiin jo 265 miljoonaa euroa, mutta ei ole mitään käsitystä, mistä ne rahat [Puhemies koputtaa] tulevat. Ja, arvoisa puhemies, vielä pahinta on se, että ei ole edes kiinnostusta, mistä ne tulevat.

16.25 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Vanhuspalveluiden tila on herättänyt laajaa huolta viime vuosina. Erityisesti ylikansallisten hoivajättien härski tapa takoa voittoja työvoimaintensiivisellä sote-sektorilla on järkyttänyt viime vuosina jopa poliitikkoja oikealla laidalla. Yksityiset hoivajätit ovat takoneet voittoja nimenomaan vanhusten hyvinvoinnin kustannuksella tinkimällä henkilöstön määrästä ja sitä kautta hoivan laadusta. Tämä häikäilemätön kikkailu loppuu nyt, kunhan uutta henkilöstömitoitusta myös valvotaan tehokkaasti.

Voitontavoittelun räikeimpiä esimerkkejä ovat olleet muun muassa Esperin Caren hoivakotien laiminlyönnit, joissa oli tietoisesti laiminlyöty hoivan laatua ja haamuhoitajakäytännöt olivat osa yhtiön systemaattista toimintaa. Valvira antoi huhtikuussa 2019 Esperin Carelle valtakunnallisen määräyksen korjata epäkohdat ja puutteet kaikissa vanhustenhuollon yksiköissään. Valvontamääräys oli ensimmäinen laatuaan Suomessa.

Viime vaalikauden loppumetreillä yli puoluerajojen heräsikin vaatimus siitä, että vanhuspalveluiden huolestuttavaan tilaan on puututtava. Vasemmistoliitto on tyytyväinen, että Marinin hallitus vihdoinkin toteuttaa tämän uudistuksen, jonka toteuttamista erityisesti kokoomus on jarruttanut lähes vuosikymmenen ajan. Henkilöstömitoituksen kasvattaminen 0,7 ammattihenkilöön asiakasta kohti parantaa vanhusten hoivaa ja turvallisuutta. Lakisääteinen korkea henkilöstömitoitus on pitkään kaivattu ratkaisu siihen kriisiin, joka viime vuosista lähtien on ravistellut vanhustenhoivaa.

On totta, että yhteisiä huolia vanhuspalveluiden tilasta on tämänkin esityksen äärellä. Mistä saamme lisää ammattilaisia? Entä miten saamme asiantuntevat ammattilaiset pysymään nykyisissä työtehtävissään? Monet vanhuspalveluiden työntekijät uupuvat raskaan työn ja matalan palkan alla. Siksi on tärkeää, että me muistamme korostaa naisvaltaisten vanhuspalveluiden työskentelyolosuhteita, palkkakysymystä ja työhyvinvointiin liittyviä kysymyksiä jatkuvasti, mutta tärkeää on myös muistaa, että hallitus on juuri tehnyt hienon esityksen siitä, että näitä koulutuspaikkoja myös lisätään tuntuvasti, ja siltä osin hallitus myös puuttuu ammattilaisten riittävyyteen vanhuspalveluissa, että saadaan myös lähihoitajia varmasti lisää.

Lisäksi on pakko vielä kiinnittää huomiota kokoomuksen huoleen siitä, miten käy vanhusten kotihoidon. Kun olen tuolla Helsingin kuntapolitiikassa ollut jo varsin pitkään, [Puhemies koputtaa] niin siellä sitä huolta kokoomus aika harvoin esittää.

16.28 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit on kannattanut hoitajamitoituksen nostamista mahdollisimman nopeasti ja on seurannut hämmentyneenä hallituksen irtisanoutumista ja kiemurtelua tämän keskeisimmän vaalilupauksen kohdalla. Hoitajamitoitus tulee nyt sitten vihdoinkin voimaan porrastetusti siten, että tuo 0,7 astuu voimaan aprillipäivänä 2023, eli juuri ennen seuraavia vaaleja. Jotenkin tuntuu, että tämä aprillipäivän valitseminen täksi täysillä voimaantulon päivämääräksi osoittaa kyllä sen, että tässä vaalilupauksessa oli kyllä jonkinlaista aprillia kansalle syötetty, koska sellaista, voisiko sa-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

noa, epämääräisyyttä tämän hoitajamitoituksen voimaansaattamisessa hallituksen taholta on ollut. Tämä ei ollut muutaman tunnin työ, vaan me olemme nähneet, että tässä on todellakin ollut suuri tuska löytää rahoitusta, ja kun nyt todellakaan rahoitusta ja myöskään hoitajia ei tällä aikataululla ole pystytty hallituksen toimesta tuomaan esille, niin silloin joudutaan tähän porrastettuun voimaansaattamiseen.

Lähetekeskustelussa oppositio jo epäili, että tämä rahoitus tulee olemaan iso ongelma, ja tuolla aika monella valiokunnassa oli halua kuulla tarkemmin siitä, miten tuo rahoitus aiotaan toimeenpanna, ja tuntui kummalliselta, että näitä erilaisia selvityspyyntöjä hallituspuolueitten puolelta ihan tavan takaa torpattiin.

Meillä tämä lainsäädäntö on täällä käsittelyssä, koska tämä on lisätalousarviolaki, mutta jos katsoo tuota lisätalousarviota, niin täytyy todeta, että tätä rahoitusongelmaa ei olla siinä ratkaisemassa, vaikka meillä samanaikaisesti on käsittelyssä kaikkien aikojen suurin lisätalousarvio ja satoja miljoonia tuntuu riittävän vähän sinne ja tänne. Hallitus on todennut, että tätä rahoitusta lähdetään hakemaan digitalisaatiosta ja Kela-korvauksista. No, erityisesti tämä Kela-korvausasia tuntuu pahalta, koska tiedämme, niin kuin täällä muutamissa hyvissä puheenvuoroissa on tullut esille, että Kela-korvausten pienentäminen iskee kaikkein kipeimmin niihin pienituloisiin, joilla on erityislääkärin tarvetta ja jotka tarvitsivat erityislääkärin vastaanotolla käyntiä. Heillä ei ole siihen rahaa, kun Kela-korvaukset pienentyvät.

Kristillisdemokraatit haluaa tuoda myös esille sen huolensa, että kun ympärivuorokautisen hoivan tarve kasvaa ja henkilöstön tarve kasvaa, tässä ei kuitenkaan vaarannettaisi kotihoidon resursseja. Tällaisessa isossa uudistuksessa olisi tietenkin tärkeää katsoa sitä kokonaisuutta, ja myöskin omaishoidon merkitys on sellainen, joka pitäisi tunnistaa. Meillä on ihmisiä, jotka asuvat kotonansa [Puhemies koputtaa] ja joiden läheisin omainen on se heidän hoitajamitoituksensa.

16.31 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! On hienoa, että pääsemme vihdoinkin käsittelemään hallituksen esitystä sitovasta vanhushoivan hoitajamitoituksesta. Tätä on odotettu pitkään. Hoitajamitoitus olisi pitänyt saada lakiin jo vuosia sitten, mutta kuten näemme, hallituksilla on eroa. Nyt tämä vihdoinkin etenee. [Sari Sarkomaa: Missä rahat, missä rahat?]

Esityksen mukaan lakiin kirjataan 0,7:n hoitajamitoitus vanhusten ympärivuorokautisen tehostetun hoivan yksiköihin. Asiasta säädetään lailla, kun tähän asti mitoitusta on ohjattu laatusuosituksilla, mikä tunnetusti ei ole toiminut riittävällä tavalla. Lisäksi hoitotyö ja tukipalvelut eriytetään nyt toisistaan, jolloin hoitajamitoitukseen voidaan laskea vain hoitotyötä tekevä henkilökunta. Lain tavoitteena on turvata vanhuksen mielekkään elämän mahdollistavat palvelut. Tarkoitus on parantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta varmistamalla hoivatyötä tekevän henkilöstön riittävyys.

Arvoisa puhemies! Lakisääteinen riittävän korkea henkilöstömitoitus on ratkaisu siihen kriisiin, joka viime vuodesta lähtien on ravistellut suomalaista vanhustenhoivaa. Yksityiset hoivajätit ovat takoneet voittoja vanhusten hyvinvoinnin kustannuksella, kun henkilöstön määrästä ja hoivan laadusta on tingitty. Tämä häikäilemätön kikkailu loppuu nyt, kunhan uutta henkilöstömitoitusta myös valvotaan tehokkaasti. Ikäihmiset ansaitsevat laadukkaat palvelut, joiden myötä mahdollistetaan heille arvokas ja mielekäs vanhuus. Me valtemistoliitossa olemme tyytyväisiä, että hallitus vihdoin toteuttaa tämän uudistuksen,

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

jonka toteuttamista erityisesti siellä kokoomuksen puolella, missä mutistaan, on jarrutettu lähes vuosikymmenen ajan, kuten tunnettua on.

Arvoisa puhemies! On huolehdittava, että henkilöstöä riittää vanhuspalveluihin kaikkialla Suomessa ja että hoitajien lisäys ympärivuorokautisissa palveluissa ei johda henkilöstöpulaan kotihoidossa. Henkilökunnan asteittainen lisäys koulutuspaikkojen lisäyksen ohella toivottavasti helpottaa henkilöstön saamiseen liittyviä paineita, kun lisähenkilöstön tarve jakaantuu nyt useammalle vuodelle. Lähihoitajien, sairaanhoitajien ja hoiva-avustajien koulutusmäärien nosto on hyvä asia, mutta se ei yksin ratkaise hoivayksiköiden henkilöstöresurssia, vaan huomiota kiinnitetään myös työhyvinvointiin ja hoitoalan houkuttelevuuteen. Myös valiokunta korosti mietinnössään, että keskeisessä asemassa on pitkäjänteinen työhyvinvoinnin ja toimintatapojen kehittäminen.

Hoiva-alan johtamista on kehitettävä ja hoitotyön johtamisen koulutuksen opintopolkuja myöskin. Myös osatyökykyisten ja alalta lähteneiden hoitajien työllistymistä takaisin tulee tukea ja joustavoittaa sekä ehkäistä sairauspoissaoloja työhyvinvointiin panostamalla. Onneksi hallitus on jo päättänyt lähihoitajakoulutuksen lisäämisestä yhteensä 5 000 uuden lähihoitajaopiskelijan edestä.

16.34 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! On aika todeta, että hallitus söi lupauksensa, hallitus söi myös vaalilupauksensa. Ensin meni eläkeläisten vappusatanen, ja nyt meni hoitajamitoitus. Kyllä te lupasitte hoitajamitoituksen, mutta 0,5 on yhtä turhan kanssa. Olen tehnyt 25 vuotta hoitotyötä, 14 vuotta yötyötä, viikko töitä, viikko vapaata, kahta vuoroa, kolmea vuoroa, ja tiedän, mitä 0,5 käytännön työkentällä tarkoittaa.

Se, että hallitus porrastaa nyt tämän paljon puhutun hoitajamitoituksen — tänä vuonna 0,5, ensi vuonna 0,55, seuraavana vuonna 0,6, ja kaukana siintää se toive, että vuonna 23 se olisi 0,7 — ei tuo juurikaan apua sinne hoitotyön kentälle. Suosituksissa on ollut juuri nämä samat luvut, 0,5, ja itse asiassa olen eri mieltä siitä, etteikö suosituksia olisi noudatettu. Niitä on noudatettu aika hyvin. Se on vain pieni murto-osa, jolta on jäänyt huomioimatta nämä suositukset. [Sari Sarkomaa: Alle 5 prosenttia!]

Vuonna 2008 ikäihmisten palvelujen laatusuosituksissa oli jopa korkeammat mitoitukset: 0,5:stä 0,8:aan. Mitä raskaammin hoidettavia vanhuksia, mitä heikompi- ja huonompi-kuntoisia, niin mitoituksen on oltava korkeampi, jopa 0,8. On ikävää, että hallitus poisti tästä uudesta esityksestä sen maininnan, että mitoitus voi olla myös korkeampi kuin se 0,5. Se 0,5 sanelee sen, että se ei ole korkeampi. Uskokaa ihmeessä, kun minä sanon kokemuksen äänellä. Olen tehnyt niin pitkään hoitotyötä.

Täytyy olla toki iloinen siitä, että kolmannen kauden kansanedustajana se työ, mitä olen tullut tänne ajamaan, saa päätöksensä, mutta pettynyt olen siitä, että se 0,7 on vasta vuonna 23. [Ben Zyskowitz: Jos silloinkaan!] Ja minua pelottaa, keksittekö te jonkun aasinsillan, onko tämä kokonainen vedätys tässä hoitajamitoituksessa, että sitä rahaa ei todellakaan löydy sinne vuoteen 23, koska se pelko meillä on. Te meinaatte leikata Kela-korvauksia, tuoda digihoitajilla tarvittavaa rahaa, mutta voin kertoa teille, että ne rahat eivät tule riittämään.

Arvoisa herra puhemies! Eilen kuulumme, että rauhanturvaajat, meidän aarteemme, tulevat saamaan palkankorotuksen, koska heitä ei tahdo löytyä käytännön kentälle. Mitä tapahtui suomalaisille hoitajille koronan keskellä? Ei ainoatakaan koronaylimääräistä euroa. Ei ainoatakaan koronalisää. Miten me kehtaamme? Eikö meitä kaikkia hävetä? He tekevät henkensä uhalla tärkeää, vaativaa hoitotyötä. Se on palkkapolitiikkaa, se on parempia työ-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

oloja, se on asunnon hankkimisessa avustamista, matkalippukorvausta, verohelpotusta, koulutusaikojen lyhentämistä. Sillä tavalla saadaan hoitajia. Tämä teidän esityksenne on torso, [Puhemies koputtaa] ja minua hävettää teidän puolestanne.

16.37 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! En tiedä, hävettikö edustaja Juvosta vai kiittikö hän myöskin samassa puheenvuorossaan, mutta kuitenkin asia nyt etenee. Sen verran haluan edustajaa korjata, että nämä eivät ole olleet hallituksen lupauksia, joita te tuossa alussa sanoitte: ne ovat olleet erään hallituspuolueen lupauksia. [Välihuutoja] Meillä on ollut eri puolueilla eri lupauksia, mutta hyvä hallitus laittaa asioita yhteen ja vie eteenpäin, niin kuin tämänkin pykälän kohdalla näitä nyt viedään eteenpäin. Hallitus on luvannut parantaa vanhustenhoidon tilaa, ja tämä esitys [Arja Juvonen: Ei paranna! 0,5!] sitä pyrkii nyt myöskin parhaansa mukaan toteuttamaan.

Kuten edustaja Zyskoviczin puheenvuorosta aiemmin kävi ilmi, niin tämä ei varmasti-kaan olisi tullut voimaan tälläkään hallituskaudella, jos kokoomus olisi ollut hallituksessa. [Maria Guzenina: Ei olisi tullut! Näin on!] Hän kauniisti sanoi, että oli yksin oikeassa eikä rehellisyyttä arvostettu. Ymmärrän kyllä tämän rehellisyyden arvostamisen sinänsä, jos vastustaa [Hälinää — Puhemies koputtaa] tällaisia esityksiä, jotka maksavat, mutta se tarkoitus, mitä tällä halutaan saada aikaan, on sitäkin tärkeämpi.

Mutta on paljon ongelmia, se tunnustetaan ja tunnustetaan toivottavasti sekä hallituksessa että oppositiossa. Me joudumme vielä painiskelemaan rahoituksen kanssa monesti, aivan varmasti niin kunnat kuin valtio, ja sen kanssa, mistä hoitajia saadaan, millä me huolehdimme siitä, että tässä maassa on riittävästi hoitajia, jotka viihtyvät työssään ja voivat myöskin hyvin siinä työssään, mutta on tärkeää, että tämä nyt etenee, ja kiitos siitä hyvästä yhteistyöstä.

16.39 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee, niin näyttää, että suurin huoli joillakin on muitten puolueitten vaalilupauksien täyttymisestä. Itse en ole kovin huolissani siitä, en edes omista lupauksistani, kun niitä ei tullut juuri annettua. [Arja Juvonen: Lupaukset pitää pitää!] Oma huoleni on ennen muuta se, miten me saamme yhdessä turvattua suomalaisten ikäihmisten hyvän hoivan tulevaisuudessa, heidän, jotka pärjäävät vielä kotona, tarvitsevat sinne ehkä tukea, ja heidän, jotka tarvitsevat ympärivuorokautista hoivaa, pitkäaikaista laitoshoidoa. [Arja Juvonen: Rahalla!] — Tämä ei ratkea pelkästään rahalla. Haluan sen sanoa, kun täältä välihuuto tuli. Meillä on tässä paljon ongelmia. Niin kuin tämä esityskin osoittaa, meillä on hoitajapula monin paikoin. — Sen takia pidänkin erittäin järkevänä ja viisaana ratkaisuna sitä, minkä valiokunnan mietintö sisältää, että tämä voimaantulo porrastetaan useampaan vaiheeseen niin, että tässä pystytään taloudellisesti tähän varautumaan, mutta ennen kaikkea niin, että pystytään saamaan alalle osaajia. [Maria Guzenina: Vastuullista!] Tämä on erittäin vastuullinen esitys. [Ben Zyskovicz: Hallituksen esitys oli perustuslainvastainen!] Tämä on erittäin... [Hälinää]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lohella on puheenvuoro.

Tämä on erittäin perusteltu esitys minusta, ja kaikilta osin voi todeta, että on järkevää porrastaa tällä lailla tämä esitys. Haluan sanoa niihin puheenvuoroihin, joissa täällä sanottiin, että tämä tulee voimaan vasta aprillipäivänä: Ei tule voimaan. Tämä tulee voimaan 1.10. tänä vuonna. Siitä lähtee tämä hoitajamitoitus asteittain nousemaan lopullisesti sii-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

hen 0,7:ään silloin 1.4.2023, ja laki tulee voimaan 1.10. tänä vuonna. [Ben Zyskowicz: No siitä onkin paljon iloa!]

Sitten haluan ottaa [Hälinää — Puhemies koputtaa] yhden asian vielä. On täysin selvää ja pitää tunnustaa, että eihän tämä laki pelkästään ratkaise meidän vanhustenhoitoon liittyviä ongelmia. [Maria Guzenina: Eikä kukaan niin ole sanonut!] Ei hallitukseen niin kuvittele, mutta kyllä täytyy sanoa, että toivoisin, että me voisimme yhdessä paitsi arvostella tätä, jos joidenkin mielestä on arvosteltavaa, mutta myös iloita siitä, että onhan tämä iso askel eteenpäin meidän vanhustenhoidon laadun parantamisessa. On tämä iso askel eteenpäin, ja kyllä se on meidän kaikkien tunnustettava, vaikka arvosteltavaa tuntuu löytyvän. Sitä arvostelua, joka kohdistuu siihen, että ei kuultu asiantuntijoita sosiaali- ja terveysvaliokunnassa perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen, minä pidän aika perusteettomana. Olin itse laatimassa sitä perustuslakivaliokunnan lausuntoa aikoinaan valiokunnan jäsenenä, ja minusta tässä on otettu erittäin hyvin ja tarkkaan huomioon se lausunto. Meillä tehdään yleensä eduskunnassa virkatyönä perustuslakivaliokunnan ponteenkin liittyvien huomioiden ja tavallaan kynnyksen takana olevien huomioiden vaativat muutokset näihin mietintöihin. [Puhemies koputtaa] Ei siinä enää käynnistetä laajaa kierrosta kuulemisia. [Ben Zyskowicz: Eikö? Jos puuttuu oleellisesti?] Me kuulumme yli 70:tä asiantuntijaa — ei käynnistetä. [Hälinää]

16.42 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin ensin odottaa, että tämä salimölinä loppuu tässä, mutta kun se nyt hiljeni, niin sitten. Kiitoksia siitä.

Oli erittäin miellyttävää, että sain puheenvuoron valiokunnan puheenjohtaja Lohen maltillisen puheenvuoron jälkeen. Tässä asiassa keskustelu alkoi kovin tunnepitoisesti, ja tässä on kysymys nyt erittäin merkittävästä ja suuresta uudistuksesta, ja ymmärrän, että siihen liittyy tietysti tällaisia paineita.

Itse ajattelin, että en lähde tässä nyt ollenkaan tähän oppositio—hallitus-keskusteluun, koska tämä käytettävissä oleva aikakin on niin niukka, mutta yhden asian kuitenkin otan esille. Täällä puhuttiin Kela-korvauksista, muutama edustaja, muun muassa edustaja Junnila. Mitä tapahtui Kela-korvauksille sen hallituksen aikana, jossa perussuomalaisilla — sittemmin tosin sinisillä — oli sairausvakuutuksesta vastaavan ministerin ja kokoomuksella valtiovarainministerin paikka? Hammashuollon Kela-korvaukset putosivat 120 miljoonasta 40 miljoonaan, lääkärikorvaukset 80 miljoonasta 50 miljoonaan ja tutkimuksen ja hoidon korvaukset 60 miljoonasta 40 miljoonaan. [Ben Zyskowicz: Ja te viette loputkin!] Ei siellä ole kovin paljon enää jäljellä, edustaja Zyskowiczin puheenvuoro oli aivan oikeaan osunut. Tällä hetkellä se on keskimäärin 8 euroa yhtä lääkärikäyntiä kohti. Minun mielestäni terveydenhuollon voimavarat täytyy käyttää tavalla, joka eniten auttaa heikommassa asemassa olevia. Olen ihan henkilökohtaisesti valmis siihen, että se jäljellä oleva vähäinen määrä, mikä on esimerkiksi lääkärikorvauksiin, sairausvakuutuksiin, voidaan siirtää täysimääräisesti vanhusten asumispalveluiden, tehostetun palveluasumisen tukemiseen. Se on silloin oikeammassa kohteessa kuin missä se on tällä hetkellä.

Perustuslakivaliokunta käsitteli tätä perusteellisesti, niin kuin täällä on todettu, ja siltä pohjalta me teimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tähän kaksi merkittävää muutosta: Me otimme yhdenvertaisuutta lisäävän RAI-arviointivälineen sinne lakiin sisälle. Se on erittäin merkittävää, että me koko maassa yhdenvertaisella tavalla arvioimme eri vanhus-ten palvelutarvetta. Ja toinen asia: me vaiheistimme tämän. Nyt vaiheistuksen osalta, kun tässä on neliportainen vaiheistus, me tiedämme aivan tarkkaan kunkin vaiheen rahoitus-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

kustannukset. Me tiedämme myös sen, kuinka paljon tämänhetkisistä kehyksistä vielä puuttuu, ja se on luonnollisesti asia, joka käydään läpi budjettineuvotteluissa ja muissa. Itse olen sitä mieltä, että kun meidän koko kunnallinen sosiaali- ja terveydenhuoltomme on 19,6 miljardia euroa ja sairausvakuutuskorvaukset yhteensä 2 miljardia euroa — siinä on lääkekorvaukset mukana — tulee olemaan mahdollista löytää jopa tämän suuren kokonaisuuden sisältä se edelleen puuttuva noin 100 miljoonan euron panostus, [Ben Zyskowiec: Noin 200!] joka tarvitaan vuosille 21, 22 ja 23, [Puhemies koputtaa] koska sellaisesta summasta tässä on suunnilleen kysymys.

16.46 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Kyllä se näin on, että kokoomus jatkaa täällä edelleen sinnikkäästi mielikuvien luomista. Puolue, joka on yli vuosikymmenen vastustanut sitovaa hoitajamitoitusta, ei pysty vieläkaan myöntämään, että on ollut väärässä kaikki nämä vuodet. [Ben Zyskowiec: Me olimme oikeassa! Te olitte väärässä!] Kaikki muut eduskuntapuolueet kannattavat sitovaa henkilöstömitoitusta, ovat asettuneet sen taakse. Osa toivoo, että vielä nopeamminkin päästäisiin tämän asian kanssa etenemään. Kokoomus on ainoa jarrupuolue, näin se vain on.

Tämä laki vanhuspalveluiden sitovasta henkilöstömitoituksesta astuu voimaan jo syksyllä. Täyteen voimaansa se pääsee portaittain edeten, tämä on vastuullinen tapa edetä. Ja tämä tarvitaan, koska — juuri niin kuin kokoomus täällä aivan oikein sanoo — ei voi olla niin, että sieltä kotihoidon puolelta hoitajat siirretään ympärivuorokautiseen hoitoon. [Ben Zyskowiec: Palataan tähän parin vuoden päästä ja katsotaan!] Me tarvitsemme tämän siirtymäajan, jotta tämä transiitto tähän sitovaan henkilöstömitoitukseen tapahtuu vastuullisesti. Juuri sen takia perustuslakivaliokuntakin kiinnitti tähän asiaan huomiota. Olen perustuslakivaliokunnan jäsen, arvoisa puhemies, olin itse tätä perustuslakivaliokunnan kantaa muokkaamassa.

Tämän vanhustenhoivan sitovan mitoituksen tulenkantajana on ollut vuosien varrella todella moni. Välillä aikamoisessa myrskyssäkin on edetty. Mutta tätä on viety eteenpäin joukkuetyöllä, sinnikkyydellä, ja vihdoinkin nyt on päästy tähän. Minä sanoisin, että tämä on hyvä asia. Tämän pitkän taistelun voittajia tulevat olemaan Suomen vanhukset. Ja tässä taistelun eturintamassa, täytyy sanoa, ovat olleet aktiiviset hoitajat ja omaiset, jotka eivät ole suostuneet vaikenemaan. Tärkeässä roolissa on ollut lahjomaton media, joka on epäkohdista raportoinut, myös moni poliitikko täällä salissa yli puoluerajojen on ollut tätä asiaa edistämässä. Mutta ratkaiseva tekijä on ollut tämä hallituspohja, koska kokoomus on kaikilla edellisillä kolmella vaalikaudella — niissä lukuisissa hallituksissa, sillä hallituksetkin ovat vaihtuneet — ollut vastustamassa tätä asiaa, ja se on fakta, te ette pääse siitä yli ettekä ympäri.

Nyt syntynyt ratkaisu mahdollistaa vastuullisen ja hallitun henkilöstömäärän kasvattamisen. Vanhustenhoivaan ja hoitajien koulutukseen on tulossa portaittain satoja miljoonia euroja lisää, mikä kasvattaa hoitajamäärää yli 4 400 hengellä, eli tarpeellinen hoitajamäärä on tulossa. Ja ilman näitä panostuksia näiden epäkohtien korjaaminen ei onnistuisi. Vanhustenhoivan työnjakoa selkiytetään välillisen ja välittömän työn osalta, hoidontarpeen arviointiin panostetaan, [Puhemies koputtaa] valvontaan ja ohjaukseen satsataan.

Arvoisa puhemies! Minä sanoisin, että tämä on suorastaan ilon viikko, kun perjantaina tästä asiasta enemmistö sitten päättää ja äänestää ”jaa”.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

16.49 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa herra puhemies! Tämä kevät on tosiaan ollut todella raskas yli 70-vuotiaille. He eivät ole voineet tavata läheisiään tai käydä jaksamisen kannalta tärkeissä harrastuksissa. Voidaan sanoa, että poikkeusolot ovat tehneet juuri tämän ryhmän keväästä erityisen haastavan ja vaikean. Sen takia olen iloinen, että voimme kertoa juuri ikäihmisille hyviä uutisia tänään, kun käsittelemme hoivan laadun kannalta ja siten myös ikäihmisten ihmisoikeuksien toteuttamisen kannalta aivan oleellista sitovaa henkilöstömitoitusta.

Todella toivon, että sitova hoitajamitoitus tuo järkeä myös peruspalvelubisnekseen. Kuten esimerkiksi Esperi Caren tapaus osoitti, bisneslogiikassa suurien voittojen tavoittelu tulee ensin ja vanhusten ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta tärkeä hyvä hoiva ja arvokas vanhuus vasta kaukana perässä. Nyt kun myös yksityinen varhaiskasvatusketju Touhula nousi jälleen otsikoihin, olisi hyvä käydä kunnolla periaatteellista keskustelua siitä, miten bisnesajattelu sopii yhteen peruspalveluiden tuottamisen kanssa. Epäkohtia vanhustenhoidossa ei esiinny ainoastaan yksityisellä puolella, mutta voittoa tavoittelevien suurien ketjujen palvelutuotantoon liittyy erityisiä ongelmia. Sekä varhaiskasvatuksessa että vanhustenhoidossa henkilöstön palkkataso on alempi kuin julkisella puolella. Näillä naisvaltaisilla aloilla siirtyminen yksityiselle puolelle ei siis tuo parannusta palkkapussiin — päinvastoin, voitot revitään naisvaltaisten alojen matalia palkkoja entisestään polkemalla. Onkin tärkeää pohtia, miten peruspalvelubisnes vaikuttaa sukupuolten palkkaeroon. Yhdistävä tekijä on myös se, että henkilöstö joutuu tekemään myös hoivatyöhön liittymättömiä työtehtäviä, kuten siivousta ja ruuanlaittoa.

Henkilöstömitoitus on myös työntekijöiden kannalta historiallinen päätös ja parantaa naisvaltaisen alan työoloja. Mitoitus koskee välitöntä asiakastyötä tekevää hoitohenkilöstöä. Välillisiä tehtäviä, kuten ruuanlaittoa ja siivousta, varten tulee varata riittävä erillinen resurssi. Hoitajien jaksamista heidän arvokkaassa työssään tulee tukea ja heillä on oikeus tehdä työnsä hyvin, ja sitä mitoitus siis turvaa nykyistä huomattavasti paremmin.

Henkilöstömitoitus on ollut meille vasemmistoliitossa pitkäaikainen tavoite, emmekä tee tätä päätöstä yhtään liian aikaisin. Vanhustenhoidomme on saanut jo aivan liikaa kolhua, kun se ei ole pystynyt takaamaan arvokasta vanhuutta ja riittävää huolenpitoa meidän ikäihmisillemme. Me kaikki tiedämme, että hoidon tarve tulee tulevana vuosina väestön ikääntyessä vain kasvamaan.

Kokoomus on yrittänyt jarruttaa tämän merkittävän uudistuksen toteutumista lähes vuosikymmenen. Tämä hallitus puolestaan on tarttunut toimeen ja tuonut vanhusten [Puhemies koputtaa] ihmisoikeuksien parantamiseksi konkreettisia ratkaisuja. Niistä henkilöstömitoitus on hieno esimerkki.

16.52 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Tämä on historiallinen päivä: olemme vihdoinkin saaneet hoitajamitoitusta käsittelevän mietinnön eduskuntaan. Historia asian osalta ei ole kuitenkaan kunniakas. Osa meistä muistaa Valviran ja oikeusasiamiehen tekemät selvitykset vanhusten ympärivuorokautisen hoidon tilasta muutama vuosi sitten. Selvitykset olivat karua luettavaa. Niissä oli kuitenkin selkeä yhteinen piirre: riittämätön henkilöstö, osaamisen puute, henkilöstön uupuminen sekä huono johtaminen. Tämän jälkeen eduskunta hyväksyi vanhustalain, jonka ongelmaksi kuitenkin jäi edelleen se, ettei henkilöstömitoitusta hyväksytty lakiin kokoomuksen vaatimuksesta. Lopulta tilanne kärjistyi uudelleen vuoden 2019 talvella vanhustenhoidon laiminlyöntien tullessa julkisu-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

teen, ja silloin ministeri Saarikko käynnisti vanhuspalveluiden selvittämisen ja toteutti akuuttitoimenpiteitä vanhuspalveluiden parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! On hienoa, että nykyinen hallitus päätti korjata henkilöstömitoitukseen liittyvät ongelmat ja korjata vähimmäishenkilöstömitoituksen lain tasolle ja näin parantaa ikäihmisten ja vanhusten oikeusturvaa. Meidän jokaisen on voitava luottaa siihen, että meistä pidetään huolta, kun me emme siihen enää kykene. Vanhuutta ei tule pelätä.

Nyt hallituksen esityksessä palvelutarpeen arviointiin otetaan käyttöön yhtenäinen toimintakyvyn ja palvelutarpeen arviointijärjestelmä RAI, joka osaltaan osoittaa asiakkaiden palvelutarpeen ja näin myös tarvittavan henkilöstömitoituksen. Henkilöstömitoituksessa on huomioitava hyvä johtaminen, henkilöstön osaaminen, riittävyys, monipuolisuus ja oikein kohdennettu työnjako. Nyt tämä on huomioitu lakiesityksessä. Nämä ovat keskeisiä laadun takeita niin ympärivuorokautisessa hoidossa kuin myös kotihoidossa.

Suurena haasteena tulee olemaan riittävän osaavan henkilöstön saatavuus. Tästä syystä on tärkeää, että hallitus panostaa samalla tarvittavan henkilöstön koulutukseen. Mietinnössä on selkeytetty myös saatavuutta vaiheistuksella tai porrastuksella ja kunnille maksettavien valtionosuuksien lisäämisellä perustuslakivaliokunnan lisäyksen mukaisesti. Tämä tuo selkeyttä ja tavoitteellisuutta esitykseen. Tämän avulla kunnat ja sairaanhoitopiirit voivat asettaa itselleen tavoitteet ja toimenpiteet, kuinka saada tarvittava vähimmäishenkilöstömitoitus 0,7 vuoden 2023 aikana ja muu henkilöstö vaiheittain vuoden 2023 kevääseen mennessä.

16.55 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on monessa puheenvuorossa tullut esille, niin tämä lakiesityshän ei todellakaan ratkaise kaikkia niitä haasteita, mitä meillä ikäihmisten hoidossa on nyt ja tulevaisuudessa, mutta näen erittäin tärkeänä, että tämä tärkeä lakiesitys astuu voimaan, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja nosti esille, nyt jo heti 1.10.

1.10. astuu voimaan lakiesitys, missä on hyvin tärkeänä elementtinä se, että siitä lähtien hoitajamitoitukseen lasketaan ainoastaan se välitön asiakastyö, ja jo tämä muutos tuo paljon helpotusta sinne arkeen ja myös vähentää työn kuormitusta. Sitten kun tästä lähdetään eteenpäin kohti kevättä 2023, niin on huomioitava myös se, että tänä siirtymäaikana alle 0,7:n hoitajamitoituksen saa alittaa ainoastaan silloin, kun voidaan turvata se, että asiakas-turvallisuus ja palveluiden laatu voidaan taata lain mukaisesti, vanhuspalvelulain mukaisesti. Tämäkin on hyvin tärkeää tässä kokonaisuudessa.

Myös kotihoidon resurssit tullaan turvaamaan. Hallitus näki kuitenkin ensiarvoisen tärkeänä, että tämä hoitajamitoitus saadaan nyt mahdollisimman nopeasti eteenpäin, koska niin kuin tässä salissakin nostetaan esille, tämä on niin tärkeä asia, että jokainen puolue on sitä mieltä, että tämä hoitajamitoitus pitää saada niin pian kuin mahdollista voimaan.

Sitten mitä tulee hoitotyön vetovoimaisuuteen, olen ihan täysin samaa mieltä, että pelkästään tämä ei ratkaise tilannetta. Hoitajamitoitus kyllä helpottaa niitä työoloja ja laskee työn kuormitusta, mikä tekee osaltaan hoitotyöstä vetovoimaisempaa, mutta se ei yksin riitä. Me tarvitsemme paljon kaikkea muutakin, ja sen työn on jatkuttava, jotta me tulevaisuudessa saamme hoitajia hoitamaan myös meitä, kun meistä tulee ikäihmisiä.

Hieman mietityttää vielä tässä keskustelussa se, kuinka tämä keskustelu nostattaa niin paljon tunteita, vaikka jokainen kansanedustaja nostaa esille, että ei ole puoluetta, joka vastustaa tätä hoitajamitoitusta.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

16.58 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! On kulunut puolitoista vuotta siitä, kun lähihoitaja Tarja Parkatti nosti esiin kauan tiedossa olleet ongelmat vanhustenhoidossa. Yksityisessä palvelutalossa Kristiinankaupungissa Pohjanmaalla työskennellyt Parkatti otti ison henkilökohtaisen riskin ja teki omasta työpaikastaan ilmoituksen aluehallintoviranomaiselle. Yksikkö suljettiin kiireellisesti, ja käynnistyi tärkeä julkinen keskustelu, joka huipentuu nyt. Tuon keskustelun aikana on käynyt selväksi, että kokoomus maan ainoana puolueena vastustaa vanhusten laadukkaampaa hoivaa ja hoitajien parempia työoloja. Yksityisessä palvelutalossa Kristiinassa esiin nousseet yleiset ongelmat vanhustenhoidossa ovat olleet rasite työntekijöille ja ikäihmisille liian pitkään. Siksi lupasimme kirjata lakiin hoitajamitoituksen 0,7, ja tänään tuo lupaus viedään päätökseen.

Tämä tarkoittaa yli 4 400:aa uutta hoitajaa vanhustenhoitoon ja lähes 180 miljoonan lisärahoitusta hoivaan. Tämä on merkittävä arvovalinta, jota aiemmat hallitukset eivät ole halunneet tehdä. Uudistus tulee voimaan vaiheittain, jotta henkilöstön lisäys pystytään toteuttamaan muun muassa koulutuksen lisäyksen avulla. Toivottavasti paremmat työolot myös houkuttelevat jo alan jättäneitä hoitajia takaisin hoivatyöhön. Seuraavaksi vanhuspalvelulakia on tarkoitus päivittää hallitusohjelman mukaisesti kattamaan myös entistä paremmin koti- ja omaishoidon osaa. On ihmeellistä, että jotkut haluavat asettaa näitä eri hoitomuotoja vastakkain.

Laadukas hoito on perusoikeus, joka on turvattava jokaiselle tarpeen mukaan. Se on tämänkin lain lähtökohta. Haluan erityisesti kiittää lopuksi edustaja Guzeninaa, joka jo viime vuosikymmenen alussa nosti esiin tämän tärkeän uudistuksen ja esitti hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin. Mutta nyt se saadaan vasta maaliin, kun kokoomus on saatu oppositioon. — Kiitos.

17.00 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Kannattaa taas näissä asioissa katsoa tätä suurta kuvaa. Suomen vanhustenhoiva, niin kuin useimmat julkiset toiminnot, on viime vuosina ollut jatkuvasti heikkenevällä uralla ikärakenteen ja huoltosuhteen muutoksen vuoksi, ja tässä kehityksessä Suomi ei ole kyennyt reagoimaan tähän samalla tavalla kuin muut Pohjoismaat, ja tämän takia kaikkialla vallitsee niin valtava niukkuus ja meillä tällaisia ongelmia on. Silloin, aivan niin kuin edustaja Ikonen täällä keskustelun alkuvaiheessa totesi, se, että vain vaaditaan lakiin mitoituksia ilman, että oikeasti pidetään huolta niistä resursseista, ei kuitenkaan näitä ongelmia ratkaise.

Varsinkin tämä hallituksen alkuperäinen esityshän oli lähes niin kuin haistattelumentaliteetilla tehty, kun ajatellaan sitä, miten kuitenkin kun lakeja säädetään, täytyy pitää huolta rahoituksesta ja toimeenpanosta. Lukekaapa vaikka valtiovarainministeriön lausunto, jossa annetaan kohteliaasti kuitenkin ymmärtää, että oikeastaan tällaisia uudistuksia pitäisi tehdä kehyksen sisällä. No, nyt kun perustuslakivaliokunnan intervention jälkeen on täytynyt edes vähän ottaa huomioon näitä realiteetteja, niin totta kai tämä on mennyt parempaan suuntaan, mutta se perusasia ei ole tässä muuttumassa minnekään.

Meidän julkistaloutta voidaan vahvistaa vain lisäämällä työllisyyttä ja priorisoimalla uudelleen menoja, ja tällainen niin kuin modernin showpainin suhtautuminen, jota minus-ta hallituspuolueet tässä ovat osoittaneet, että ei oikeastaan välitetä, mistä nämä resurssit tulevat, ei välitetä, onko rahaa ja onko henkilöstöä, eikä edes haluta siitä keskustella, on äärimmäisen surullinen piirre suomalaisessa politiikassa.

Kun perustuslakivaliokunta ottaa esille sen, että tämä todennäköisesti tulee heikentämään kotihoidon resursseja, niin normaalia, perinteistä, sanoisinko, sosiaalidemokraattis-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

ta, selkärankaista politiikkaa olisi koettava ratkaista tätä ongelmaa, miettiä, miten priorisoidaan uudelleen, nostetaan työllisyyttä, ehkä korotetaan verojakin, mene ja tiedä. Sen sijaan hallituspuolueet tyytyvät ”ratkaisemaan” tämän lausumalla ”valiokunta edellyttää, että kotihoidon riittävä henkilöstö turvataan kaikissa olosuhteissa”. No, eihän se tällaisilla lausumilla ratkea. Jos te tällaiselle linjalle olette nyt päässeet, niin teidän voisitte ratkaista ilmastomuutoksen sanomalla, että ympäristövaliokunta edellyttää, että ilmasto lämpenee vain yhden asteen kaikissa olosuhteissa. Se olisi suunnilleen yhtä eettistä ja yhtä rakentavaa kuin mitä oli tämä Maria Guzeninan kammottava puheenvuoro täällä.

Näistä voimavaroista ja Suomen julkistalouden reaalista resursseistahan tässä on kysymys viime kädessä, eikä siitä, millaisia asioita lakiin kirjoitetaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Käytetään kuitenkin edustajista puhuttaessa nimitystä ”edustaja Guzenina” ja näinpäin pois. [Juhana Vartiainen: Anteeksi!]

17.03 Veronica Rehn-Kivi r: Värderade talman! Vi har i flera år talat om att åldringsvården i Finland borde förbättras, men inga större åtgärder har gjorts. Uppgifterna som nådde oss för ett par år sedan om vanvård och utslitna vårdare i flera äldreboenden var startskottet för att ta den här frågan på allvar. En tillräckligt stor personal på enheterna är a och o för att servicen ska ha en grundmöjlighet att vara kvalitativ.

Det är viktigt att regeringen hållit fast vid sitt löfte om att förbättra åldringsvården och att vi i social- och hälsovårdsutskottet haft möjlighet att behandla lagförslaget trots de ovanliga förhållanden som coronasituationen fört med sig. Betänkandet över lagen om en personaldimensionering på 0,7 vårdare per boende i äldreomsorgens dygnetruntvård är ett viktigt steg framåt för en humanare äldreomsorg i vårt land.

För att bygga upp en trygg och högklassig vård inom våra äldreboenden behövs det förutom ett tillräckligt antal vårdare också ett bra ledarskap och trivsamma fungerande utrymmen att dels bo i och dels att jobba i. För att säkerställa att vi i framtiden har personal och vårdare inom äldreomsorgen måste vi se till att det finns fler utbildningsplatser och ett motiverande jobb att se fram emot. Här har vi ännu mycket att göra.

Arvoisa puhemies! Kokoomus vannoo tässä periaatteessa kannattavansa 0,7:n mitoitusta, mutta se ei käy, kun se maksaa. Hallitus haluaa parantaa vanhustenhoitoa, vaikka se maksaa. Mietintö laista 0,7:n henkilöstömitoituksesta ikäihmisten tehostetussa palveluasumisessa on ensimmäinen ja tärkeä edistysaskel parempaan ja inhimillisempään vanhustenhoitoon.

Olen vakuuttunut siitä, että useampi hoitaja yksikköä kohti helpottaa työtä ja vaikuttaa osaltaan henkilöstön parempaan työhyvinvointiin ja sen myötä parempaan työn laatuun. Riittävä henkilöstö keventää yksittäisen hoitajan taakkaa ja lisää hoitajien tärkeää aikaa vanhusten kanssa.

Henkilöstömitoitus astuu voimaan asteittain 1.10.2020 alkaen, jotta rahoitus ja hoitajien riittävä määrä voidaan turvata. Hoidon pienemmän lakisääteisen henkilöstömitoituksen siirtymäkauden aikana on myös oltava riittävän laadukasta. Tässä on tärkeä painottaa, että henkilöstömäärän on aina perustuttava asukkaiden toimintakyvyn ja hoidon tarpeeseen. Mutta samalla kun ympärivuorokautisen hoidon resursseja parannetaan, on tärkeää varmistaa, että myös ikäihmisten kotihoidon resurssit ovat riittävät ja että omaishoitajien vaativaa työtä tuetaan yhdenmukaisesti koko maassa.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

17.06 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Tänään tämän asian ympärillä on käyty varsin tunteikasta keskustelua puolin ja toisin. Ajattelen itse niin, että silloin kun tunteet oikein leimuavat, silloin on kyllä tärkeästä asiasta kyse. Samoin ajattelen sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä, että ei siellä yksikään jäsen varmasti, oli oppositiosta taikka hallituspuolueesta, tätä asiaa väheksy.

Tässä keskustelussa on nostettu esiin valiokunnan puheenjohtaja Lohen toimesta se, että laki tulee voimaan todella 1.10.2020. Mutta täällä on myös käytetty puheenvuoroja, joissa on haluttu korostaa aprillipäivää 1.4.2023. On jopa viitattu sanomisissa siihen, että tässä on kyseessä hallituksen aprillipila. Minun mielestäni tällöisten termien käyttäminen näin vakavan asian äärellä on aika surullista kuultavaa. Missään nimessä tässä ei ole minkäänlaisesta pilasta kyse. Ajattelisin itse, että tällaisia aprillipiloja olisi voitu tehdä jo monena, monena aprillipäivänä tätä aikaisemminkin. On puhuttu, että petetään sekä vanhukset että hoitajat. Nämä ovat aika kovia väitteitä, mitä on tänään kuultu.

Tämä ei ole varmastikaan sinänsä tämän hallituksen aikaansaama ongelma. Niin kuin on kuultu puheenvuoroissa aikaisemmin, meillä on kadonnut alalta hoitajia kymmeniätuhansia. Heitä on mennyt muihin maihin töihin, heitä on mennyt alalta toisiin tehtäviin siitä syystä, että hoitoala ei tällä hetkellä houkuttele ja se ei ole mieluisaa työtä. Koetaan arvostuksen puutetta ja pienipalkkaisuutta ja monia muita asioita.

Tavoite on nyt kuitenkin tässä hallituksen esityksessä nimenomaan turvata iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon asiakkaille laadukkaat palvelut ja parantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta. Kaikki muistamme viime alkuvuoden tilanteet, joihin täällä on viitattu, kuinka räikeitä potilasturvallisuuden rikkomuksia tapahtui hoivalaitoksissa. Surullista se on, että asiat on päästetty näin pitkälle ja että sitten havahdutaan vasta jälkikäteen.

Täällä on ollut keskustelussa se, miten turvataan hoitajamäärä sekä kotipalvelussa että myöskin ympärivuorokautisessa hoivassa. Siihen on monia ratkaisuja mietittävänä, ja se on vastuullista politiikkaa. Kuten edustaja Vartiainen totesi, näitä kaikkia asioita mietitään todella juurta jaksain. Se tehtävä ei tule olemaan helppo, en sitä missään kohtaa halua täällä lähteä väittämään, mutta nyt on otettu askeleet siihen suuntaan, että vihdoinkin tämä asia saadaan kuntoon.

17.09 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Itse henkilökohtaisesti arvostan todella paljon meidän suomalaisia vanhuksia, ja vaikka kauheasti en ole innokas veroja korottamaan, tämä on asia, minkä vuoksi olisin jopa valmis korottamaan veroja.

Ainoa, mikä tässä koko jutussa eniten meikäläistä itseään ärsyttää, on se, millä tavalla tästä asiasta puhuttiin ennen vaaleja ja millä tavalla tämä asia on sitten hoidettu tämän jälkeen. Silloin puhuttiin ihan selkeästi ainoastaan siitä 0,7:stä, millä tämä asia saadaan kuntoon, vaikka silloinkin periaatteessa piti kaikkien, etenkin alan ammattilaisten, tietää, että tätä porukkaa ei välttämättä olekaan tähän näin.

Ja se aikajatkumo, mikä tässä nyt tulee ja kuinka tavallaan tämä siirretään sitten kuitenkin käytännöllisesti katsoen aika pitkälle tulevaisuuteen, seuraavankin hallituksen niskaan, on se, mikä nyt tässä eniten niin kuin karhentaa meikäläistä, koska minulla on yksi syy esimerkiksi eduskuntaan pyrkiessä ollut se, että sellaiset turhanpäiväiset, löperöt puheet pitäisi saada tästä salista — tai etenkin vielä tänne saliin pääsemisen vuoksi tuolta toireilta — loppumaan. Vetoankin, että tällaisista heitoista, millä keräillään irtopisteitä tuolla vappusatasilla tai hoitajamitoituksilla, mitä ei ole sitten edes mietitty, miten ne asiat hoide-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

taan, päästäisiin tulevaisuudessa eroon ja oikeasti kerrottaisiin kansalle realistiset toimenpiteet ja realistiset mahdollisuudet ja hoidettaisiin sen jälkeen kuntoon ne asiat, mitä ollaan sieltä luvattu. Tässä nyt selkeästi tuskin kukaan pystyy kirkkain silmin katsomaan ja sanomaan, että tämä meni niin kuin oltiin suunniteltu, mitä oltiin silloin aikoinaan toreilla luvattu.

Toivon kuitenkin, että tämä hallitus tekee tämän asian eteen riittävän paljon. Suomalaiset vanhuksat ovat sen ansainneet.

17.11 Kai Mykkänen kok: Arvoisa puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua, ja tämä on tärkeä asia, josta eduskunta on nyt päättämässä. En ole alan erityinen asiantuntija yksityiskohtien osalta, mutta se huoli, mikä minulla tästä asiasta erityisesti vielä on, liittyy oikeastaan siihen, mitä edustaja Rehn-Kivi tässä äsken sanoi. Hän esitti asian näin, että hallitus haluaa säätää hoitajamitoituksesta, vaikka se maksaa, ja itse kyllä kun katson tätä hallituksen esitystä nyt siinä muodossa kuin sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen esittämä perustuslakivaliokunnan rehellisen lausunnon pohjalta, niin hallitus haluaa lunastaa rahanarvoisen lupauksen ilman, että maksaa siitä rahalla. Ja tämä ristiriita tulee olemaan meidän edessämme tässä salissa tänä syksynä ja todennäköisesti myös ensi vuoden syksynä ja sitä seuraavana syksynä.

Tämä on vakava paikka myös liittyen siihen, mitä tässä äsken edustaja Laakso sanoi siitä, että tämä on edelleen löysän puheen tasolla, niin kauan, kunnes ne rahat koulutukseen, rahat hoitajiin ja itse hoitajat, joilla tämä lupaus oikeasti lunastetaan, ovat olemassa. Ja tässä ei ole kysymys nyt tietystikään mistään pikkupennosista, jotka lisäbudjetissa normaali- luontoisesti voidaan heittää, muutenhan tässä olisi varmasti tehtykin jo täydennykset asianmukaisesti. Kyse on siitä, että kun tämä porrastettu malli nyt valiokunnan mietinnön mukaisena on tarkoitus sitten säätää, niin hallitukselta puuttuu tämän vaalikauden kehityksistä kumulatiivisesti lähes 300 miljoonaa euroa, jotka tämän hallituksen esityksen mukaisesti toteuttamiseen vaaditaan — 275 miljoonaa taitaa olla se tarkka arvio. Ja erityisesti silloin vuonna 2023 yksistään puuttuu tämän arvion mukaan 126 miljoonaa euroa, joita ilman siis tämä on puhallettu lupaus, joka ei toteudu. Ja se 2023 sattuu olemaan vielä juuri se vuosi, johon hallitus on nyt pannut toivonsa, että silloin julkinen talous myöskin tasapainotetaan. Teillä on joka tapauksessa tilanne, jossa tämän vuoden menotasosta ensi vuoteen pitäisi pienentää menotasoja 6 miljardia euroa, jotta edes kehyspäättös toteutuu — kehyspäättös, joka siis kaksi viikkoa sitten käsiteltiin täällä. Eli aikamoiset paineet on, Vanhasen Matin mittoillakin vaikeasti täytettävät paineet. Ja tässä kohtaa se, saadaanko sinne sitten VM:ltä riittävästi rahaa se 275 miljoonaa kumulatiivisesti, ei ole helppoa, kaikki me sen tiedämme. Onnea siihen, koska se on epäoikeudenmukainen ratkaisu, jos se kääntyy kotihoidon leikkauksiksi, se on epäoikeudenmukainen ratkaisu, jos se kääntyy Kela-korvausten leikkauksiksi, ja erityisen epäoikeudenmukaisista on pitää löysässä hirressä koko sosiaali- ja terveyshuoltoa sen takia, että halutaan [Puhemies koputtaa] lunastaa rahanarvoinen lupaus ilman, että ollaan valmiita maksamaan.

17.14 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Laki hoitajamitoituksesta tulee epäilemättä olemaan yksi tämän hallituksen historiankirjoihin jäävistä saavutuksista. Hoitajamitoituksen uudelleenmuotoilu lähti liikkeelle tarpeesta saada muutos hoitoalalla valitsemaan alennustilaan. Kuten me kaikki tiedämme, syyt toissa talvena vanhustenhoitoyksiköissä tapahtuneisiin laiminlyönteihin eivät olleet hoitajissa vaan siinä, ettei hoitajia ol-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

lut riittävästi. Tällä uudella hoitajamitoituksella pyritään varmistamaan, että hoitajia on tulevaisuudessa riittävästi sekä yksityisissä että julkisissa hoitoyksiköissä.

Itselläni suurinta epävarmuutta uuden hoitajamitoituksen täyttymiseksi aiheuttaa epäily siitä, saammeko riittävästi opiskelijoita, joita kiinnostaa hoitoala. Ymmärrämme varmasti kaikki sen, ettei pelkkä uusi mitoitus ratkaise ongelmaa hoitajapulasta. Ongelma on monisyisempi myös sen vuoksi, että alalle kyllä koulutetaan useita tuhansia hoitajia nytkin vuosittain mutta keskimäärin joka kolmas keskeyttää opintonsa ennen valmistumistaan tai siirtyy toiselle alalle valmistumisensa jälkeen. Kun yhden lähihoitajan kouluttaminen maksaa 27 000 euroa, keskeyttäneistä aiheutuu vuositasolla kymmenien miljoonien eurojen hukka. Suomen perus- ja lähihoitajien liitto onkin tyytyväinen, että psykologiset valintakokeet palautettiin. Vaikka uusia hoitajia tarvitaan tulevaisuudessa jopa 5 000, jotta hoitajamitoitus voidaan ottaa täysimittaisesti käyttöön vuoteen 2023 mennessä, ei ole järkevää käyttää resursseja kenen tahansa alalle haalimiseen. Omalta osaltaan tämä voi lisätä työn kiinnostavuutta, kun kuka tahansa ei pääse hoitajaksi.

Uuteen hoitajamitoitukseen liittyy paljon mahdollisuuksia. Parhaimmillaan se todella kasvattaa hoitajien määrän riittäväksi, jolloin hoitajalla on aikaa enemmän vanhusta kohden. Tämä olisi merkittävä laadun lisäys vanhuksen, hoitajan ja hoidettavan omaisten kannalta. Hoitajien työssäviihtyminen ja alalla pysyminen paranisivat sekä työn kuormittavuus ja sairauspoissaolot vähenisivät. Työnjako välitöntä ja välillistä hoitotyötä tekevien kesken selkeyttäisi työnkuvat hoitoyksiköissä.

Niin paljon kuin uusi hoitajamitoitus toisi tullessaan parannuksia nykytilanteeseen, uudistus ei saa kuitenkaan tapahtua heikentämällä kotisairaanhoidtoa. Jotta vanhukset voisivat asua kodeissaan mahdollisimman pitkään, tarvitaan siihen omat ammatti-ihmisensä.

Lopuksi haluan kiittää sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Lohea ja sitä aikaisemmin ollutta edustaja Vehviläistä, nykyistä puhemiestä, ja valiokunnan jäseniä tehdystä työstä tärkeän uudistuksen eteenpäinviemiseksi.

17.17 Pasi Kivisaari kesk: Puhemies! Tämä ehdotus henkilömitoituksesta tehostetussa laitoshoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa on erittäin tärkeä ehdotus, ja tämä on hyvin tärkeä keskustelu. Tähän astihan mitoitusta on ohjattu suosituksella, jonka lähtökohta on ollut tämä kaikkien meidän tietämä 0,5. Tiedämme kuitenkin, että nämä suositukset eivät ole kaikilta osin toimineet. Valitettavasti näitä epäkohtia ja valvontaviranomaisten huomautuksia on nähty ja niitä on myöskin julkisuuden kautta ruodittu. Tämä on ollut sikäli ehkä harmillinenkin keskustelu, koska se peittää allensa sen tosiasian, että hoitotyötä Suomessa tehdään erittäin korkealla moraalilla ja tasokkaalla tavalla.

Puhemies! Nyt on kuitenkin tarkoitus tuoda lisää ihmiskäsiä turvaamaan arvokasta ja ihmisläheistä ikääntymistä. 0,7 työntekijän henkilömitoitusta asiakasta kohdin on noudatettava siis viimeistään 1.4.2023. Totta kai tämä henkilömitoituksen nostaminen tehdään asenteittain siksi, että kunnilla ja kuntayhtymillä ja muilla, siis palveluiden tuottajilla, on mahdollisuus varautua tähän merkittävään henkilöstötarpeeseen, kustannusten kasvuun ja ylipäätään henkilöstön saatavuuteen. Me emme voi tinkiä tavoitteista, joilla siis pyritään kaaventamaan hyvinvointi- ja terveyseroja ja ylipäätään lisäämään kansalaisten yhdenvertaisuutta. Mielestäni meidän yhteisen tilannekuvamme niin hallituksen kuin opposition taholta kuuluu olla se, että ihmisiin pitää voida investoida. Tätä samaa logiikkaa käytetään esimerkiksi neljännessä lisäbudjetissa koulutussatsausten osalta. Näillä me teemme tulevaisuutta, näillä me rakennamme inhimillistä tulevaisuutta.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

Puhemies! Tämä pelkkä henkilöstömitoituksen asteittainen nosto ei tietenkään tarkoita sitä, että ongelmat poistuisivat ja pyyhkiytyisivät kokonaan. Ihmisten hyvinvointi on enemmän kuin 0,7. Se mahdollistaa kuitenkin sen, että ikääntyvän ihmisen [Puhemies koputtaa] vierellä on ammattilaisia, joilla on enemmän aikaa kysyä, mitä kuuluu.

17.20 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Olen täällä vähän hämmästellyt sitä, että tuolta salin vasemmalta laidalta on useampaan otteeseen ja useammassa puheenvuorossa toistettu siitä, että kokoomus ei välittäisi hyvästä vanhustenhuollosta — päinvastoin. Palautan tämän vähän kehikkoonsa.

Jos me katsomme vuosia taaksepäin, niin aikanaan silloinen sosiaali- ja terveysministeriön ministeri Paula Risikko laittoi liikkeelle vanhuspalvelulain valmistelua — tai viime hallituksen aikaan, nyt jos katsotaan tätä kokonaisuutta, niin itse asiassa hallitus, jossa kokoomus istui, laittoi liikkeelle tämän vanhuspalveluitten kokonaisuudistuksen, jonka yhteydessä myöskin ennen vaaleja totesimme, että pidämme hyvänä mitoitusta osana tätä kokonaisuutta ja vanhuspalvelulain uudistamista, jolloin otetaan mukaan ja huomioon myöskin tämä puhuttu kotihoito, omaishoito ja sitten näiden laatusuositusten päivitys. Eli tässä selvästi tuotetaan nyt väärää ymmärrystä sen osalta. Samoin me vaadimme sitä, että mitoitusta ei tule katsoa ainoastaan osastokohtaisena keskiarvona, vaan pitää ottaa huomioon hoitoisuus, ja nythän tänne on myöskin tuotu tämä arviointimenettely lakiin juuri sen suuntaisesti, mitä kokoomus silloin haki.

Täällä on puhuttu myöskin näistä rahoitusolettamista. Makrotasoa edustaja Vartiainen täällä toi hyvin esiin. Täällä on puhuttu myöskin Kela-korvauksista. Mainitsen myöskin tämän, että siellä olettamuksena on nyt se, että kunnat leikkaisivat digitalisaatiosta ja ostopalveluista. Digitalisaatiosta, tietäen tämän kuntatalouden tilanteen, kunnat joutuvat leikkaamaan joka tapauksessa ja paljon, eli siellä ei todellisuudessa ole leikattavaa — tai digitalisaation tehostamista — ja sitten taas toisaalta, jos katsotaan puolestaan näitä ostopalveluita, nehan ovat hyvin henkilöstövaltaisia. Jos me katsomme tätä, kun täällä joku käytti puheenvuoron kritiikkiin yksityisistä palvelutuottajista, on totta, että siellä on todellakin ollut räikeitä epäkohtia, eikä varmasti kukaan meistä puolustele niitä, mutta eiväthän ne korjaannu sillä, että nyt leikataan ostopalveluista lisää.

Ylipäättään kiinnittäisin huomiota siihen, että tämä ei ole ideologinen kysymys, kuka niitä palveluita tuottaa. Meillä on hyviä ja huonoja palveluntuottajia niin yksityis-, järjestötaustaisissa kuin julkisissakin toimijoissa. Vastaavasti itse asiassa hyvät ja huonot käytännöt eivät aina korreloi tämän mitoituksen mukaan, vaan siinä on paljon muitakin tekijöitä. Nyt tämä meidän julkinen keskustelu on aika pitkälti keskittynyt niihin yksikköihin, joissa epäkohtia on ilmennyt, ja esille on tullut todellakin kohtuuttomia tilanteita, joita ei voi hyväksyä, jotka on korjattava, mutta jos me haluamme suuntaa, johon palveluita tulisi kehittää, niin meidän pitäisi entistä enemmän puhua niistä yksiköistä, joissa on onnistuttu.

Sitten täällä puhuttiin tästä voimaantulosta, 1.10. ja 0,5, että se tulee jo tänä vuonna, mutta kyllähän se fakta on, että jo tällä hetkellä mitoitusta on valtaosassa paikkoja korkeampi. Muutos on lähinnä siinä, että tässä erotetaan nyt välillisen ja välittömän työn osuutta. Erottamisessa on toki paljon hyvää, mutta alkuperäisessä hallituksen esityksessä oli sellainen muoto, että monet asiakkaan kanssa [Puhemies koputtaa] tehtävät askareet olisi suljettu pois, ja tätä huolta nosti esimerkiksi yksi yksityinen palkittu palveluntuottaja, että esimerkiksi asiakkaan kanssa ei enää voisi tiskata tai kuoria niitä perunoita tai osallistua [Pu-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

hemies koputtaa] joihinkin pieniin arjen askareisiin, jotka tuovat sitä laatua sinne arkeen. Onneksi tämä asia on valiokunnassa korjattu — kiitoksia siitä.

17.24 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Kuten ensimmäisessä puheenvuorossa totesin, kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä tämän eduskuntakauden yksi keskeisin asia se, että me voimme kitkeä ne epäkohdat, joita suomalaisessa vanhustenhuollossa on. Me haluamme saada eduskunnan käsiteltäväksi vanhuspalvelulain kokonaisuudistuksen sillä tavalla, että ehdimme sen käsittelemään tämän eduskuntakauden aikana.

Vanhuspalvelulaki valmisteltiin aikoinaan kokoomuksen aloitteesta. Kokoomuslainen, silloinen ministeri Risikko, laittoi sen alulle. Ja kun myöskin on arvioitu, että tuo laki ei ole riittävällä tavalla turvannut sitä, että jokainen suomalainen ikäihminen tarvitessaan saisi riittävän huolenpidon ja riittävät palvelut, niin siksi kokoomus oli aloitteellinen, kun olimme hallituspuolue viime eduskuntakaudella. Me teimme aloitteen siitä, että vanhuspalvelulain uudistus aloitettiin. Silloin asetettiin lähtökohdaksi se, että katsotaan kokonaisvaltaisesti kaikkia ikäihmisiä riippumatta siitä, missä he asuvat, mikä palvelun muoto on. Halusimme huolehtia raskasta työtä, tärkeää työtä tekevistä omaishoitajista, heidän läheisistään. Ymmärsimme kotihoidon pulan. Tätä työtä tekemään laitettiin työryhmä, ja nyt on täysin pimennossa se, milloin tuo esitys tuodaan eduskuntaan.

Olisi ollut perusteltua, että ministeri Kiuru olisi täällä ollut vastaamassa kysymyksiin, varsinkin kun sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ei ollut mahdollista saada näihin kysymyksiin vastausta. Toivon, että jos joku hallituspuolueen jäsenistä tietää, niin kertoisi, saammeko me tuon lakiesityksen tänne eduskuntaan.

Kokoomus on kantanut vastuuta kaikista ikäihmistä. Tämän vuoden vaihtoehtobudjetissamme esitimme 150 miljoonaa euroa sillä tavalla, että hoitajia lisättäisiin ympärivuorokautisen hoivan lisäksi kotihoitoon ja myöskin omaishoitajien tueksi. Tämä osoitti sen, että rahaa on myöskin löydettävissä, jos siihen on tahtoa.

Täytyy jatkaa siitä, mistä täällä edustaja Mykkänen puhui. Me elämme sellaista vuotta, jolloin hallitus on ottanut miljarditolkulla velkaa. Rahaa on budjettiriihessä laitettu miljarditolkulla moniin hyviin kohteisiin, mutta siltikään tämä hoitajamitoitus ei saanut sitä rahaa, mitä se olisi edellyttänyt, jotta tämä mitoitus olisi voitu toteuttaa. Millä tavalla sitten, kun pääministerikin on sanonut, että 2023 ryhdytään sopeuttamaan taloutta, miten tämä hoitajamitoitus silloin sinne mahtuu? Eli toivon kyllä, että nyt käyte kiperän pohdinnan ja mietitte sitä, millä tavalla jo syksyn budjettiriihessä löydetään ratkaisut siihen, että ikäihmisten palveluihin todellakin tulevat ne rahat.

Ja kyllä aika loukkaavaa oli meille hoitajataustaisille kansanedustajille ja hoitajille se, että liput liehuen te kerrotte, että hoitajamitoitus on ratkaistu, mutta te unohditte sen, että jos palkataan lisää hoitajia, niin silloin hoitajille tarvitaan myöskin palkkarahat. Oli hyvä, että perustuslakivaliokunta tämän esityksen kopautti perustuslainvastaiseksi [Puhemies koputtaa] ja jouduitte sitten tekemään tuon porrastuksen, joka varmasti helpottaa niitä epäkohtia, joita tässä esityksessä on. Toivon todellakin, että tuodaan ratkaisut siihen, [Puhemies koputtaa] että kotihoitoa ei heikennetä.

Siksikin olisi hyvä, että täällä olisi ministeri Kiuru vastaamassa, [Puhemies: Ja nyt on jälleen aika täynnä!] koska valiokunnassa ei saatu asiantuntijoita ja vastauksia näihin kysymyksiin, ja se oli valitettavaa.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

17.27 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Kokoomus on tehnyt vastalauseen tähän hoitajamitoituslakiin liittyen. Emme siis vastusta hoitajamitoitusta, vaan olemme esittäneet rakentavia ehdotuksia, miten tätä pitäisi parantaa ja miten valiokunnassa olisi jo tätä asiaa pitänyt korjata, jotta me olisimme paremman esityksen saaneet tänne, ja myöskin millä tavalla pystytään turvaamaan palvelut jatkossa. Eli kyse on siitä, että pitää olla riittävä rahoituspohja turvattu, meillä pitää olla henkilökuntaa niitä palveluita varten, ja meidän pitää myös varmistua siitä, ettemme me käännä selkää toisille vanhuksille, jotka hoivaa tarvitsevat, ja katso vain yhtä kulmaa kokonaisuudesta. Sen takia onkin tärkeää, että tuodaan vanhuspalvelulaki kokonaisuudessaan eduskuntaan päätettäväksi, ja hienoa, että Paula Risikko peruspalveluministerinä ollessaan sai tämän vanhuspalvelulain liikkeelle. Sitä on nyt hyvä päivittää.

Ehdotimme valiokunnassa muun muassa, että vanhuspalvelulaki tuotaisiin tämän hallituskauden aikana eduskunnan päätettäväksi, mutta siihen ei suostuttu. Hallituspuolueet esivätkä sen. Halusimme tuoda myös lausuman siitä, että eduskunnan käsiteltäväksi tuodaan tarvittavat toimet kotihoidon hoitajapulan ratkaisemiseksi ja sen varmistamiseksi, että ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitus ei vaaranna kotihoidon palveluiden saatavuutta. Tätäkin hallituspuolueet vastustivat. Halusimme myös, että valtioneuvosto tuo viipymättä eduskunnan käsiteltäväksi tarvittavat toimet omaishoidettavien ja omaishoitajien riittävän tuen ja palveluiden turvaamiseksi. Tätäkään hallituspuolueet eivät kannattaneet. Esitimme, että tuotaisiin vuoden 2022 aikana selvitys, miten hallituksen esitys on vaikuttanut vanhuspalveluiden kokonaisuuteen ja henkilöstön saatavuuteen. Ei, selvitystäkään ei saada pyytää. Lisäksi hallituksen on viipymättä esitettävä sellaiset ratkaisut henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi, että tämä porrastettu malli toimisi myös käytännössä. Ei, tätä ei sallittu. Esitimme, että eduskunta edellyttäisi, että hallituksen on esitettävä, miten se aikoo järjestää rahoituksen vuosille 2021—2024. Ei, hallituspuolueet eivät sitä kannattaneet. Esitimme myös, että pitäisi tämä rahoitus katsoa osana monivuotista kehysmenettelyä, että me pystymme turvaamaan ne vanhuspalvelut jatkossakin. Ei, tätä eivät hallituspuolueet kannattaneet. Esitimme, että Kela-korvauksia ei heikennetä, jotta lapsilta ja naisilta ei viedä mahdollisuutta käydä siellä gynekologilla, korvalääkärillä, silmälääkärillä. [Puhemies koputtaa] Hallituspuolueet vastustivat sitä. Ja monia muita esityksiä teimme, joita hallituspuolueet vastustivat. [Puhemies koputtaa] En kutsu sitä yhteistyöksi, vaan se on jotain aivan muuta.

17.31 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Kyllä minun täytyy sanoa näin monia vuosia täällä talossa olleena, että tämä istunto on pitänyt kyllä sisällään hyvin paljon vääriä käsityksiä. Nimittäin täällä on väitetty, että kokoomus ei kannattaisi vanhustenhuollon kehittämistä tai hoitajamitoitusta, ja myöskin annettu aivan vääriä tietoja. Itse haluan teille nyt kertoa sen, että olen ollut toistakymmentä vuotta terveydenhuollon opettajana, olen ollut vanhustenhuollossa, olen erikoistunut vanhustenhuoltoon ja olen ollut myös ministerinä, joka laittoi silloin vanhuspalvelulain. Muistan, kun sieltä toiselta laidalta kovasti aina kritisoitiin sitä vanhuspalvelulakia, että ei pidä olla mitään ikäryhmittäistä lakia, ja vein sen kuitenkin eteenpäin. Sitten kävi sillä tavalla, että kun esitin sitä, että siihen pitää tulla vahva oikeus saada niitä palveluja, niin sitä ei haluttu. Kannattaa teidän kaikkien katsoa niitä pöytäkirjoja, katsoa ministeriöitten pöytäkirjoja myöskin, mistä johtui, että velvoittavuus väheni.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

Ja mikä meillä on kaikkein kriittisin piste Suomessa vanhustenhuollossa? Varmasti yksi on tämä mitoitustarve, varmasti, koska meillä on paljon sellaisia räikeitä tapahtumia, että jopa mopitkin on laskettu mitoitukseen. Varmasti sellaisia löytyy, mutta meillä on myös paljon sellaisia, että on ihan hyvin asiat, ja niitä ei muista kukaan. Näitä löytyy sekä julkiselta että yksityiseltä puolelta.

Mutta mikä meidän pitää korjata, niin meidän pitää korjata se, että vanhusten on saatava vahvempi oikeus niihin palveluihin. Vanhuspalvelulailla pyrittiin aikoinaan varmistamaan vanhuspalvelujen riittävyys ja laatu sekä parantamaan ikääntyneiden asemaa ja hyvinvointia. Voimaan tullessaan laki oli kuitenkin vesitetty huolimatta siitä, että esitin siihen vahvempia oikeuksia. Katsokaa peiliin, te, jotka täällä heitätte kiviä toisiin. Katsokaa te peiliin ensin itse. Vahvoja oikeuksia ei vanhuksille luotu. Palvelut ovat nyt määrärahasidonnaisia, eli jos kunnalla ei ole rahaa, ei palveluja välttämättä anneta, vaikka tarve olisi todettu. Siihen tarvitaan se palvelusuunnitelma, asiantuntijoitten tekemä palvelusuunnitelma, ja että se on velvoittava. Vasta sitten me voimme puhua täällä rinta rottingilla, että vanhuspalvelut ovat kunnossa.

Tämä oikeuksien vahvistaminen on kaiken a ja o. Mitä tehdään laadukkailla palveluilla, jos niitä ei saa? Kiireetön palvelu pitää järjestää viimeistään kolmen kuukauden kuluttua. Ihminenhan saattaa olla menehtynyt jo silloin. Ei mitään muuta kuin hoivatakuuta on kiistettävä ja vahvemmat oikeudet, siinä on kivijalka. Nyt meidän kivijalka on murentumassa.

17.34 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Hieman hämmäntyneenä olen seurannut tätä iltapäivän keskustelua tästä hoitajamitoituksesta, kun me kaikki kuitenkin pystymme tunnistamaan sen, että tämä on historiallinen päivä. Vuosia on puhuttu siitä, että vanhusenhoiva on saatava kuntoon, ja yksi keskeinen tekijä on ollut nimenomaan tämän hoitajamitoituksen määrittäminen, ja nyt hallitus sen tekee selkeällä ja myöskin realistisella ohjelmalla niin, että se voidaan toteuttaa fiksulla tavalla. Oppositio on syystä tai toisesta väen väkisin halunnut löytää argumentteja, joissa se joissain puheenvuoroissa ikään kuin lähes tulkoon jopa dementoi tämän merkittävän saavutuksen siitä huolimatta, että tämä on meille kaikille yhteinen juttu.

Eräissä puheenvuoroissa täällä on — viittaen edustaja Junnilaan, edustaja Vartiaseen myöskin — käytetty puheenvuoroja, joissa ollaan pohdittu laajemmin tätä, on haluttu sanoa kokonaiskuva suomalaisesta yhteiskunnasta ikääntymisen osalta. On todettu, että väestön ikääntyminen on suurimpia suoranaisia uhkia ja että tietysti tämä hoivan tarpeen räjähdysmäinen kasvu on horjuttamassa niin kovin monella tavalla suomalaista yhteiskuntaa. Ennen kaikkea vaaditaan tätä taloudellista realismia, näin todetaan. Ehkä tässä yhteydessä on hyvä katsoa nyt niitä faktoja ja lukuja, missä nyt tässä liikutaan. Täällähän käytettiin myöskin termiä ”huoltosuhteen heikkeneminen”. Faktuaalinen tilannehan on se, että meillä oli yli 65-vuotiaita vuonna 1995 noin 700 000, hieman päälle 700 000, ja meillä on tänä päivänä, 25 vuotta myöhemmin, 1,4 miljoonaa yli 65-vuotiasta, ja niiden 65-vuotiaiden määrä ei tule voimakkaasti kasvamaan suhteellisesti ottaen verrattuna siihen muutokseen, mikä nyt on jo tapahtunut. 1995 tämä oli 14 prosenttia väestöstä, nyt jo lähes 22 prosenttia, ja laskelmien mukaan se on suurimmillaan eli 25 prosenttia vuonna 2030, jonka jälkeen se väistämättä laskee, koska suuret ikäluokat poistuvat keskuudestamme.

Kun me luomme tällaisen kammottavan kuvan siitä, että nyt kun on hoivan tarpeita, jotka kasvavat tässä jonkin verran, niin se olisi jokin horjuttava tekijä, niin on hyvä muistaa,

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

että meillä on hoivakodeissa, tehostetussa palveluasumisessa ja normaalissa palveluasumisessa tällä hetkellä noin 50 000 ihmistä ja noin 100 000 ihmistä saa kotipalveluja ja meillä on peruskoulussa oppilaita 550 000 ja toisen asteen koulutuksessa 400 000 ihmistä. Miksi me katsomme, että tämä vanhustenhoiva on ikään kuin semmoinen tekijä, joka horjuttaisi suomalaisen yhteiskunnan todellisuutta? Se ei sitä ole. Jossain määrin tätä palvelutarpeen kasvua tässä on, mutta ei se nyt ole mikään sellainen tekijä, joka vie aivan kiville. On muistettava, että yli 75-vuotiaista 90 prosenttia asuu kotona, yli 85-vuotiaista 77 prosenttia asuu vielä kotona ja kolme neljäsosaa eli 75 prosenttia kaikista yli 75-vuotiaista on vailla mitään, ei käytä mitään, vanhushoivapalveluita, joita suomalainen yhteiskunta tarjoaa. Eli tässä suhteessa kannattaa [Puhemies koputtaa] olla realisti ja nähdä nämä suhdeluvut oikein. Ja tästä huoltosuhteesta täytyy käyttää vielä toinen puheenvuoro — edustaja Vartiainen palanen palikat paikalleen.

17.37 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Risikko tässä pitkällä kokemuksellaan puuttui aivan olennaiseen asiaan. Yksi riski, kun toteutetaan vanhushoivapalveluiden kiistatonta parantamista kylläkin, mutta toteutetaan siitä vain yksi osa kerrallaan ilman ikään kuin oikeutta siihen hoitoon, on se, että ei ole kunnissa riittäviä resursseja tai hallitus ei ole niitä osana tätä esitystä varmistanut, vaan niistä tullaan neuvottelemaan vasta tulevan budjettiriiheen eli oikeastaan kehysriihen yhteydessä. Riski on totta kai se, että entistä heikompi kuntoisia vanhuksia ei pääse ympärivuorokautisen hoivan piiriin, vaan heitä pidetään kotona tai mahdollisesti palveluasumisen piirissä.

Varmaan jokaisella meistä on lähipiirissä sellaisia ihmisiä, jotka ovat olleet erimuotoisissa palveluissa, joko palveluasumisessa, sairaalahoidossa, kotihoidossa, omaishoidossa tai sitten ympärivuorokautisessa hoivassa, ja varmaan aika moni meistä on nähnyt sekä hyvää että huonoa. On siis väärin ikään kuin todeta, että kaikki vanhustenhoito ja -hoiva olisi huonoa.

Kuitenkin, kun tässä edustaja Kiljunen näitä numeroita luetteli, on aivan selvää, että palvelua tarvitsevien vanhusten määrä tulee tulevina vuosina kasvamaan entisestään. Juuri sen vuoksi olisi äärimmäisen tärkeää huolehtia samassa yhteydessä, kun tehdään uudistuksia yhteen kohtaan, siitä, että kokonaisuus säilyy sellaisena, että palvelut ovat hyviä ja laadukkaita, myös siellä kotihoidossa, myös palveluasumisessa ja niin edelleen.

Edustaja Laiho tässä edellä kuvasi kokoomuksen tekemiä ehdotuksia. Näistä suurin osa on sellaisia, joissa eduskunta edellyttäisi henkilöstön riittävyyttä tai vanhushoivapalveluiden parantamista kokonaisuutena, tai esimerkiksi sitä, että tämän uudistuksen edellyttämä rahoitus varmistettaisiin. Perustuslakivaliokuntahan nimenomaisesti kiinnitti huomiota siihen, että alkuperäisen ehdotuksen rahoituspohja oli käytännössä täysin riittämätön, ja se pakotti sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja sitä myötä, totta kai, myös eduskunnan porrastamaan tämän esityksen voimaantuloa.

Täällä viimeisenä kokoomuksen vastalauseen kohtana nimenomaisesti edellytetään, että tämä rahoituslähteisiin liittyvä lainvalmistelu aloitettaisiin viipymättä. Tässä edustajien puheenvuoroissa, vähän riippuen siitä, kuka on puheenvuoroja käyttänyt, on keksitty erilaisia tapoja rahoittaa tämä uudistus, ja tämän kysymyksen taakse ei vain voi mennä. Syksyllä se tulee hallituksen eteen ja rahat on löydettävä. Sehän olisi varsin kestävä tie, että eduskunta päättäisi uudistuksesta, [Puhemies koputtaa] jolle ei ole rahoitusta.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

17.40 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Se on tietenkin hyvä asia, että pyritään vanhusten laitoshoidon parantamiseen. Siitä olemme varmaan kaikki samaa mieltä, että se on tärkeä asia. Mutta on pakko kyllä sanoa, että en tiennytkään, että tämän koronan seurauksena alkaa syntyä tämmöistä virtuaalilainsäädäntöä, että pykälät tehdään, vaikka rahat ja hoitajat puuttuvat. Se on kyllä aikamoinen asia.

Jos lähdetään nyt ensin tästä rahasta, niin siinä voi tietysti olla, että jos hallituksen lähtökohta on sama kuin edustaja Paavo Arhinmäen, että valtionvelkaa vain otetaan mutta sitä ei koskaan makseta takaisin, niin se on tietysti joku ratkaisu niin kauan, kunnes rahan arvo romahtaa. Mutta se on oma tarinansa.

Jos nyt mennään ensinnäkin tähän hoitajapuolelle, niin kaikki tietävät sen, millainen tilanne tällä hetkellä on hoitajapuolella jo. Siellä on aikamoinen pula monissa tehtävissä. Kun joku laitoshoidon tarjoava yritys tai julkisen sektorin organisaatio on joutunut vaikeuksiin, niin monissa tapauksissa kyse on ollut siitä, että esimerkiksi sijaisia ei ole saatu, kun on tullut pidempiä sairauslomia tai muuta. On siellä toki muutakin huonoa hallintoa ollut, en sitä väitä, mutta se on ollut keskeinen syy. Mistä ne hoitajat nyt sitten tähän yhtäkkiä napataan? Kyllä pitäisi katsoa asiaa kokonaisuutena, kuten täällä edustaja Multala erinomaisesti selitti. Ei varmaan ole ratkaisu se, että kotihoitosta tai vammaisten hoidosta rupeaa väkeä siirtymään laitoshoidon puolelle. Se ei ratkaise tätä kokonaisuutta. No, se on hyvä, että näitä koulutusmääriä jonkun verran nyt lisätään, mutta kaikki tietävät, että nekin määrät, jotka nyt lisätään, eivät tule tätä asiaa ratkaisemaan. No, sitten on vielä olemassa tietysti se, että tuodaan hoitajia ulkomailta. Se on tietysti jonkinlainen ratkaisu, ja esimerkiksi Filippiineiltä heitä jossakin vaiheessa tulikin, mutta sekin on sellainen asia, että siinä vaaditaan erittäin hyvä kielitaito, että voidaan näitä töitä tehdä, ja täytyy olla pitkäaikainen järjestetty ja organisoitu koulutus sillä tavalla, että henkilöt sitten saavat sen pätevyyden, joka Suomessa edellytetään näihin tehtäviin. Eli tämäkään ei ole todellakaan helppo tie.

Arvoisa puhemies! Kaikkein eniten olen kyllä siitä huolissani, että teemme täällä lainsäädäntöä, jossa nämä ihan olennaiset asiat rahoituksen ja tämän hoitohenkilökunnan saatavuuden osalta ovat todella löysissä kantimissa. Toivoisin, että asiat etenisivät niin päin, että ensin olisi hommuttu rahat ja hoitajat olisivat jo vahvasti koulutuksessa ja sen jälkeen tehtäisiin laki.

17.43 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa puhemies! Meillä ei ole tärkeämpää tehtävää kuin pitää huolta ihmisen hyvinvoinnista, muistaa olla inhimillisiä päätöksissämme. Tietenkin SDP:n kansanedustajana minulla on erityisen suuri ilo olla tänään täällä salissa keskustelemassa tästä asiasta, kun vihdoinkin säädetään lailla vanhuspalvelujen henkilöstön vähimmäismitoituksesta. Lupauksista pidetään kiinni.

Tämän lain myötä olemme askeleen lähempänä inhimillistä hoivaa sekä inhimillisiä työolosuhteita hoitajille. Varmastikaan emme saa vielä täydellistä mutta varmasti saamme parempaa. Siirtymäajan jälkeen tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon toimintayksiköissä tulee olla 0,7 työntekijän toteutunut henkilömitoitus asiakasta kohden.

Tämä niin kutsuttu henkilöstömitoitus tai hoitajamitoitus on ollut meille SDP:ssä tärkeä asia jo vuosikausia. Toissa kaudella säädimme vanhuspalvelulain, joka astui voimaan 1.7.2013. Edustajat Ikonen ja Sarkomaa muistelivat, että vanhuspalvelulaki tehtiin kokoomuksen johdolla, ja tämä on totta. Tuolloin ministeri Risikon johdolla tehtiin vanhuspalvelulaki. Se oli historiallista, ja se oli tuolloinkin meidän SDP:n pitkäaikainen tavoitteem-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

me. Valitettavasti tai ehkä juuri siksi, että tässä kumppanina oli tuolloin kokoomus, emme saaneet sitovaa mitoitusta aikaiseksi. Tänään olemme kuulleet, että tämä kokoomusta harmittaa edelleenkin. Vieläkin tunnutaan vastustavan tätä asiaa.

Vanhuspalvelulaki edellyttää, että toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä ja tehtävä rakenne vastaavat iäkkäiden asiakkaiden toimintakyvyn edellyttämää palveluntarvetta ja turvaavat heille laadukkaat palvelut. Nyt tähän epäkohtaan saadaan vihdoin muutos ja henkilöstömitoitus kirjataan lakiin. Tämä on vuosien pitkäjänteisen työn tulos.

Arvoisa puhemies! Henkilöstömitoituksessa on kyse ennen kaikkea inhimillisyydestä sekä ikäihmisten oikeudesta laadukkaisiin palveluihin ja arvokkaaseen vanhuuteen. Huolimatta tämänhetkisen lain säädöksistä ja hoivan laatusuosituksista on viime vuosina käynyt selväksi, ettei vanhusten hoivapalveluissa ole riittävästi henkilöstöä palvelujen laadun turvaamiseksi. Siksi on luonnollista, että lakia korjataan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta, että olemme eläneet tässä koronan aikaa ja Suomi on elänyt poikkeusoloissa. Rajoituksia on tehty, niiden kanssa on eletty, ja kun korona näyttää nyt laantuneen, niin silloin hyvä hallitus purkaa näitä tehtyjä tiukkoja rajoituksia. Niistä on tänään ministereiden johdolla neuvoteltu, ja mielestäni on sikäli kohtuutonta, [Puhemies koputtaa] että täällä edustajat ottavat esille ja arvostelevat ministereiden poissaoloa.

17.46 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä puhutaan paljon siitä, onko meillä nyt riittävästi henkilöstöä toteuttamaan tätä tulevaa lakia.

Perussuomalaisten mielestä lain olisi tullut astua voimaan 1.1.21 ja 0,7:n mitoituksella. Me kannatamme henkilöstömitoitusta, mutta meidän mielestämme sen olisi tullut olla jo ensi vuoden alusta 0,7. Toki me ymmärrämme kaikki tämän koronatilanteen, ja hallitus joutui myös tätä lakiesitystä muuttamaan siten, että se astuu voimaan 1.10. Tämä on täysin ymmärrettävää, korona yllätti meidät kaikki, mutta meidän mielestämme 0,7 olisi se realistinen luku, jonka tulisi olla voimassa mahdollisimman pian, ja sen takia kolme vuotta on liian pitkä aika odottaa.

Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä kaiken kaikkiaan tätä henkilöstöä, joka lue-taan siihen välittömään hoitotyöhön tekemään sitä itse vanhustenhoitotyötä, ja näitä am-mattinimikkeitä on yhteensä 22, eli me puhumme valtavan laajasta skaalasta eri alan osaa-jia. Tulee muistaa, että kaikkia heitä tarvitaan ja kaikille heille tulee löytyä myös tulevai-suudessa koulutuspaikkoja. Minä uskon kyllä, että me löydämme hoitajat tekemään hoito-työtä, ja uskoisin, että se olisi ollut mahdollista myös, vaikka meillä olisi ollut 0,7 voimas-sa jo välittömästi.

Tämä skaala on hyvin laaja. Täällä muun muassa hoiva-avustajat lasketaan välittömään hoitotyöhön mukaan, eli te olette tehneet sellaisen lain, että täällä voivat toimia kotiavus-tajat, hoitoapulaiset, hoiva-avustajat myös välittömässä työssä. Riskinä toki siinä on se, että hoiva-avustaja siivoaa ensin yksikön, kotiaavustaja laittaa ensin ruuan ja sen jälkeen siirtyy vaikkapa iltavuoroon tekemään sitä itse hoitotyötä. Silloin vastuiden pitää olla koh-dallaan ja potilasturvallisuuden säilyä. Siitä perussuomalaiset esittivät lisäyksen valiokun-nan mietintöön, ja oli hienoa, että saimme sen läpi.

Lisäksi esitimme sinne maininnan opiskelusta ja siitä, että hoitoalan ja hoitoalan johta-misen koulutuksen opintopolkuja sujuvoitetaan, nopeutetaan ja lisätään työn ohessa oppi-misen mahdollisuuksia. Tämän koulutuksen tulisi olla valtakunnallisesti mahdollista. On erittäin tärkeää, että koulutus on nopeaa ja sujuvaa ja siten saamme tekijöitä lisää.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

Arvoisa puhemies! On hieno asia, että me saamme henkilöstömitoituslain voimaan, mutta kuten sanoin, perussuomalaisten mielestä mitoituksen tulisi olla korkeampi. On erittäin tärkeää, että lain voimaan tultua korostetaan sitä, että sen ei tarvitse olla se 0,5 vaan se on asiakkaiden voinnin, palvelutarpeen mukaan mahdollisesti jopa 0,8.

Me esitimme monia, monia lausumia liittyen muun muassa omaishoitoon. Oli ikävää, että esimerkiksi tätä lausumaa kannattivat vain perussuomalaiset. Myös saattohoitoon esitimme lausumia, jotka esittelen sitten perjantaina tarkemmin.

17.50 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Haluan ottaa vielä esille kolme näkökulmaa tähän kysymykseen. Yksi on rahoitus, josta paljon on täällä puhuttu ja minusta ihan aiheesta pidetty sitä haastavana, ja voi sanoa, että ongelmallisenakin. On selvää, että onhan se sitä myös. Voi sanoa, että etenkin, kun valiokunta lähti nyt porrastamaan tätä hoitajamitoituksen voimaantuloa, niin sehän tarkoittaa, että siirtymäaikana aina sinne 1.4.2023 mennessä tarvitaan lisää rahaa vajaa 100 miljoonaa euroa, ja tämä oli juuri se asia, josta perustuslakivaliokunta mainitsi niinkin jyrkästi, että pani sen ponnen taakse. Puhutaan rahoitusperiaatteesta, siitä, että jos kunnille annetaan velvoite, pitää löytää myös rahoitus siihen velvoitteen täyttämiseen. Itse kuitenkin lähtisin siitä, että on syytä tavallaan pitää erikseen tämä laki, jota me nyt tässä käsittelemme, ja sitten erikseen rahoituspuoli. Kun tämä laki hyväksytään, niin totta kai se lähtee silloin siitä, että hallituksen on haettava rahoitus myös näihin mitoituksiin, ja kyllä tämä tiedostetaan hallituksen piirissä, enkä ollenkaan epäile, etteikö näin tulla tekemään syksyn budjettiriihessä. Tämä raha kyllä löytyy, niin kuin täällä on muun muassa edustaja Lindén todennut.

Toinen asia, jonka haluan todeta valiokunnan puheenjohtajana, on se, että kun täällä on esitelty oppositiopuolueiden vastalauseitakin ja niihin sisältyviä lausumia, niin haluaisin semmoisen väärinkäsityksen ainakin oikaista, että vaikka niistä äänestettiin, niin sehän ei kuitenkaan tarkoita sitä, että hallituspuolueitten edustajat vastustaisivat sitä lausuman sisältöä. Useimmat niistä lausumien asioista, asiasisällöstä, sisältyvät jo tuohon mietintötekstiin ja osa sitten menee pikkuisen sen asian ytimen ulkopuolellekin. Tästä ei ole kysymys. Yhtä lailla haluan puolustaa valiokunnan puheenjohtajana oppositiopuolueitten vastalauseita. Vaikka jätetään vastalause tähän lakiin, niin ette te ole esittäneet sitä, etteikö tätä hoitajamitoitusta pitäisi saattaa voimaan tai tehdä sen eteen töitä. Näinhän se menee.

Sitten kolmas asia, jonka haluan nostaa tässä esille, on se, että kaiken kaikkiaan meillä viime vuosina, erityisesti vuoden 2019 aikana, käytiin erittäin kovaa keskustelua tuolla ikäihmisten hoidossa ilmi tulleitten ikävien tapahtumien ja laiminlyöntien johdosta, ja se oli erittäin hyvä keskustelu. Se varmasti omalta osaltaan vauhditti tätä lakia, mutta silti haluan — ja uskon, että asia on niin — että valtaosa meidän ikäihmisten hoivasta ja hoidosta Suomessa on hyvätasoisista. Meillä on ongelmia, mutta valtaosa on hyvätasoisista, ja ne hoitajat, jotka tekevät ammattitaidollaan työtä noitten ikäihmisten parissa, tekevät sitä erittäin korkealla [Puhemies koputtaa] ammattitaidolla ja hyvällä asenteella, ja haluan heille lausua kiitoksen erittäin tärkeästä työstä.

17.53 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Joku edustaja voisi ajatella, että on jotenkin huono asia, kun edeltävä puhuja sanoi pääpiirteissään niitä asioita, joita itse oli ajatellut sanoa, mutta minusta valiokunnan puheenjohtaja Lohen puheenvuorossa oli erinomaisen hyvin vastattu juuri tähän rahoituskysymykseen ja myös tähän lausuman ympärillä käytyyn keskusteluun, ja se kertoo vain siitä, että hallitusyhteistyömme on erinomaisen hyvää, kos-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

ka olisin suunnilleen samoin sanoin niihin molempiin kysymyksiin kajonnut, mutta nyt voin ne näiltä osin sivuuttaa.

Haluan itse todeta, että tässähän on 30 kuukauden vaiheistus, eli 1.10. tänä vuonna — 1.4. vuonna 23. Näin suuressa uudistuksessa ei ole kohtuutonta, että siinä on 30 kuukauden vaiheistus eli neliportainen vaiheistus. Oppositio puolueethan ovat nyt suhtautuneet tähän kahdella eri tavalla, eli perussuomalaiset ovat esittäneet, että tämä pitää toteuttaa heti 0,7:nä tässä lähestyvässä vuodenvaihteessa, ja kokoomus ei ole nyt ihan yksiselitteisesti määritellyt mutta kuitenkin ymmärtääkseni vedonnut siihen, että tässä ei nyt ratkaista kerralla kaikkia vanhustenhuollon haasteita ja että sillä perusteella tämäkin kyseinen laki voisi nyt vielä jäädä jatkovalmisteluun — välihuutooni edustaja Satosellehan Satonen nyökkäili, niin kuin nytkin tähän asiaan.

No, edustaja Juvonen aikaisemmin ensimmäisessä puheenvuorossaan nosti hyvin esille, mitä nämä 0,7 ja 0,5 oikeasti tarkoittavat. Minusta oli erittäin tärkeää nostaa ne esille, koska julkinen keskusteluhan ei ole aina tuonut näitä riittävästi esille. Itse olen käyttänyt esimerkkinä 28-paikkaista hoitopaikkaa, jossa jokainen ymmärtää, että 0,5:hän tarkoittaa puolta siitä eli 14:ää, mutta eihän siellä viikossa, jossa on 168 tuntia, ja kun yhden työntekijän työvuoro on 38—40 tuntia viikossa, koskaan tietenkään ole paikalla yhtä aikaa 14:ää henkilöä hoitamassa 28:aa ikäihmistä, vaan käytännössä tämä 0,5 tarkoittaa aamuvuorossa neljää, ja sen me pystymme 0,7:lla nostamaan kuuteen. Iltavuorossa me pystymme nostamaan 0,5:n kolme henkilöä viideksi, ja yövuorossa pysyy ennallaan se kaksi henkilöä. Näin ollen se muutos on erittäin merkittävä varsinkin siinä päivävuorossa ja iltavuorossa, ja siinä mielessä tämä on hyvin tärkeä uudistus.

Vielä haluaisin todeta, että minun mielestäni omaishoito, saattohoito, kotihoito, kaikki nämä ovat äärettömän tärkeitä kysymyksiä, mutta ei niihin vetoamalla nyt saisi jarruttaa tätä lakia tai sanoa, että me emme nyt voi tätä lakia hyväksyä, koska nämä tärkeät muut asiat täytyy hoitaa. [Puhemies koputtaa] Omalta osaltani kotihoidossa on hyvin konkreettista tällä hetkellä työskentely 91-vuotiaan lähiomaiseni parissa kerran viikossa, [Puhemies koputtaa] joten luulen ymmärtäväni tätä puolta paitsi ammatillisesti myös henkilökohtaisesti.

17.56 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän suureen talouskuvaan, josta edustaja Kiljunenkin puhui. Toisin kuin Kiljunen väitti, niin kyllähän tämä 65 vuotta täyttäneiden väestöosuus jatkaa vielä noin kymmenen vuoden ajan kasvuaan, ihan reipastakin kasvuaan, samalla kun työikäisten väestöosuus alenee. Työikäisten määrä ei alene, sen sijaan työiän ohittaneiden määrä kasvaa. Sen lisäksi käy niin, että 65 plus -joukossa kasvaa niiden osuus, jotka ovat niin iäkkäitä, että he tarvitsevat hyvin kalliita palveluja. Jos te katsotte tämän esityksen sivua 59, sieltähän käy ilmi, miten tässä tulee reipas, ehkä tällä vuosikymmenellä noin 5 miljardin kasvupaine näihin vanhushoivan menoihin, ja sen takia tämä kokonaiskuva on niin hankala.

Itse asiassa tekisi mieli tätä kuunneltuani sanoa, että saan olla ylpeä omasta puolueestani kokoomuksesta, joka selvästi on ainoa, joka oikeasti yrittää edistää tällaisen mitoituksen toteutumista. Se ei nimittäin auta ollenkaan, että se lukee laissa, jos ei meillä todellakaan ole niitä rahoja ja ihmisiä. DDR:ssäkin oli oikeusministeriö, mutta se ei ollut oikeusvaltio, ja ne pykälät eivät tätä ratkaise. Nyt kun te suhteutatte sen tähän suureen kuvaan, että meillä jo nyt on julkistaloudessa ihan valtava ongelma, julkisen talouden suunnitelmassa on noin 10 miljardin aukko vuonna 2024, ja kun te kaikki tunnutte täällä iloisesti esittävän,

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

että nyt me tämän lain ansiosta saamme enemmän resursseja ja enemmän rahaa näihin palveluihin, niin minun on vain vaikea nähdä, miten tällainen yhtälö menee umpeen, kun kaikenlainen realismi tässä näyttäisi siltä, että melkein kaikkialla julkisessa taloudessa, ellei tehdä suuria rakennemuutoksia, tästedes on käytössä vähemmän rahaa ja vähemmän henkilöitä. Ikäluokatkin pienenevät. Eihän niitä opiskelijoitakaan välttämättä ole. Senhän takia minäkin jaksan ja puolueeni jaksaa näistä työllisyysreformeista puhua. Niillä me saamme lisää voimaa julkistalouteen ilman, että se edes maksaa mitään, mutta tässäkin jääme valitettavasti liian yksin tässä salissa. Ja se niukkuus julkisessa taloudessa ja vanhuspalveluissa ihan riippumatta siitä, mitä pykälissä lukee, purkautuu aina jossain, sellaisten ihmisten parissa, joilla ei ole ehkä niin kovaäänisiä järjestöjä. Sitten kun te leikkaatte käytännössä kotihoidosta, niin ehkä sitten naiset uhrautuvat — naiset tekevät Suomessa enemmän ihan vain ilmaistyötä — tai jostain muualta sitten, lastensuojelussa on vähemmän resursseja, mutta tätä karmivaa kokonaistalouden kuvaa te ette pääse pakoon näillä kauniilla puheilla. — Kiitos.

17.59 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kokoomus kannattaa hoitajien lisäämistä ikääntyneiden palveluihin niin ympärivuorokautiseen hoivaan kuin kotihoitoon. Tästä ei ole mitään epäselvyyttä.

Muutama sana vielä tämän lakiesityksen sisällöstä. Kuten edustaja Juvonen täällä aiemmassa puheenvuorossaan toi esille, välittömään työhön sisällytetään tässä lakiesityksessä runsaasti ammattinimikkeitä, eli se kirjo on hyvin laaja, ja siihen liittyy sellainen riski, että siinä voi osaamistaso laskea esimerkiksi sairaanhoidollisen ja lääkehoidon osalta eli se mahdollistaa valitettavasti osaamistason laskun, ammattitaidon laskun, ja varsinkin, kun se tulee nyt lokakuun alusta voimaan muilta osin kuin sen mitoituksen osalta, tässä on todellinen vaaran paikka.

No, muita asioita esityksen sisältä:

Siinähan ei ole huomioitu teknologian kautta saatavia hyötyjä millään tavalla. Kun me elämme nykyaikaa, -yhteiskuntaa, niin kyllä meidän kaikissa palvelutoiminnoissa pitää huomioida teknologian mahdollistamat hyödyt, esimerkiksi ikäihmisten osalta turvallisuus, lääkeannostelu ja automaattinen lääkejakelu tai apteekin tekemä lääkejakelu, ja se, millä tavalla voidaan henkilöstön työkuormaa helpottaa.

No, sitten vielä tästä arviointimittarista. On hienoa, että hallitus otti nyt kokoomuksen ehdotuksen siitä, että tarvitaan valtakunnallinen arviointimittaristo käyttöön vanhusten palvelutarpeen arvioissa, ja se on nyt tässä laissa. Sen huono puoli on se, että on nyt laitettu yksittäinen mittari lakiin, jolloinka siihen liittyy paljon kysymyksiä. Tähän erityisesti aluehallintoviraston eri yksiköt ja Valvira kiinnittivät huomiota, että pelkästään yhden mittarin arvioiminen ei anna vanhuksen kokonaistilanteesta riittävää kuvaa, ja se on myös hyvin terveyspainotteinen, se jättää sosiaalipuolen tarpeet pois. Mutta myöskään tuonne mietintöön ei pystytty saamaan mitään rakentavaa kehittämislausetta valitettavasti. [Aki Lindén: PeV ehdotti!] Sinne jäi paljon kysymyksiä myöskin tämän RAI:n sisällöstä. Nythän se itse RAI on maksuton, mutta se sovellus, mikä tarvitaan tämän RAI:n käyttöön, vaatii kaupallisia toimijoita. Niitä on tällä hetkellä markkinoilla kolme. Kun me laitamme lakiin tämän möisen selkeän työkalun, joka vaatii näitä ohjelmistoja, onko nyt näin, että sosialistihallituksen aikana vanhustenhoidon mittari [Puhemies koputtaa] annetaan kaupallisille toimijoille ja jopa asetetaan se monopoliasemaan?

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

18.02 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Ministeri Kiurukin on saapunut paikalle, oikein hyvä asia, ja hyviä päätöksiä olitte tehneet siellä valtioneuvostossa, kiitos niistä.

Sitten täällä jo puhuinkin siitä, että kivijalka pitäisi saada ensin kuntoon, eliikä vanhuspalvelulakiin pitää saada vahvemmat oikeudet. Se aikoinansa vesitettiin siinä vaiheessa, kun se tehtiin, ja se ei ollut kyllä kokoomuksen syy, siitä voitte historiankirjoista lukea.

Me olemme täällä puhuneet nyt tästä mitoituksesta, ja tärkeähän on, että henkilöstöllä on osaamista, soveltuvuutta. Se on sen laadukkaan palvelun perusta. Tarvitaan myös määrää, se on ihan selvää. Palveluissa pitää olla monipuolinen, koulutettu ja riittävä henkilöstö, mutta myös soveltuvuutta pitää olla. Henkilöstön määrän tulee perustua autettavien kuntoon, ja mitä huonompikuntoisia asiakkaita ja asukkaita on palveluasumisessa, sitä enemmän henkilöstöä tarvitaan. Myös tilat ja käytössä olevat apuvälineet vaikuttavat henkilöstön määrän tarpeeseen.

Lailla toki voidaan säädellä henkilöstömitoitusta, mutta pitää aina ottaa huomioon autettavien määrä eli se kunto eli hoitoisuus. Pelkän vähimmäismitoituksen määrä ei riitä, nimittäin usein siitä minimistä tulee maksimi. Täällä edustaja Lindén monesti käyttää hyvin viisaita puheenvuoroja, mutta mielestäni, kun sanotte, että nyt pystyy pitämään sitten yöllä kaksi hoitajaa, niin se kaksi hoitajaa ei joskus auta, jos siellä on hyvin vaativat potilaat, joilla on paljon ongelmia, siellä on levottomuutta, saattohoitopotilaita... [Anneli Kiljunen: Mutta se on minimissään kaksi!] — Mutta hän käytti sanaa, että voidaan pitää kaksi. — Eliikä tärkeää on se, että se lähtisi siitä hoitoisuudesta, ja on erittäin suuri vaara, että kun nyt tarvitaan siis 4 400 uutta hoitajaa, heidän kouluttamiseen menee 4–6 vuotta, pitää se muistaa, olla realistinen. On hienoa, että lisätään niitä paikkoja nyt, mutta me tarvitsemme myöskin heidän palkkaukseensa apua, taloudellisia resursseja, ja myöskin sitä, että se työ tulee houkuttelevaksi, että me saamme pysymään siellä nuoria ja eri-ikäisiä. Ja tietenkin tärkeää on, että ei oteta niitä hoitajia sieltä kotihoidosta tai vammaispalveluista, sehän on ensisijaisen tärkeää.

Valvontaa pitää myöskin sitten olla, ja kyllä minä toivon nyt, että kun esimerkiksi Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ja oikeusasiamies on asiantuntijoinen tehnyt tosi hyvää työtä viime vuosina — kiitos eduskunnan, me saimme sinne viime vuonna lisää rahaa — niin nyt erityisesti kiinnitettäisiin huomiota tämänkin lain aikaansaamana, että kotihoito säilyisi hyvänä. Ehdotan kotihoitoon erityistä valvontaa.

18.05 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Vartiainen täällä käytti viimeisinä sanoinaan huomiota, että tämä karkea kokonaistaloudellinen kuva täytyy pitää mielessä, kun me pohdimme tätä väestön ikääntymistä ja siihen liittyviä hoivatarpeita. On hyvä laittaa palikat paikalleen.

On tietenkin totta, että väestö ikääntyy Suomessa. Toisen maailmansodan jälkeen meille on tullut keskimääräistä elinikää 23 vuotta lisää. Vuonna 1950 meillä oli viisi yli sata-vuotiaista ihmistä, ja kohta rikkoutuu tuhannen raja. Eli kyllä, ikääntyneitä ihmisiä meillä on yhä enemmän, mutta kyllähän me kaikki hyvin tiedämme, että nämä ikääntyneet ihmiset ovat yhä hyvinvoivampia, paremmin toimivia ja toimintakykyisiä hyvin, hyvin pitkään verrattuna siihen, miten tilanne on ollut aikaisemmin. Viittasin jo siihen, että yli 75-vuotiaista 90 prosenttia asuu kotona ja yli 85-vuotiaistakin 77 prosenttia. Osa heistä saa näitä erilaisia julkisia palveluita, vanhuspalveluita, mutta merkittävä osa, kolme neljäsosaa, yli 75-vuotiaista ei saa lainkaan eikä käytä lainkaan. Tämäkin täytyy huomioida.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

Kun katsotaan sitten ikäsidonnaisien palveluiden rakennetta suomalaisessa yhteiskunnassa, niin meillä on tällä hetkellä yli 65-vuotiaita lähes 22 prosenttia, 21 prosenttia ja hie-
man päälle, ja kaikista ikäsidonnaisista palveluista suomalaisessa yhteiskunnassa tämä 21
prosenttia väestöstä käyttää 25 prosenttia, kun lasketaan mukaan koulutuspalvelut, joita
ikäihmiset eivät käytä. Me näemme, että ei tämä julkinen talous ole nyt rojahtamassa sen
vuoksi, että ikääntyneiden määrä on kasvanut, koska he tuovat myöskin rahaa mukanaan: 5
miljardia euroa vuodessa maksavat veroja yli 65-vuotiaat. He ovat myöskin palkkatyössä
mukana; lähes 100 000 yli 65-vuotiasta ihmistä. Omaishoitajista 60 prosenttia on yli 65-
vuotiaita. He antavat myöskin työpanosta tähän yhteiskuntaan, eivät ainoastaan voimava-
roja esimerkiksi verojenmaksun muodossa ja kulutuskysyntää lisäävässä muodossa.

Me luomme tämmöisen kammottavan kuvan, että koko suomalainen yhteiskunta nyt on
järjestyttävän kriisin edessä, kun tämä niin sanottu huoltosuhde on heikentynyt — joka on ta-
loustieteellisistä käsitteistä yksi heikoimmin perusteltavissa oleva käsite. Se, että meillä 15
vuodesta 65 ikävuoteen on ikään kuin työikäinen väestö ja nämä muut ovat sitten huollet-
tavia, ei pidä faktuaalisesti paikkaansa ollenkaan, koska meillä myöskin koulutusaste on
noussut niin, että yhä myöhemmin mennään työelämään mukaan. Siellä yhtä lailla 15:stä
25—30:een ikävuoteen on paljon, jotka ikään kuin ovat passiiviväestöä. 30 prosenttia ih-
misistä ikähaarukassa 15—65 on työelämän ulkopuolella.

Katsotaan nyt yhdessä tätä kokonaiskuvaa ja nähdään, mitkä haasteet meillä on, kun jul-
kinen palvelurakenne joutuu ohjautumaan päivähoidosta ja koulutuksesta yhä enemmän
vanhuspalveluihin, mutta ei tämä yhteiskuntajärjestelmä tähän ole rojahtamassa.

18.08 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hienoa, että ministeri on myös saapu-
nut paikalle.

Tämä 0,5:n henkilöstömitoituksen kirjaaminen lakiin on tuntunut ainakin opposition
mielestä, meistä perussuomalaisista, aika vaatimattomalta. Kun me tunnemme sen tar-
peen, mikä siellä hoivakentällä on, kun me tiedämme, että asiakkaat ovat hyvin huonokun-
toisia ja tarvitsevat paljon apua ja ohjausta ja hoitajan avustavaa kättä, niin ajatteletko,
ministeri, niin, että tämä 0,5 nyt riittää? Ja miten viette sen viestin sinne kentälle, että sen ei
tarvitse olla se minimi, 0,5, vaan se voi olla sen mukaan, millainen on näiden ihmisten toi-
mintakyky ja millaista apua he tarvitsevat? Se voi olla toki jo 0,7, vaikka se 0,7 on vasta
siellä vuonna 2023, jolloin sen on ajateltu tulevan voimaan.

Arvoisa puhemies! Loppujen lopuksi ne hoivayksiköiden luottamusmiehet ja työsuoje-
luvaltuutetut tulevat seuraamaan tapahtumia niissä yksiköissä. Ja on erittäin tärkeätä, että
se järjestelmä toimii ja että henkilö, joka huomaa epäkohtia työyksikössään, ei saa siitä
minkäänlaista leimaa, vaan hän pystyy reilusti ja avoimesti puhumaan ja jopa vaatimaan li-
sää henkilöstöresursseja. Se osoittaa rohkeutta hoitajalta, joka huomaa, että hei, emme me
 pärjää täällä 0,5:llä, vaan me tarvitsemme 0,7, ja emme me pärjää täällä yhdellä yöhoita-
jalla, me tarvitsemme tänne kaksi yöhoitajaa, tai jos tulee vaativa saattohoitotilanne tai jos
tulee koronaepidemia, jossa saattohoitotilanteita on valtavasti, me tarvitsemme paljon
enemmän niitä yöhoitajia. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Jokainen tarvit-
see sen avun, ja se on erittäin tärkeää, että niitä hoitajia löydetään.

Arvoisa puhemies! Liitot ovat hyväksyneet sen, muun muassa SuPer ja Tehy, että välit-
tömään asiakastyöhön elikkä siihen itse hoitotyöhön luetaan myös hoiva-avustajat, koti-
avustajat. Se tarkoittaa silloin sitä, että mahdollisesti hoiva-avustaja, jolle kuuluu vaikkapa
osaston siivousta, hetken päästä siirtyy tekemään sitä itse hoivatyötä. Tässä me voimme

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

miettiä, meneekö kaikki niin kuin Strömsössä — toivomme niin — ja kun työparina on hyvä, kokenut, osaava hoitaja, niin silloinhan me voimme uskoa näin, että kaikki toimii.

Mutta kysyisin teiltä, ministeri, kun tarvitsemme paljon myös lisää koulutusta ja myös hoiva-avustajia kaivataan ja tarvitaan, niin miten menee heidän koulutuksensa nyt jatkossa. Kun olen kuullut, että on ajatuksissa, että heidän koulutukseensa tulisi osio sosiaali- ja terveysalan opinnoista ja sitten osio sieltä puhtaus- ja kiinteistöalan opinnoista, niin onko tällainen mahdollisesti nyt tulossa? Olisihan tärkeää, että heillä olisi myös sitä sosiaali- ja terveydenhuollon osaamista siellä taustalla.

Rahoitus ja raha on se, mistä me täällä puhumme koko ajan. On erittäin ikävää, että me aivan ensin lupasimme liikaa ja sitten huomasiimme, että ei ole sitä rahaa lunastaa niitä lupauksia, ja nyt me laitamme edelleen hoivakentän [Puhemies koputtaa] odottamaan vuoden 2023.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, 5 minuuttia.

18.12 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Heti edustaja Juvoselle vastaus: emme laita. Perustelen vielä tätä myöhemmin, mutta ettei vain unohtuisi.

Lähdetään liikkeelle edustaja Vartiaisen näkökulmista. Te sanoitte jotenkin niin, että pykälät eivät ratkaise ja ei tuota taloudellista isoa kuvaa ole kunnolla otettu huomioon, eli julkisen talouden kokonaiskuvaa ei saa päästää karkuun. Olen itse kyllä siitä samaa mieltä, että kyllä meidän täytyy tehdä taloudellisesti kestäviä päätöksiä, mutta sanon vain kuitenkin jonkin matkaisuella kokemuksella, että vuoden 2007 vaaleissa valituksi tulleen vuodesta 2008 joka ainoa vuosi — joka ainoa vuosi — kun tässä samassa salissa olemme olleet, joka ainoa vuosi ei ole koskaan ollut ikääntyvien aika. Koska, edustaja Vartiainen, on se aika, jolloin on ikääntyneiden aika? Tämä hallitus päätti hallitusohjelmassaan, että nyt on se aika. Minä ymmärrän sen hyvin, että se suututtaa, että me tällä tavalla käytämme rahaa, mutta minä olen todella iloinen siitä, että lopulta on näiden ihmisten aika, jotka ovat todella pienen henkilöstömitoituksen piirissä tehostetussa palveluasumisessa. Heidän aikansa on käynyt nyt. Minä luotan eduskuntaan tänään siinä, että tämä sisältö saadaan kiinni. Tämä on tämän salin isoimpia unelmia ollut, ja sanon teille, että ministerivastuulla ollessani minä en ole kuin yhden kerran saanut esitellä jotain vielä suurempaa, ja pidän tätä tosi tärkeänä.

Tänään eduskunta tekee historiaa ja viimeistään sitten perjantaina. Ja miksi? Siksi nimenomaan, että tässä tehdään kaksi tärkeää asiaa: Lisätään 4 400 hoitajaa, niin kuin koomuskin on esittänyt, että lisätään hoitajia. Nyt pitäisi käydä, kun niitä hoitajia kerran lisätään. Ja halutaan varmistaa, että pykälät myös ratkaisevat, että raha ei mene sinne pohjattomiin kuiluihin, vaan tällä rahalla nimenomaan tuetaan niiden ikääntyvien asemaa, jotka ovat tehostetussa palveluasumisessa. Toinen iso muutos on se, että tässä esityksessä tarkastetaan työnjako, mitä tehdään, kun puhutaan, että tehdään hoitoa ja hoivaa. Se perinteinen pyykkärin mitoitus jää nyt historiaan. Nyt hoitotyö on hoito- ja hoivatyötä jatkossa, ja sillä mitoituksella, joka sinne on annettu, jokainen mitoituksen piiriin tuleva hoitaa tai hoivaa, ja siinä kaikki. Tukityöt tehdään nyt erikseen. Suurin muutos tulee siinä, että tämän esityksen mukaan lokakuun alusta me keskitymme jatkossa, jo syksyllä, siihen, että henkilöstömäärä nousee, koska se mitoitus on tehty tulevaisuudessa niin, että siellä täytyy olla

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

vain ne, jotka hoitoa ja hoivaa antavat sen mitoituksen piirissä. Tämä välittömästi lisää henkilökuntaa työpaikoilla.

Toinen asia on sitten se, että perustuslakivaliokunta tuli siihen johtopäätökseen, että tällä kertaa on nyt niin, että tämä sidotaan tiukasti siihen rahoitusperiaatteeseen, että tietty eumääräinen summa ja sitä koskeva portaistus tulevat lakiin. Näistä vaihtoehtoista, mitä perustuslakivaliokunta esitti, kolme vaihtoehtoa, katsoimme ministeriössä, että me emme voi yli 60 prosentin tehostetun palveluasumisen asiakkaiden palvelutasoa laskea 0,6:sta 0,5:een. Se on mahdotonta, mutta PeV esitti, että oltaisiin voitu laittaa 0,5:llä menneen sinne vuoteen 23. Sitä ei voi tehdä, koska yli 60 prosentilla on jo 0,6, ja 0,7 on 22 prosentilla. Palvelutasoa emme voineet esittää laskettavaksi. Toisaalta emme voineet myöskään esittää, että jos työmarkkinaosapuolet, jotka siellä näissä hoivakodeissa ovat töissä, niin työnantajat kuin työntekijät, esittävät, että tämä ratkaistaisiin tällä tavalla kuin tämä pohjaehdotus on, niin ei minulla ole eikä myöskään tällä eduskunnalla niin paljon suurempaa tietoa siitä, että ne hoitajat ilmestyisivät sinne lokakuun alusta 0,7:n vahvuudella töihin, kaikki 4 400. Ei semmoista tapahdu. [Arto Satonen: Kerro nyt, mistä se raha tulee!] Ei semmoista tapahdu kahdessa kuukaudessa, hei. Ja sen takia ei semmoistakaan voinut esittää. Minä ymmärrän edustaja Juvosen tuohtumuksen. Kyllä minäkin haluaisin, että siellä olisi 4 400 jo lokakuussa paikalla, [Arja Juvosen välihuuto] mutta tällä tavalla nyt olemme saaneet kirkon keskelle kylää. [Puhemies koputtaa] Tästä on riideltä vuosia, ja nyt ollaan tilanteessa, jossa toteutuu ikiaikainen yhden vuosikymmenen tavoite [Puhemies koputtaa] hoitajamitoituksesta sitovasti lakiin, ja tämä tulee nyt. Kyllä täällä jotain isoa saadaan tällä viikolla aikaan.

18.17 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme tosiaan hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta. Kun ei itse istu sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja ajattele, mitä lakia käsitellään, niin ajattelisin helposti, jos en tietäisi tätä tämän vuoden keskustelua, että puhutaan kotihoidosta, sen tukemisesta, ikääntyneen väestön toimintakyvyn, palveluiden turvaamisesta nimenomaan monipuolisesti, mutta nyt on tosiaan kyse vain tästä yhdestä esityksestä, jolla tehdään mitoitusta meidän seniori- ja ikääntyneen väestön osalta aika pieneen sektoriin, niille, jotka ovat jonkun palvelukodin tai hoivayksikön piirissä. Se on tärkeää — tarvitaan hoitajia lisää — mutta olisin kyllä ollut huomattavasti tyytyväisempi kansanedustaja, jos tietäisin, milloin hallitus tuo koko vanhustenpalvelulain uudistukset kotihoidon tarpeen osalta ja laadun, saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja kaikkien niiden muiden asioiden osalta, mitä sosiaali- ja terveysvaliokuntakin on täällä mietinnössään tuonut esiin.

Sitten jos kuntapäättäjänä ajattelee, niin meillä on ollut pitkään se näkökulma ja tavoite täällä, että kaikki ne toimet, vastuut ja tehtävät, mitä kunnalle lisää tulee, täysimääräisesti korvataan. Kun katsoo tätä valiokunnan mietintöä ja tämän vuoden lopun mitoitusta, ja ensi vuoden alusta hoitajamitoituksen tulisi olla vähintään 0,55 ja siitä eteenpäin kahden kolmen vuoden osalta sitten vuonna 23 tämä 0,7, niin kehyksistähän ei tavallaan puutu kuin vähän reilu toistasataa miljoonaa euroa. Miksi hallitus ei tuonut niitä rahoja tänne jo nyt? Täällä eduskunnassa on ollut lisätalousarvioita käsittelyssä useiden miljardien osalta. Hallintovaliokunnassa ollaan todettu, että sekä tältä että myöskin oppivelvollisuuden iän nostolta kehyksistä puuttuu rahoitukset kunnille, vaikka ne on luvattu. Miksi hallitus ei tuo niitä samalla tavalla näitten lakien osalta? Voimme hyvin monesta asiasta tässä salissa ker-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

toa tahtotilaa, että haluamme painotuksia sinne ja haluamme tänne. Monesti käytännön elämässä kuitenkin on kyse siitä, onko ne resurssit oikeasti laitettu sinne, missä sen tahtotilan halutaan olevan. Nyt kysyisin, onko hallituksella sitä tahtotilaa.

18.20 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Eduskunta hyväksyy mitä ilmeisimmin näin keväätistuntokauden päätteeksi aiemman laatusuosituksen korvaavan henkilöstömitoitusta koskevan pitkään odotetun lainsäädännön, vaikka hallituksen alkuperäistä esitystä onkin valiokunnassa hieman muutettu. Mikäli tämä valiokunnan mietintö tulee täällä täysistunnossa hyväksytyksi, niin täyteen 0,7:n mitoitukseen siirryttäisiin portaattain vajaan kolmen vuoden aikana. Tällä vaalikaudella ei yksikään eduskuntapuolue näytä enää vastustavan tätä lakisääteistä mitoitusta, mutta koska täyteen mitoitukseen ei ole kaikissa yksiköissä mahdollista vielä tässä vaiheessa päästä, niin on järkevää edetä vaiheittain, vaikkakin tämän esityksen toteutuessa melko hitaasti. [Suna Kymäläinen: Hienoa kuulla myös sieltä päästä salia! — Anneli Kiljunen: Hyvä puheenvuoro!] Käytännön toteutuksen kannalta erityisen ongelmalliseksi seikoiksi näyttävät osoittautuvan uuden hoitohenkilökunnan vähäinen saatavuus ja kuntakentän talousahdinko.

Arvoisa puhemies! Näiden mainittujen voimavarojen puutteen vuoksi on todennäköistä, että ympärivuorokautisen laitoshoidon hoitajapulaa joudutaan kunnissa paikkaamaan kotihoidon henkilökunnalla, mikä voi siten siirtää ongelmia laitoshoidosta kotihoitoon. Siten toteankin, että sekä inhimillisesti että hoidon kokonaiskustannusten kannalta olisi hyvin toivottavaa, että esimerkiksi omaishoitajien asemaa heidän raskaassa ja vaativassa tehtävässään vahvistettaisiin selvästi nykyisestä. Ilman omaishoitajia moni vanhus ja pitkäaikaissairas joutuisi kodistaan laitoshoidon.

Arvoisa puhemies! Toivottavasti hallitus ottaa tosissaan perussuomalaisten tekemät ehdotukset omaishoidon tuen verovapaudesta ja omaishoidon tuen tukiehtojen valtakunnallisesta yhtenäistämisestä nykyistä suurempaa tuensaajien joukkoa koskevaksi. Tällainen lakimuutos selkeyttäisi merkittävästi monen omaishoitajan asemaa ja vähentäisi palkatun hoitohenkilökunnan tarvetta erityisesti kotihoidossa mutta myös laitoshoidossa.

Arvoisa puhemies! Totean tässä puheenvuoroni lopuksi vielä — ja kuten edustaja Hänen aiemmin täällä salikeskustelussa totesi — että tämä koronakevät on ollut erityisen raskas juurikin ikäihmisille, joiden on ollut välttämätöntä eristäytyä pitkälti muusta yhteiskunnasta mahdollisen tartunnan heille aiheuttaman erittäin suuren riskin vuoksi. Nyt, kun ainakin koronaepidemian ensimmäinen aalto näyttää Suomessa hellittävän, on edelleen syytä painottaa sitä, että epidemian mahdollisen toisen aallon estämisessä tai ainakin sen merkittävässä lieventämisessä kaikkien suomalaisten toiminta ja käyttäytymismallit ovat tärkeitä erityisesti ikäihmisten ja muiden riskiryhmien terveyden kannalta. [Puhemies koputtaa] Arvoisa puhemies, tämä kannattaa jokaisen kansalaisen jatkossakin muistaa, vaikka pitäisikin koronavirusta itselleen ja omalle terveydelleen [Puhemies koputtaa] vain pienenä uhkana.

18.24 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Myös minä uskon siihen, että olemme historiallisen uudistuksen äärellä, kun saamme tämän hoitajamitoituksen kirjattua tuonne lakiin.

Aika moni edustaja on täällä käyttänyt huolestuneen puheenvuoron myös siitä, miten me saamme hoitajia hoitoalalle. Nyt kysyisinkin arvoisalta ministeriltä: onko ministeriössä

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

mietitty, miten saataisiin lisättyä hoitoalan kiinnostavuutta ja sitä, että hoitajien työssäjaksamista edistettäisiin?

18.24 Paula Risikko kok: Puhemies! Täällä ministeri Kiuru sanoi, että koskaan ei ole ikäihmisten aika. Se on erittäin hyvä kysymys. Nythän tässä me olemme keskustelleet ikäihmisten palveluista, mikä on hyvä asia, mutta pitää koko ajan muistaa, että tämä on vain osa ikäihmisistä, josta me nyt keskustelemme. Tämä on pienempi osa kuin mitä meillä on kotona, omaishoidon tuen piirissä tai kotona hoidettavat. [Anneli Kiljunen: Pieni osa, mutta tärkeä!] Tämä on tärkeä asia. En sano ollenkaan sitä. Mutta nyt kun sitten tätähän pitää katsoa myös kokonaisuutena, ja olenkin aivan varma, että sitä kokonaisuudistusta siellä tehdään, ja kun äsken ette päässyt olemaan täällä ihan alusta lähtien, niin annan teille neljä asiaa, mitkä minun mielestäni pitäisi vanhustenhuollossa korjata.

On nimenomaan se, että vanhusten oikeuksia pitää vahvistaa siellä vanhuspalvelulaissa. Se on vesitetty laki siitä, mitä sen alun perin piti olla.

Toinen tärkeä on se, että kiristää hoivatakuuta. Tällä hetkellä enintään kolme kuukautta saa kestää se, kun kiiretön hoito palvelusuunnitelman mukaan annetaan, ja sitä ei edes aina anneta sen palvelusuunnitelman mukaisesti, minkä ammattihenkilöt tekevät, vaan sen mukaisesti, miten määrärahoja on. Kiristää hoivatakuuta. Kolme kuukautta on liian pitkä.

Nämä kolmas ja neljäskin ovat vielä kokoomuksen listalla, ja kolmas toivomukseni on: palauttaa soveltavuuskokeet. Teidän opetusministeriaikananne ne valitettavasti hävitettiin sieltä sosiaali- ja terveydenhuollosta, ja siitä syystä olisi tärkeää, että nyt te peruspalveluministerinä vahvistaisitte sitä.

Sitten vielä neljäs asia: omaishoidon tuki. Nostakaa omaishoidon tukea, lisääkö palveluja kotiin vietäviin.

Nämä olivat ne toivomukseni, kun tämä asia tästä nyt laajenee, että me oikeasti voimme puhua täällä, että nyt on ikäihmisten aika. Nimittäin emme voi vielä niin sanoa.

Sitten täällä oli hyviä kysymyksiä siitä, miten henkilöstöä saadaan. Siitä toivoisin, että ministeri hieman kertoisi, että mikä on nyt se suunnitelma, miten saadaan. Nimittäin meillä on kaksi valtiota, jotka ovat samanlaisessa tilanteessa kuin me. On Japani, joka on maailman nopeiten ikääntyvä maa. He ottavat käyttöön enemmän teknologiaa. Saksa menee meidän ohi ikääntymisdemografian suhteen 2022. Silloin Saksa on Euroopan nopeiten ikääntyvä maa, kun me olemme nyt sitä. Saksa on lähtenyt nimenomaan siihen, että ne tuovat ulkomaisia hoitajia, ja siellä on tällä hetkellä valehoitajaongelma. Nyt meidän pitää muistaa, mikä on meidän kanta, [Puhemies koputtaa] ja varmasti ministeri kertookin sen.

18.27 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! Me käsittelemme täällä hallituksen esitystä, mutta ministeri Kiuru alkoikin ensi töikseen täällä tentata minua siitä, milloin tulee ikäihmisten aika, ja vastaanhan minä, kun kerran menee sitten näin päin. Toisin kuin ministeri Kiuru arvelee, en ole lainkaan suuttunut. Ei näitä pidä sillä tavalla infantilisoida tai tunteellistaa. Minä olen hieman huolissani Suomesta, mutta jos suuttuisin joka kerta, kun hallitus harjoittaa vastuutonta politiikkaa, niin olisivathan minulla hermot ihan riekaleina. [Naurua]

Ministeri Kiuru, te mainitsitte tämän vuoden 2008 ja kysyitte, että eikö sen jälkeen ole ikinä ikäihmisten vuoro. No, se on itse asiassa oikein hyvä vuosiluku mainittavaksi, nimittäin se on eräänlainen taitekohta Suomen historiassa. Siihen asti Suomen työikäinen väes-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

tö oli kasvanut. Sinä vuonna se alkoi pienentyä samalla, kun eläkkeelle siirtyvät ikäluokat alkoivat suurentua. Silloin murtui se vanhojen poliitikkojen ja ehkä ennenaikaisesti vanhentuneiden nuorempienkin poliitikkojen oppima peukalosääntö, että kasvu hoitaa julkistalouden velat, kun vain saadaan suhdanne pysymään normaalina.

Nyt tällaisena ikääntymisen aikanahan julkistalous kokonaisuutena eläkejärjestelmä mukaan huomioiden heikkenee joka vuosi 500 miljoonalla ilman, että tämä sali tekisi mitään uusia tuhluspäätöksiä. Tämä on valtava muutos. Tämä kohtaa muutakin Eurooppaa vähän myöhemmin kuin meitä, mutta se panee nämä vanhat peukalosäännöt uusiksi. Sen takia tällaisena aikana ei ole julkistaloudessa oikeastaan koskaan kenenkään aika. Me joudumme jakamaan niukkuutta uudelleen. [Kimmo Kiljunen: Miksi?] Tälläkin vuosikymmenellä siellä odottaa ehkä tällainen viileä 10 miljardin sopeutumistarve, ja sen takia minusta tuntuu, että tässäkin salissa on kauttaaltaan epärealistisia käsityksiä siitä, mikä on mahdollista. Tällä hetkellä meidän julkistaloutemme on konkurssiuralla.

Mutta jos te kysytte, että milloin on vanhusten vuoro, niin jos me haluamme tähän ratkaisevaa muutosta, niin pitää kyllä tehdä joitain aika isoja rakennemuutoksia ja ehkä jokin suuri uudelleenpriorisointi julkisissa menoissa. Silloin eivät auta tällaiset näennäisrahoituslähteet kuin se, että otetaan digitalisaatiosta, vähän kuin otettaisiin jostain turhasta byrokraatiasta. Tämä on kaikki kuvitteellista näennäistoimintaa.

Toinen iso juttu olisi työllisyysuudistukset, joilla muut Pohjoismaat ovat saaneet työllisyysasteen ratkaisevasti meitä korkeammaksi. Se toisi tilaa, mutta siihen ei auta se, että nämä uudistukset dumpataan työmarkkinajärjestöille, jotka eivät missään tapauksessa aio mitään sellaisia uudistuksia esittää.

Ja kolmantena teknologia, josta [Puhemies koputtaa] Paula Risikko puhui hyvin, mutta se edellyttää todennäköisesti yksityisten yritysten aika suurta roolia tässä asiassa. — Kiitos.

18.30 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Ministeri, puheenvuorossanne kerroitte ymmärtäväanne minun tuohtumukseni, mutta kuten edustaja Vartiainen myös minä joudun sanomaan, että enhän minä suinkaan ole tuohtunut. Minä olen syvästi huolissani, mutta minä olen myös realisti, ja täytyy sanoa, että tämä näiden vanhusasioiden ympärillä käyty keskustelu eduskunnassa ja ajan kestäminen, että ollaan päästy näinkin pitkälle, on vaatinut lehmän hermoja. Eli ei tässä ole auttanut tuohtua, ei siellä työpaikalla eikä oikeastaan täälläkään. Pitää toivoa kaikkea hyvää ja parasta, että tämä lakiesitys ja tämä nyt hyväksyttävissä oleva laki kantaa, ja se ei ole se 0,5, vaan se voi olla myös 0,7 riippuen siitä, millaisia ihmiset ovat.

Arvoisa puhemies! En ole kuullut kenenkään vielä kiittävän tästä hallituksen esityksestä. [Jouni Ovaska: Te sanoitte ”kiitos” aikaisemmassa puheenvuorossa!] Muistan vuonna 2008, kun lähdin jatko-opiskelemaan ja löysin käsiini ikäihmisten palvelujen laatusuosituksen ja hämmästyin, miten upeaa ja hienoa tekstiä — se oli opus — siellä teoksessa oli. Nyt haluan kyllä sanoa niille, jotka ovat tämän lakiesityksen kirjoittaneet, että tämä on hieno paketti tietoa siitä, missä Suomessa ollaan menty vanhustenhoidossa, mihin ollaan menossa ja mihin pyritään. Täällä on todella hienoa asiantietoa, ja kaikille alan opiskelijoille voin suositella, että kaivakaa tämä netistä ja lukekaa. Tässä on hyvin paljon faktaa ja hyvää tietoa. Elikkä siinä tuli teille nyt niitä kiitoksia, mitä olette täällä kaivanneet.

Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, myös minä haluan antaa evästyksiä teille sinne, mitä perussuomalaiset toivovat. Myös meillä on toiveita.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

- 1) Voisiko henkilömitoituksen laiminlyönnistä olla sanktiot?
- 2) Voisiko kotihoitoon myös saada lakisääteiset henkilöstömitoitukset?
- 3) Voisiko saattohoidon parantamiseksi ja turvaamiseksi tehdä vielä enemmän Suomes-
sa? Voitaisiinko ikäihmisten palveluissa myös turvata palliatiivisen hoidon saaminen?
- 4) Voisiko omaishoidon tuki mahdollisesti olla verovapaa? Voisitteko, hallitus, sen sel-
vittää, kuin myös sen, että omaishoitajien lakisääteiset vapaapäivät toimivat?

Entäpä sitten potilasturvallisuus? Olisiko mahdollista, että ikäihmisten ja vanhusten hoi-
dossa tapahtuvat potilasvahingot kirjattaisiin erillisesti omiin tilastoihinsa, jotta me tietäi-
simme, missä suomalainen vanhustenhoito menee?

Ja sitten vielä se toimenpideohjelma, millä me saamme hoidettua niitä ihmisiä hoiva-
alalle töihin, miten saamme houkuteltua Ruotsista, Norjasta hoitajat takaisin Suomeen.
Hoitajat eivät saaneet sitä koronalisää, sen sijaan rauhanturvaajille ollaan antamassa tuntu-
vat palkankorotukset, koska heitäkään ei löydetä. Kysyisin ja pyytäisin, että joku raja sen-
tään. Arvostetaan suomalaisia hoitajia, työntekijöitä. He pitävät meistä kaikista huolta, kun
on sen aika. Erityisesti korona on ollut hyvin raskasta kaikille siellä kentällä työskentele-
ville. — Kiitos.

18.34 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Täällä on monessa puheenvuorossa nostettu
esiin kotihoidon tilanne ja uhka siitä, että tämä lakiesitys vaarantaa kotihoidon, ja se on
ihan totta. Se huoli on tullut lukuisissa asiantuntijalausunnoissa esille, ja se on tuotu esille
jopa tässä lakiesityksessä. Eli se on todellinen riski. Sen takia, kun ministeri Kiuru on tääl-
lä paikalla, kysyisinkin tästä vanhuspalvelulaista: milloin te olette tuomassa eduskuntaan
sitä kokonaisuutta, jotta voidaan sitten arvioida myöskin sitä kotihoidon riittävyyttä ja
myös omaishoitoa?

Toinen asia, mikä myös herättää paljon huolta, on henkilöstö. Millä tavalla pystytään
täyttämään tämän lakiesityksen vaatima henkilöstötarve? Ja siitä opetus- ja kulttuuriminis-
teriö on lausunut, että merkittävimmät haasteet liittyvät koulutusmäärien lisäämisen edel-
lyttämään riittävään rahoitukseen ja koulutettavien riittävyyteen tilanteessa, jossa nuorten
ja työikäisten ikäluokat pienenevät samanaikaisesti kun eläköityminen on suurta. Eli on
tärkeää vastata koulutustoimenpiteillä, mutta tarvitaan myös paljon muuta.

Nyt siellä on esitetty 148 miljoonaa lähihoitajakoulutukseen, mutta myös sairaanhoita-
jakoulutusta tarvitaan lisää ja samoin sitä hoiva-avustajakoulutusta. Ja kysyisin tässä mi-
nisteriltä myös: miten STM on osaltaan varmistanut yhdessä opetusministeriön kanssa, että
nämä henkilöstömäärät ovat riittävät ja että myös saadaan koulutettua riittävästi henkilös-
töä ympärivuorokautiseen hoivaan täyttämään tämän lakiesityksen tarpeet ja että henkilös-
töä on riittävästi kotihoitoon ja että henkilöstöä riittävästi koulutetaan muiden sosiaali- ja
terveyspalveluiden tarpeisiin? Koska meillä on edelleen myös muualla tarvetta koulutetul-
le henkilöstölle, toivoisin, että näihin asioihin saadaan vastaus.

18.36 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! En halua pitkittää keskustelua enää kovin
paljoa, [Aki Lindén: Mutta pikkusen vielä! — Naurua] mutta en kuitenkaan malta olla sa-
nomatta siihen, minkä täällä edustajat Savio, Risikko, Juvonen ja Laiho ottivat myös esil-
le, tämän omaishoito-asian. Se on kyllä mielestäni erittäin vakava viesti täältä salista
omaishoitajien asemasta ja siitä, että meillä on niitä omaishoitajia — taisi olla edustaja Kil-
junen, joka mainitsi, että omaishoitajista 60 prosenttia on yli 65-vuotiaita, ja käytännössä-
hän suurin osa heistä hoitaa omaa puolisoaan, toki siellä on jonkun verran muitakin, mutta

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

ennen kaikkea omaa puolisoaan. Kyllä se täytyy pystyä huolehtimaan, että nämä omaishoitajat jaksavat siinä omassa työssään, on kyse sitten omaishoitajan palkkiosta tai verovapaudesta tai jostain muusta. Minä luulen, että on aika paljon kyse myös niistä vapaapäivistä. Nimittäin jos tässä ei onnistuta, niin silloin meillä kyllä jäävät kuolleeksi kirjaimiksi nämä muutkin tavoitteet vanhustenhoidon osalta. Se on niin iso osa sitä meidän vanhustenhoidtoa, että semmoisia resursseja ei löydy, ei hoitajia eikä rahoja, jos me emme tätä omaishoittoa kykene huolehtimaan, ja sen takia sen pitää olla kyllä ihan tärkeänä prioriteettina.

Mainitsen vielä, arvoisa puhemies, lopuksi, että tässä on jouduttu jo kuntatasolla säästöjä tekemään. Myös minun kunnassani Sastamalassa jouduttiin näitä asioita miettimään, ja aika pian sieltä tuli pöytään ehdotus, kun virkamies oli selvittänyt, mitä asioita on, että aika moni kunta oli tehnyt sen, että omaishoitajien tuki oli pistetty minimiin, että otetaan siitä ikään kuin ohjetta. No, me onneksi kaikki yhteisesti yli kaikkien poliittisten rajojen tyrmäsimme sen esityksen, ja haluan pitää siitä kiinni, että se omaishoidon tuki meidän kunnassamme on jonkin verran parempi kuin mitä se on ylipäätään. Mutta toivon kyllä, että tämä viesti leviää laajemminkin, koska jos joku säästö on typerä säästö, niin se on kyllä typerä säästö, että nimenomaan siitä säästetään, joka aivan varmasti tuo rahaa kunnan kassaan pitkässä juoksussa ja ennen kaikkea tuo sitä inhimillistä hoitoa niille ihmisille, jotka sitä tarvitsevat.

18.39 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ministeri Kiuru tässä hyvin vahvalla tavalla toi esille sen seikan, että hänen muistinsa mukaan vuodesta 2008 eteenpäin hänen eduskuntauransa kaudella on aina tässä salissa puhuttu, että ”koska me otamme ikäihmiset vastuullemme, koska me huolehdimme vanhuksista”, ja sitä aikaa ei koskaan ole. Jos vielä tarkempia oikeastaan ollaan, niin täytyy palata vuoteen 1991 ja todeta, että sen jälkeiset kolme vuosikymmentä aina vuoden 2019 eduskuntavaaleihin asti meillä on ollut hallituksia, jotka ovat nimenomaan yli 65-vuotiaita eläkkeensaajia kohdelleet sillä tavalla, että heiltä on viety enemmän etuuksia kuin miltään muulta väestöryhmältä koko Suomen historiassa. [Arja Juvonen: Missä vappusatanen?] Kyllähän tässä ministeri Kiuru on aivan oikeassa, että kyllähän se hetki tulee joskus vastaan, jolloin me joudumme aidosti myöskin panostamaan iäkkäisiin ihmisiin ja tukemaan heidän elämäänsä.

Tässä vuosi 2009 oli edustaja Vartiaisen mukaan se käännekohta, jolloin työikäisen väestön määrä alkoi rajusti laskea. Se vuosi on tietysti tarkka vuosi, koska se on Suomen historian ennätys. 2009-vuonna 80 000 ihmistä siirtyi eläkkeelle. Se on suurin eläkkeelle siirtyminen yhtenä vuonna, mitä Suomessa on koskaan tapahtunut, ja ilmeisesti säilyy vielä pitkään siinä ennätyksenä. Ei eläkkeelle siirtyvien määrä ole tässä suhteessa räjähdysmäisesti kasvamassa, se on asteittain kasvanut, se on täysin totta.

Se, miksi iäkkäiltä ihmisiltä on viety vuosien varrella, johtuu juuri näistä taloustieteilijöiden jeremiadeista, joita me olemme saaneet kuulla passiiviväestöstä, huoltosuhteen heikkenemisestä ja reaalityalouden ehdoista, että me emme voi hoitaa ihmisiä, tukea heidän elämäänsä — kun me kuitenkin samanaikaisesti puhumme väestöstä, joka ei ole passiivista, vaan mitä aktiivisinta mitä suurimmassa määrin, ja tämä on syytä pitää nyt koko ajan tässä keskustelussa mukana.

Tämän haluan vielä tässä kertaalleen alleviivata, että nyt tehdään historiallista ratkaisua. Hienoa, että meillä on tämä päätös tänään tässä esillä ja hallitus on tarttunut siihen, mihin hallitusohjelmassa luvattiin, ja näin tässä mennään eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt täällä on edustajat Kurvinen ja Arhinmäki, ja sen jälkeen ministeri Kiurulle 5 minuuttia. Ministeri Kiuru joutuu poistumaan sen jälkeen.

18.41 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tänään on käyty erittäin pitkää keskustelua tästä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä niin sanottuun vanhustenhuollon hoitajamitoitukseen. Oikea lain nimi on vähän finimpi, mutta siitähän on kysymys, että paljonko velvoitetaan ikäihmisten, vanhusten hoitolaitoksissa olemaan hoitajia, ja keskustelua taitaa olla pian kolmatta neljättä tuntia käytyä, mutta se on ihan oikein. Tämä on todella iso asia, ja taitaa olla niin, että kaikki puolueet ja ryhmittymät, jotka täällä eduskuntasalissa ovat nyt edustettuina, ovat tämän myös viime vaaleissa luvanneet suomalaisille ikäihmisille [Eduskunnasta: Paitsi kokoomus!] ja myöskin sitten meille lapsille ja lastenlapsille.

Sinänsä tämä ei mikään helppo harjoitus ole, ja ymmärrän myös opposition puheenvuoroja ja kritiikkiä, että tämä on aika kova ja haastava juttu. Olen tällä vaalikaudella siteerannut aiemminkin tässä salissa John F. Kennedyä, että teemme näitä ja muita asioita ei siksi, koska ne ovat helppoja vaan koska ne ovat vaikeita, ja tämä on tosi vaikea juttu. Tämä on todella vaikea juttu toteuttaa, mutta kyllä tämä on moraalisesti ja inhimillisesti — me olemme velkaa tämän toteuttamisen. Siinä mielessä on hyvä, että keskustelu on kulkenut myös siihen, miten tämä toteutetaan, eikä pelkästään siihen, kuka teki virheitä milläkin välillä. Kyllä täytyy ministeri Kiurun kanssa siitä olla samaa mieltä, että täällä on ollut kaikenvärisiä hallituksia. Täällä on ollut sinivihreitä ja täällä on ollut sinipunaisia hallituksia, täällä on ollut perussuomalaisen violettia hallituksessa, ja tuota hommaa on ollut vaikea toteuttaa, ja nyt se toteutetaan. Pidän tätä sosiaali- ja terveysvaliokunnan valitsemaa linjaa ihan oikeana, että portaittain, koska ei niitä hoitajia putoa taivaasta yhtäkkiä. Pitää saada heitä koulutettua, ja myös sitten kuntien ja tulevien sote-maakuntien pitää valmistautua, että on rahaa tämä todella toteuttaa.

Täällä on moni edustaja puhunut tästä asiasta, ja minäkin haluan tämän nostaa esille: Muun muassa edustaja Hanna-Leena Mattila otti esiin, ja muutkin ovat maininneet, että kyllähän iso asia on nyt se, että meidän pitää saada houkuteltua nuoria ja miksei vähän vanhempiaakin ammatinvaihtajia hoitoalalle. Se on nyt valtavan iso kysymys. Niiden viestien mukaan, mitä itsekkin olen kuullut omasta lähipiiristäni, työolot eivät ole sillä tasolla, että me saisimme motivoituneita ja oikeat ominaisuudet omaavia ihmisiä hoitajiksi lähtemään ja ennen kaikkea pysymään siellä alalla. Se on osin palkkakysymys, mutta kysymys on myös johtamisesta, kysymys on työolosuhteista.

Ja haluan yhden asian, puhemies, tähän loppuun ottaa esille: turvallisuuden. On ihan karmeaa, että ihmiset, jotka hoitavat toista, pelastavat ihmisten henkiä ja pyrkivät perusturvallisuudesta, hygieniasta ja muusta huolehtimaan, kokevat väkivaltaa työssään. Se pitää kaikin eri tavoin kitkeä. Siinä on kysymys suomalaisen yhteiskunnan pahoinvoinnin vähentämisestä, mutta on se, kuulkaa, vähän semmoinen arvokysymyskin. Kyllä pitää kunnioittaa, kun ihmisellä on valkoiset vaatteet ja hän tulee auttamaan. Ei ratkaisu voi olla, että kun on kännissä ja lääkkeissä, niin sitten voi nyrkittää sellaista ihmistä. Tähän toivon kiinnitettävän huomiota.

18.44 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Sitova hoitajamitoitus vanhuspalveluihin on historiallinen päätös. Se on päätös, jota on pitkään odotettu. Se on asia, joka

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

nousi erityisesti esille viime keväänä vanhuspalvelukriisin yhteydessä. Silloin täällä eduskunnassa oli muistaakseni yhdeksän puoluetta, joista kahdeksan oli sitovan henkilöstömitoituksen kannalla. Yksi sitä silloin vastusti. Tämä luvattiin vaaleissa, ja nyt se toteutetaan.

Arvoisa puhemies! Tämä on iso kysymys niiden vanhusten kannalta, jotka ovat palveluissa, tämä on iso kysymys henkilöstön kannalta ja tämä on iso kysymys omaisten kannalta. On pohdittu paljon sitä, miten saadaan hoitohenkilöstö riittämään. Hallitus lisää noin 5 000 opiskelijan edestä lähihoitajakoulutuspaikkoja. Mutta iso kysymys on myös se, miten pystytään alalla. Siinä kysymys on toki palkkauksesta, mutta myös työolosuhteista. Niin moni on viestittänyt siitä, että ei enää jaksaa töissä, kun kädet eivät riitä, ei pysty tekemään niin hyvin työtä kuin haluaisi. [Antti Kurvinen: Arhinmäki puhuu asiaa!] Se, että nyt tulee lisää sitä hoitohenkilökuntaa, helpottaa tätä taakkaa, jota ihmiset kantavat.

Täällä on kritisoitu keskustelussa sitä, että miksi vasta 2023. Syy on selvä. Ei tätä voi yhdessä yössä tehdä, vaan pitää saada lisää ammattitaitoista, koulutettua henkilökuntaa, tassaisesti mennä sitä kohti, että tämä toteutuu.

Arvoisa herra puhemies! Täällä on selvästi toivottu vähän myös sitä, että muistellaan historiaa, kun niin jyrkästi on kiistelty siitä, että mitä mieltä tästä ollaan oltu. Muistan hyvin, kun vanhuspalvelulakia, historiallista odotettua vanhuspalvelulakia, tehtiin. Silloin viisi hallituspuoluetta oli sitovan hoitajamitoituksen kannalla. Yksi sitä vastusti, ja se ei silloin tullut vanhuspalvelulakiin. Silloin sovittiin, että jos vapaaehtoisilla toimilla ei päästä siihen tavoitteeseen, joka nyt on asetettu, niin silloin se säädetään lailla. No, siihen ei päästy vapaaehtoisilla toimilla, ja miten kävi? Sitä ei säädetty ja jälleen yksi puolue oli vastaan. Ja kuten aikaisemmin mainitsin, viime keväänä, kun karmealla tavalla tuli esille julkisen puolen mutta erityisesti yksityisen bisnespuolen rahantavoittelun vuoksi tehty liian vähäinen henkilöstömäärä ja siitä syntynyt skandaali, niin yksi puolue tätä vastusti. On hyvä, että nyt eduskunnassa olevat kaikki muut puolueet vievät tämän eteenpäin siitä huolimatta, että yksi puolue on onnistunut tätä lakia lähes 10 vuotta jarruttamaan. [Keskeltä: Kertokaa nyt, mikä sen puolueen nimi on! — Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kiuru, viisi minuuttia.

18.47 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Kiitos erinomaisesta keskustelusta. Pyrin mahdollisimman moneen kysymykseen tarttumaan.

Ensinnäkin minusta oli hienoa tämä edustaja Kurvisen havainto siitä, että kyllä me pysymme tekemään raskaita päätöksiä. Tässä on kysymys siitä, että me joudumme löytämään ne rahat — ei raha kasva puussa — ja tältä osin me olemme joutuneet katsomaan myöskin sitä 19,1 miljardin sosiaali- ja terveydenhuollon pottia.

Kyllä tässä, edustaja Vartiainen, on kysymys siitä, että me liikutamme käytännössä rahoitusta hoitaaksemme myöskin sitä velkaa, jota yhteiskunnalla on henkisesti kertynyt näitä ihmisiä kohtaan, jotka ovat tehostetussa palveluasumisessa, [Juhana Vartiainen: Eli kotihoitosta!] käytännössä tilastollisesti noin kaksi vuotta.

Kyllä meidän täytyisi miettiä kaiken sen jälkeen, mitä me olemme nähneet ja kokeneet, että sellaisella mitoituksella ei voi enää mennä. Tässä on ollut aika iso hoivan kriisi taustalla, ja tuolla kentällä on odotettu, miten eduskunnassa reagoidaan. Kyllä tässä nyt on jo aika tehdä päätöksiäkin. Siltä osin parempi myöhään kuin ei milloinkaan.

Minusta on ollut hienoa, että me olemme saaneet nämä työmarkkinaosapuolet sieltä hoivan piiristä nyt yhteiseen pöytään. Silloin kun tämä lakiesityksen pohja valmisteltiin, siinä

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

olivat nimenomaan työnantajat mukana niin KT:n kuin HALInkin toimesta. Siellä olivat työntekijäjärjestöt itse paikalla miettimässä, miten tämä koko kuvio pitäisi järjestää, ja tätä kautta myös SuPer, Tehy ja JHL ovat tehneet valtavasti töitä tässä kokonaisuudessa. Siltä pohjalta syntyi tämä hoitajamitoitusta koskeva esitys.

Harva ehkä osaa edes pysähtyä siihen, mitä tässä oikeastaan tehdään. Minusta Kurvinen tässä hyvin totesi sen. Tämä projektihan on oikeastaan paisunut kuin pullataikina. Tässä kokonaisuudessaan on kaikkien puolueiden näkökulmia. Tässä on ministeri Kiurun toteamana — silloin vielä valiokunnan puheenjohtaja Kiurun toteamana — että yksi lause riittää, ja tiedättekö, se löytyy nyt sieltä 20 §:stä, kun katsotte. Toki äidinkieltä opiskelleelle siitä on tullut virke, mutta se on vielä siellä. Siellä se on, siellä, siellä se on, 20 §:ssä.

Mutta sitten on tullut lisää elementtejä tähän keskusteluun. On tullut tämä hoitoisuus, mistä edustaja Laiho puhui minusta hyvin. Kyllä hallitusohjelmaneuvoittelussa myönnettiin, että on varmasti järkevää, että tulee tällainen valtakunnallinen apparaatti, jolla tarkastellaan sitä, minkälainen hoitoisuus on missäkinpäin Suomea ja missäkin tehostetussa palveluysikössä. Tältä osin se hoitoisuus tuli tähän.

Mistä se RAI sitten tulee? 40 prosentissa meidän ympärivuorokautisen hoidon yksiköistä se on jo käytössä. Ei meidän kannata keksiä pyörää uudelleen. Tämä on vain se fakta. No, miksi juuri tämä? No, esimerkiksi sähköinen reseptijärjestelmä. Miksi juuri yksi järjestelmä? Eikö nyt olisi hyvä, kun tehdään tällainen näinkin iso siirtymä aika nopealla ajalla, ettei jokainen kunta rupea miettimään, että mitäs vehjettä siellä käytetään? Kyllä tässä nyt on todettu, että käytännössä sellainen, mikä on ollut laajassa käytössä ja mistä meillä on jo pitkä kokemus, otetaan käyttöön. Eli järjestelmää on kehitetty jo vuosikymmeniä.

Tämä on siis vuosikymmenten saatossa kehittynyt järjestelmä, ja sillä sitä hoitoisuutta mitataan. Tulee uudet sukupolvet, jotka varmasti tuunaavat, mutta tämä sukupolvi täällä salissa ottaa nyt käyttöön myöskin hoitoisuuden. RAIsta on säädetty tässä laissa, ja sitä kautta on tullut uutta pykälää. Työmarkkinajärjestöt pitivät yhtenä keskeisimpänä ottaa tämä työnjakoasia esiin: mitä on välitön työ ja välillinen työ? Otettiin se tähän samaan pakettiin, ja lopputulos on historiaa. Neljää pykälää on muutettu useissa kohdissa, ja tästä tuli pieni tiiliskivi, mutta hyvä näin.

Sen takia myös vaikutusarvioinnit on kyllä varmaan yhtenä parhaimmista lakiesityksistä tehty niin edestä kuin takaakin. Tässä on todella vahvasti arvioitu se, mistä niitä hoitajia tulee. Siinä oli monella edustajalla todella hyviä kysymyksiä. En mene nyt yksityiskohtiin, mutta totean, että jopa arviointineuvosto oli sitä mieltä, että tässä on tehty hyvä arviointi tämän lakiehdotuksen pohjaksi.

Edustaja Talvitie kysyi, että milloin tulevat muut osuudet. Tämä on erittäin tärkeitä niin kuin myös se, mitä Risikko tässä totesi. Myös muut ryhmät ovat tärkeitä. Me emme puhu vain tehostetun palveluasumisen ihmisistä, vaan me puhumme kaikista ikäihmisistä. Minä itse koen, että tällä hallituskaudella on kyllä ikäihmisten aika, koska hallitusohjelmassa on neljä tavoitetta. Yksi niistä on ikääntyvien ihmisten palveluiden parantaminen, ja tämä toinen setti tulee. Tässä vaiheessa en pysty vielä sanomaan, milloin, mutta me tällä hetkellä sitä nimenomaan valmistelemme.

Todettakoon vielä kaikille muillekin kysyjille, että kiitos tästä keskustelusta. Valiokunnan puheenjohtajalle erityinen kiitos — te olette tehneet siellä porukalla todella hyvän työn — kaikille valiokunnan jäsenille. Valtava sitoutuminen, ja näin nopeasti saitte tämän kuosiin sen jälkeen, kun perustuslakivaliokunnan lausunto tuli. Perustuslakivaliokunnalle suuri kiitos, että hoiditte tämän asian. Tämä auttaa meillä koronakriisiin mahdollisesti syksyl-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

läkin, jos tilanne pääse pahenemaan. Ja loppujen lopuksi kiitos kaikille muillekin valiokunnille ja koko eduskunnalle siitä, että olemme päässeet tiemme päähän tässä asiassa.

18.53 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Pitkään tietysti harkitsin, vieläkö tästä kannattaa lähteä keskustelemaan, mutta tässä olivat eräät kollegat jo viidettä kierrosta liikkeellä, ja itselläni tämä on nyt kolmas puheenvuoro. Käytän tämän sen takia, että talousasiat ovat nousseet tässä erittäin keskeisesti esille — varsinkin edustaja Vartiainen, mutta moni muukin, on niistä puhunut.

Ministeri Kiuru äsken aloitti erittäin hyvin juuri sillä, että tämä 19,6 miljardin kokonaisuus on kuitenkin tässä tarkasteltavana. Minä pidän siitä edustaja Vartiaisen ajattelusta, että kakku pitää leipoa ennen kuin kakku on jaettava. Ja nyt kiinnittäisin huomiota siihen, että julkisen talouden suunnitelmassa keväältä — sitä sinänsä paljon kritisoitiin — ja sen sivulla 24 on varsin tarkkaan kuvattu, mistä löytyy esimerkiksi 100 miljoonaa euroa rahoitusta nyt käsillä olevaan hankkeeseen, ja siinä mainitaan, että 60 miljoonaa löytyy sairausvakuutuskorvauksista. Kun se on täällä tuotu esiin — olen kuullut varsinkin kokoomuksen piiristä, että nyt siinä viedään lasten korvalääkärit ja nyt siinä viedään naisten gynekologikäynnit: Meillä käytetään 55 miljoonaa euroa yksityislääkäreiden sairausvakuutuskorvauksiin tällä hetkellä. Se tekee käytännössä noin 10 euroa yhtä lääkärikäyntiä kohti. Minun mielestäni me joudumme nimenomaan nyt priorisoimaan kehyksen puitteissa näitä rahoja. Uskallan väittää, että 60 miljoonaa euroa on eettisemmässä ja vaikuttavammassa käytössä ikääntyneiden ihmisten palveluasumisessa kuin siinä, että me 120 euron lääkärilaskua kompensoimme sairausvakuutuksesta 10 eurolla per käynti, jolloin se on aika vaikuttamatonta toimintaa monella tavalla. Mitä me saamme sillä 60 miljoonalla eurolla? Me saamme sillä laskelmalla, johon tämä perustuu — sillä, että 54 000 euroa vuodessa on yhden tehostetun palveluasumisen hoitajan kokonaiskustannukset, ja siinä on tietenkin palkka-, sosiaaliturvakustannukset ja paljon muuta — 1 200 hoitajaa lisää. Mitä tarkoittaa 1 200 hoitajaa 0,7:n mitoituksella? Se tarkoittaa, että me hoidamme melkein 2 000 ihmistä lisää vanhusten palveluasunnossa sillä rahalla, jonka me nyt käytämme näihin korvalääkäri- ja yksityislääkärikäynteihin, kymppi per potilas.

Tämä on juuri sen kaltaista keskustelua, mitä mielelläni kävisin tässä salissa. Silloin me emme ole rikkomassa kehyksiä, emme ole nostamassa verotusta, emme ole ottamassa lisää lainaa tähän tarkoitukseen, vaan liikumme sen suuren kehyksen sisällä ja priorisoimme siellä vaikuttavalla, tehokkaalla tavalla rahoja, tavalla, joka on kaikkein tehokkainta ja eettisintä.

18.56 Johannes Koskinen sd: Puheenjohtaja! Tämän hoitajamitoituksen osalta on kovin paljon kiinnitetty huomiota siihen kuntien kustannusten korvaamiseen, ja siihenhän liittyy tuo perustuslakivaliokunnan lausuntokin kuntien rahoitusperiaatteesta. Tämä periaatehan on muodostunut perustuslakivaliokunnan käytännössä, kun on tarkasteltu isojen esimerkiksi valtionosuus- ja verontasausjärjestelyjen yhteydessä tai sote-uudistuksen esitysten yhteydessä sitä, että kaikille kunnille tulisi ikään kuin riittävässä suuruusluokassa resursseja hoitaa laissa säädetyt tehtävät. Perustuslakivaliokunta luonnehti tätä, että valiokunnan mielestä rahoitusperiaatteen toteuttaminen edellyttää riittävää rahoitusta kunnille lakisääteisen hoitajamitoituksen toteuttamiseksi joko täysimääräisesti tai ainakin siten, että kunnilla on tosiasialliset edellytykset suoriutua tästä velvoitteestaan. Tätä on toteutettu nyt siten tällä siirtymäsäännöksen tarkentamisella.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

Mutta taustalla pitää kaiken aikaa muistaa, että kunnilla on alun alkaen itsehallintoon kuuluvana tehtävänä huolehtia vanhusten palveluista, ja kun perusoikeudet on perustuslakiin sisällytetty, niin sinne on kirjoitettu nimenomaan sosiaali- ja terveystalveluiden osalta, että se on julkisen vallan tehtävänä, siis valtion ja kuntien yhdessä. Kuntien ihan alkuperäisiä tehtäviä on ollut vanhainkotien rakentaminen, vanhustenhoidon järjestäminen, ja se ei ole mihinkään poistunut tässä välissä, että tämä tasokkaan ja riittävän vanhustenhoidon järjestäminen on kaiken aikaa ollut samanaikaisesti myös kuntien tehtävänä. Sen takia ei pidä pyrkiäkään millimetrintarkasti siihen, että aina kun sitä kunnan hoitamaa tehtävää parannetaan yhteiskunnan kehittyessä, siihen pitäisi jokaiseen millimetriin osoittaa erillinen rahoitus, kun se tehtävä ja sen kunnollinen hoitaminen on kuulunut jo niihin kunnan perustehtäviin alun alkaen. Tämä on tässä keskustelussa vähän unohtunut, ja nyt tulevaisuuteen päin on hyvä pitää aina mielessä, että myös kuntien pitää priorisoida näitä tehtäviään siten, että ne tärkeimmät ja ydintehtävät hoidetaan hyvin ja niihin sitten tulee valtionosuusjärjestelmästä, verontasauksesta ja muista apua, ja lainsäädäntöä kehitettäessä on hyvä katsoa rahoituksen toteutumista, mutta se ei koskaan voi poistaa sitä kunnan alkupeleistä vastuuta kunnan omalla verotulolla myöskin hoitaa näitä ydintehtäviä.

Toivottavasti tämä siirtymäsäännöksen tarkistaminen osaltaan helpottaa tämän tärkeän vanhustenhoidon osalta tuon yhteisen julkisen vallan tehtävän parempaa täyttämistä.

18.58 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Merkittävimmiiksi rahoituslähteiksi hallitus on kertonut yksityisen terveydenhuollon sairausvakuutuskorvausten leikkaamisen, palveluhankintojen ja ostopalvelujen tehostamisen, digitalisaation hyödyntämisen sekä apteekkipalveluissa ja lääkehuollossa tehtävät muutokset.

Täällä nostettiin esille nämä yksityisten Kela-korvaukset ja että yksityisellä lääkäriillä käynnistä saa alle kymmenen euroa, ja se on ihan totta. Se on siis vain noin 15 prosenttia koko lääkärikäynnin hinnasta, mutta mietikääpä sitä, että jos sillä osa ihmisistä käy siellä yksityisellä lääkäriillä eikä kuormita julkista terveydenhuoltoa, niin sehän on todella halpa hinta. Kyllä sillä on symbolinen merkitys ihmisille, että saa jotakin. Siellä on paljon ihan pienituloisia perheitä, keskituloisia perheitä, paljon lapsiperheitä, eläkeläisiä, jotka käyttävät. Eivät he käytä välttämättä säännöllisesti, mutta he käyttävät kuitenkin niitä yksityisiä palveluita. Ja meillä julkisten palveluiden kautta ei pääse tiettyihin erikoislääkäreiden palveluihin, mikä tuli täällä hyvin esillekin, esimerkiksi silmälääkäri tai gynekologi, niin me voimme unohtaa sitten tällaiset tarkastukset, mitkä olisivat kuitenkin ihmisten terveyden edistämisen ja ennaltaehkäisyn eli varhaisen toteamisen kannalta todella tärkeitä.

Sitten nostaisin tähän esille vielä tämän potilasdirektiiviasian. Eli mikäli Kela-korvaukset lakkautetaan, on potilailla mahdollisuus toisessa EU-maassa saada yksityisellä puolella hoitoa julkisen sektorin asiakasmaksuilla, mutta Suomessa yksityisestä hoidosta ei saisi mitään korvausta. Myös terveydenhuollon yrityksillä olisi kannuste siirtää tuolloin tuotantoa ulkomaille, esimerkiksi Viroon. Suomalainen yritys siirtää toimintansa Viroon, ja kylähän suomalaisten on tästä helppo käydä Virossa joissain toimenpiteissä. Tämä tietäisi merkittäviä menetyksiä verotuloihin Suomen valtiolle. Tämä vaarantaisi myös ihmisten yhdenvertaista kohtelua. Kaikilla ei ole mahdollisuuksia tai voimavaroja lähteä hakemaan muista EU-maista hoitoa. Kenellä siihen olisi sitten varaa? Voitte sitä kukin tahollanne miettiä.

Meidän on Suomessa pystyttävä tarjoamaan ihmisille julkisen palvelun piiriin kuuluva hoito sekä saatavuuden että maksujen suhteen sellaisella toimintamallilla, joka huomioi

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

sekä EU:n potilasdirektiivivaatimukset että asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun — se on meidän kaikkien Suomen kansalaisten etu — ja nimenomaan sillä, että meillä on sekä yksityisiä että julkisia toimijoita ja huomioidaan kaikki toimijat. Otetaan heidät mukaan tekemään tätä työtä, niin me saamme parannettua hoitoonpääsyä ja pystytään turvaamaan [Puhemies koputtaa] laadukas hoito.

19.02 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Koskinen käytti hyvän puheenvuoron siitä, että kuntien velvollisuus on esimerkiksi vanhustenhuolto. Sehän on ihan totta, mutta kyllähän me olemme sopineet jo monta hallituskautta sitten, että jos lakiin tulee joku uusi velvoite, ja tämä on uusi velvoite, niin minun mielestäni se on ihan oikeus ja kohtuus — aivan niin kuin moni muukin laki tällä hetkellä, jos sinne lisätään jotain, niin se on oikeus ja kohtuus — että kunnille maksetaan.

Sitten liittyen näihin Kela-korvauksiin, niin on aivan totta, että vuosien aikana siitä on jouduttu vähentämään, mutta minä väitän, että Kela-korvaus on kuitenkin ollut aika niin kuin kustannusvaikuttava, koska meillä on valtava paine ollut sinne perusterveydenhuoltoon ja myöskin erityissairaanhoidon ja erikoislääkärien vastaanotoille. Siinä on ollut pieni kannuste, pieni, pieni vastaantulo ja monet ovat hyödyntäneet sitä, ja silloin nämä henkilöt eivät ole kuormittaneet sitä julkista sektoria. Eli väitän, että aika pienellä rahalla on säästynyt yhteiskunnalta rahaa, mutta se on tietysti vaikuttanut niin, että omavastuuosuus on noussut. Suomessa on EU-maista yksi suurimmista omavastuista näissä terveydenhuollon kustannuksissa. Ainakin oma kantani on siis se, että miksi tähän pitää käyttää sitä Kela-korvausta.

Kun tässä on vielä sekin, että kun Kela-korvaukset nyt otetaan, niin silloin komissio tulee aivan varmasti puuttumaan siihen potilasdirektiivin maksujärjestelmään. Komissio on antanut meille pienen ajan, että me Kela-korvauksella hoidamme sen. Nyt kun tulee tapahutamaan se, että Kela-korvaukset otetaan pois, komissio ei varmasti tule katsomaan enää tätä hyvällä silmällä. Meille tulee siitä määräys, että pitää järjestää se asiakasmaksulla — ja se tulee, kuulkaa, paljon kalliimmaksi, koska tulevaisuudessa, kun tämä palvelujen saatavuus heikkenee, kun palvelut keskittyvät, ihmiset lähtevät ulkomaille enemmän hoitoon, koska ulkomailta saa valita julkisen tai yksityisen. Siihen me olemme tarvinneet nimenomaan niitä Kela-korvauksia.

Ja vaikka itsekkin tiedän, että ne ovat pieni osa, olen siitä huolimatta sitä mieltä, että se on ollut kuitenkin kustannusvaikuttava toimi, ja se on kuitenkin edistänyt ihmisten terveyttä. Siellä on tehty mammografioita, siellä on tehty urologin selvityksiä, siellä on tehty erilaisia syöpätutkimuksia, siellä on tehty silmälääkärin ja gynekologin tutkimuksia ja niin edelleen. Juuri niitä erikoisaloja, joita ei sieltä perusterveydenhuollosta saa, niin niitä. Eikä voi mennä erikoissairaanhoidon, koska esimerkiksi gynekologin palvelut eivät ole saatavilla erikoissairanhoidossa nimenomaan terveyden edistämisen näkökulmasta.

Tämä on valintakysymys, mutta mielestäni olisi ollut vanhusten arvoista, että se otetaan, että sitä rahaa olisi ollut ihan kunnolla.

19.04 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä iltapäivä ja alkuiltalo on ollut erittäin hyvää keskustelua. Me olemme keskustelleet vanhusten elämästä ja palveluista, ja tämä on ollut erittäin hyvää keskustelua. Tämä kuvaa sitä, miten laajan asian kanssa me olemme tekemisissä, vaikka me tänään periaatteellisesti keskustelemme henkilöstömitoi-

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

tuksesta ympärivuorokautisessa tehostetussa palveluasumisessa olevien ihmisten osalta, mutta asia on erittäin laaja.

Kuten edustaja Risikko totesi ja peräänkuulutti muun muassa vanhusten oikeusturvaa ja hoivatakuuta, niin tämä henkilöstömitoitus myös vahvistaa sitä kautta näiden ihmisten oikeusturvaa, kun heille tarjotaan parempaa palveluiden laatua ja oikeusturvaa siltä osin.

Sitten täällä on peräänkuulutettu myös sitä, että vanhusten palveluita pitäisi kehittää, ja peräänkuulutettu digipalveluita. Me kaikki, jotka työskentelemme vanhusten palveluiden parissa, varmasti tiedämme sen, että digitaalipalveluita ja digipalveluita kehitetään kovaa vauhtia kaikkialla Suomessa, ja se on saanut, voisiko sanoa, semmoisen ihan hyppäyksen monellakin tavalla nyt tämän sote-uudistuksenkin myötä.

Ja kun me kehitämme sote-uudistusta, niin siltäkin osaa sote-uudistus tuo parempaa oikeusturvaa ja palvelua myös ikäihmisille, kun siellä kootaan palvelut yhteen, mikä sitä kautta helpottaa muun muassa kotona asuvien ikäihmisten palveluiden saatavuutta ja sitä kokonaistilanteen hallintaa huomattavasti paremmin. Sitä kautta me myös pääsemme keskustelemaan tästä teemasta ensi keväänä, kun sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta tehdään.

Mutta se, minkä takia oikeastaan pyysin puheenvuoron, oli se, että olen pitkään ollut Omaishoitajaliiton puheenjohtajana, myös itse omaishoitajana monta vuotta, ja on ollut erittäin ilo kuunnella, miten omaishoitajille peräänkuulutetaan nyt tuen tarvetta. Aivan kuten kollega Kimmo Kiljunen tuossa totesi, suurin osa omaishoitajista on ikäihmisiä ja he hoitavat omaa puolisoaan, mutta meillä on samanaikaisesti noin 400 000 työssä käyvää omaishoitajaa, jotka hoitavat läheistään. Tämä on sellainen haaste, joka meitä kohtaa ikäihmisten osalta, että meidän pitää kehittää meidän työelämäämme sellaiseksi, että se mahdollistaa myös työssä käyvien ihmisten omaishoitotilanteen. Silläkin me autamme sitten tulevaisuudessa ikäihmisten parempaa elämänlaatua ja annamme heille parempaa ikääntymisen mahdollisuutta, kun mahdollistamme sen, että meillä, jotka olemme työelämässä, on oikeasti mahdollisuus huolehtia omista vanhemmistamme myös heidän ikääntyessään. — Mutta kiitoksia paljon.

19.08 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Myös minä kiitän käydyistä keskustelusta, mutta tähän edustaja Kiljusen viimeiseen toiveeseen siitä, että tekisimme vielä enemmän omaishoitajien eteen ja erityisesti heidän, jotka ovat siellä työkentällä ja töissä: kerron teille, että olen tehnyt lakialoitteen liittyen siihen, että työssä oleva omaishoitaja voisi jäädä omaishoidon vapaalle ilman, että hänen täytyy irtisanoutua työstään. Tällä hetkellä lakihan mahdollistaa sen mutta ei kuitenkaan velvoita työnantajaa antamaan tällaista vapaata. Se tarkoittaisi silloin sitä, että omaishoitotilanteessa — niitähän voi tulla hyvin äkillisesti myös, voi tulla esimerkiksi vakava sairaus perheeseen ja henkilö voi joutua jäämään tai halua jäädä hoitamaan läheistään esimerkiksi saattohoitovaiheessa — tämä olisi mahdollista.

Tällä tavalla meidän työelämää tulisi kehittää, että se olisi entistäkin enemmän empaattinen, ymmärtäväinen ja salliva ja todellakin ihmisellä olisi mahdollisuus jäädä omaishoidon vapaalle ilman, että täytyy irtisanoutua. Toivon, hallitus, että teette toimia, jotta mahdollisesti lakialoitteen sisältö saadaan jossakin vaiheessa voimaan. Se, jos joku, olisi erittäin tärkeää, ja silloin meidän puheemme kävisivät myös toteen, mitä me täällä puhumme. Samoin liittyen saattohoitoon: me kaikki puhumme siitä kauniisti täällä ja toteamme, miten tärkeää se on. Saattohoitoa on myös mahdollista parantaa entisestään Suomessa muun

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

muassa tuomalla se lakiin, tekemällä hyvistä saattohoidosta jokaiselle ihmiselle subjektiivisen oikeuden.

Me voimme tehdä täällä eduskunnassa niitä asioita, viedä niitä lain tasolle, joista me kauniisti täällä puhumme. Nyt on vanhustenhoidon henkilöstömitoitus saatettu lain tasolle. Se on 0,5. Se voisi olla myös enemmän. On toivottavaa, että yksiköissä kunnioitetaan vanhuksia ja nostetaan mitoitusta tarvittaessa esimerkiksi sinne 0,7:ään, jos ihminen on huonokuntoinen ja tarvitsee useamman hoitajan avustusta. Me voimme tehdä lakeja, ja viekäämme kaikki nämä tärkeät teemat lain tasolle, sillä lailla on maata rakennettava.

Yleiskeskustelu päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt istunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 19.15.

Täysistunto keskeytettiin kello 19.10.

Täysistuntoa jatkettiin kello 19.15.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan kello 19.10 keskeytettyä istuntoa.

Käsittellään muutosehdotukset.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös

Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaisen muutoksen voimaantulosäännökseen ja esitän, että voimaantulosäännös hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena.

Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Juvosen tekemää esitystä.

Arja Juvonen ehdotti Riikka Purran kannattamana, että voimaantulo- ja siirtymäsäännös hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena.

Mietintö ”jaa”, Arja Juvosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 41, ei 4; poissa 154 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 4/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 101/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 17/2020 vp

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 17/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

19.16 Markus Lohi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen tässä hyvin tiiviisti sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön asiasta. Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi covid-19-epidemian aiheuttaneen koronaviruksen tartuntaketjujen katkaisua tehostavasta tietojärjestelmästä koronavirukselle mahdollisesti altistuneiden tavoittamiseksi. Kansankielellä puhutaan siis koronaäpistä eli mobiilisovelluksesta, jolla tartunnalle altistuneet tavoitettaisiin. Tavoitteena on, että väestölle tarjotun mobiilisovelluksen avulla henkilö voi itse osallistua... [Hälinää]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lohi, hetkinen. — Pyydän salissa hiljaisuutta. Täällä puhutaan asiaa. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Arvoisa puhemies! Tavoitteena on siis, että väestölle tarjotun mobiilisovelluksen avulla henkilö voi itse osallistua koronaviruksen leviämisen estämiseen. Mobiilisovelluksella katsotaan voitavan tehostaa testaa, jäljitä, eristää ja hoida -mallin toimintaa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää mobiilisovelluksen käyttöönottoa ja ehdotettuja säädosmuutoksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä eräin, erityisesti perustuslakivaliokunnan lausuntoon perustuvien muutoksin, jotka ilmenevät tarkemmin valiokunnan mietinnön yksityiskohtaisista perusteluista. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy yhden lausuman.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että sovelluksen on oltava riittävän kattavasti väestön käytössä, jotta siitä on väestötasolla hyötyä. Eri väestöryhmien mahdollisuudet sovelluksen käyttöön vaihtelevat valiokunnan käsityksen mukaan käytännössä paljon niin tarvittavien mobiililaitteiden kuin tiedollisten valmiuksienkin puolesta. Erityisesti sovelluksen käyttöönotto iäkkäiden riskiryhmään kuuluvien piirissä saattaa jäädä vähäiseksi. Valiokunta korostaa sitä hallituksen esityksessäkin mainittua seikkaa, että sovelluksen käytön tulee olla yksinkertaista ja että sovellusta ladattaessa informointi tietojen käsittelystä tulisi laatia selkokielellä eri väestöryhmät huomioon ottaen.

Liikenne- ja viestintävaliokunta, joka antoi sosiaali- ja terveysvaliokunnalle lausunnon asiasta, pitää tärkeänä, että jatkossa seurataan aktiivisesti eri maiden kehitystä ja eri jäsenvaltioiden sovellusten yhteentoimivuuteen liittyvää valmistelua. Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa tätä näkökohtaa ja ehdottaa, että eduskunta hyväksyy liikenne- ja viestintävaliokunnan lausuntoon sisältyvän lausuman valtioneuvoston seurantavelvollisuudesta.

Lausuma kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa mobiilisovelluksen ja taustajärjestelmän kehittämistä ja toimivuutta erittäin tiiviisti, erityisesti yksityisyydensuojan ja tietoturvan toteutumisen kannalta, ja ylläpitää valmiuden tarvittaessa nopeisiin sääntelyn tai järjestelmätason muutoksiin. Valtioneuvoston tulee antaa asiasta selvitys eduskunnalle viimeistään syysistuntokaudella 2021.”

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

19.19 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Lohelle hyvästä esittelystä tämän koronajäljityssovelluksen osalta.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevan esityksen mukaisesti mobiiliteknologiaa pyritään käyttämään hyödyksi myös koronaviruksen tartuntaketjujen selvittämiseen. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tarjoama mobiilisovellus ja sen taustajärjestelmä voisivat tuoda merkittävän lisän terveydenhuollon toimintayksiköissä tehtävälle jäljitystyölle ja auttaa katkaisemaan tartuntaketjuja nopeammin. Keskityn liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtajana nyt lähinnä viestintäsektorin huomioihin.

On kuitenkin syytä kiinnittää huomiota riskeihin, joita tällainen uudenlainen kansalaisten tietoja keräävä ja käsittelevä tietojärjestelmä tuo mukanaan. Kuten liikenne- ja viestintävaliokunta on lausunnossaan painottanut, järjestelmän tietoturvallisuudesta huolehtiminen on ensiarvoisen tärkeää, sillä käsiteltävät tiedot ovat osittain arkaluonteisia, vaikka yksittäiset henkilöt eivät järjestelmän tallentamista tiedoista olisikaan tunnistettavissa. Mobiilijärjestelmästä saadaan toivottuja hyötyjä vain, jos tarpeeksi suuri osa kansalaisista alkaa käyttää sovellusta. Tämä edellyttää, että kansalaiset luottavat järjestelmään sekä siihen, että heistä kerätään vain tarvittavia tietoja ja että kerätyt tiedot ovat järjestelmässä turvassa. Pidänkin hyvänä, että Kyberturvallisuuskeskus arvioi sovelluksen ja taustajärjestelmän tietoturvallisuutta ennen sovelluksen käyttöönottoa. Tälle täytyy myös varata riittävästi aikaa.

Kuten tässä edellä kuultiin sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajalta, liikenne- ja viestintävaliokunta onkin lausunnossaan esittänyt sosiaali- ja terveysvaliokunnalle mietintöön sisällytettäväksi lausumaehdotuksen, jossa edellytetään valtioneuvoston seuraavan mobiilisovelluksen ja taustajärjestelmän kehittämistä ja toimivuutta tiiviisti erityisesti yksityisyydensuojan ja tietoturvan kannalta.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijakuulemisissa liikenne- ja viestintävaliokunnan huomio kiinnittyi yksityisyydensuojan ja tietoturvan lisäksi ennen kaikkea avoimen lähdekoodin merkitykseen. Järjestelmän lähdekoodin avoin julkaiseminen kaikilta niiltä osin kuin siitä ei ole tietoturvan kannalta haittaa on erittäin tärkeää, jotta järjestelmän toimintaa voidaan arvioida riippumattomasti. Onkin hyvä, että esittelevän ministeriön mukaan näin aiotaan toimia.

Arvoisa puhemies! Euroopan komissio on antanut suosituksen mobiiliteknologian hyödyntämisestä covid-19-kriisissä, ja vastaavanlaisia bluetooth-yhteyttä hyödyntäviä jäljityssovelluksia kehitetään parhaillaan useissa maissa ympäri Eurooppaa ja myös laajemmin maailmassa. Mobiilijärjestelmää kehitettäessä onkin syytä huolehtia siitä, että eri maiden sovellukset toimisivat mahdollisimman hyvin yhteen erityisesti EU-tasolla, kun ihmiset alkavat jälleen yhä enemmän liikkua valtioiden rajojen yli, jotta sovelluksesta saadaan paras mahdollinen hyöty.

19.23 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö, ja tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi koronaepidemian aiheuttaneen koronaviruksen tartuntaketjujen katkaisua tehostavasta tietojärjestelmästä koronavirukselle mahdollisesti altistuneiden tavoittamiseksi. Tavoitteena on, että väestölle tarjotun mobiilisovelluksen avulla henkilö voi itse osallistua koronaviruksen leviämisen estämiseen, eli tämän mobiilisovelluksen tarkoituksena on testata, jäljittää, eristää, hoida -mallin toiminnan korostaminen.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

Arvoisa puhemies! Kuka olisi uskonut, miten valtavia harppauksia olemme koronavirusepidemian aikana joutuneet ottamaan. On ollut etäkoulut, on ollut etätö ja nyt tulee mobiiliteknologia ja tällainen äppi, jonka avulla yritämme ennaltaehkäistä koronavirusepidemian leviämistä, koska huolestuttavasti kyllä on mielessä, että syksyllä ja talvella saamme uuden aallon ja joudumme miettimään kaikki mahdolliset keinot, miten epidemiaa voimme ennaltaehkäistä. Mutta on erittäin tärkeää, että ihmisten tietoturvallisuudesta huolehditaan, koska tämä äppi tallentaa kansalaisten tietoja. On erittäin tärkeää myös, että kustannuksia, joita muun muassa tästä mobiilisovelluksesta mahdollisesti aiheutuu esimerkiksi yhteiskunnalle, kun näitä ollaan tekemässä, seurataan tarkasti, että tiedämme, mitä saamme ja mistä me maksamme, eli seurantaan tarvitaan.

No, sitten tämän mobiilisovelluksen hyödyn mittaamisesta. Sehän riippuu siitä, kuinka moni ihminen tämän mobiilisovelluksen ottaa käyttöönsä, löytyykö henkilöiltä laitteita ja luottavatko he siihen, että laitetta voi käyttää. On myös huolestuttavaa, että päinvastoin voi syntyä sellaisia ajatuksia, että ihmiset pelkäävät, että heitä stalkataan ja kytätään ja he eivät missään nimessä halua ottaa tällaista mobiilisovellusta käyttöön. Erityinen osa on myös ne ihmiset, joilla ei ole valmiuksia eikä ole älykännyköitä ottaa tällaista sovellusta käyttöön, saati että osaisivat sitä käyttää. Esimerkiksi ikäihmiset eivät välttämättä pysy tämän teknologisen kehityksen mukana, ja siksi on erittäin tärkeää, että näillä sovelluksilla ei korvata sitä perinteistä menetelmää päästä testeihin ja ryhtyä jäljittämään ja sitten myös eristämään ja hoitamaan ihmisiä, eli säilytetään myös testit. Varmasti, jos uusi aalto tulee syksyllä, ja niin kuin todennäköisesti tulee, entistä enemmän testauskapasiteettia tulemme tarvitsemaan, ja on hyvä, että valmistaudutaan siihen hyvissä ajoin, ja varmasti näin myös tehdään, kuten myös, että on sitten hoitajia ja hoitopaikkoja, tehohoitopaikkoja ja kaikkea muutakin tarjolla, ei ainoastaan pelkkää äppiä. — Kiitos.

19.26 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen puheenjohtaja Lohen referoimassa mietinnössä ja liikennevaliokunnan puheenjohtaja Kymäläisen referoimassa lausunnossa oli pitkälti sama huoli, ja niitä täydensi osaltaan äsken myös edustaja Juvonen puheenvuorossaan. Me pystymme tekemään juridiikan tälle uudistukselle, sitä hän me juuri nyt olemme tekemässä. Uskon myös, että tekniikka löytyy, koska kansainvälisiä esimerkkejäkin on. Mutta se suurin haaste tulee olemaan se, miten tämä käytännössä saadaan — käytän tätä muodikasta sanaa — jalkautettua, koska tässä on juuri tämä asia, että meillä on paljon väestöryhmiä, jotka saattavat vierastaa tällaista, ja tämä perustuu kuitenkin vapaaehtoisuuteen. Ikäihmiset ovat tässä haaste. Eli me tulemme todella sitten, kun meillä on tekniikka olemassa, ennennäkemättömän haasteen eteen, että saadaan tämä käytännössä pelaamaan, jotta me saamme sen hyödyn, mitä kuluja tähän uhratut mahdolliset voimavarat sitten ovatkin aiheuttaneet. Tämän huolen halusin tässä tuoda — en ollenkaan jälkiviisautta ajatellen tai mitään muuta, mutta uskon, että tämä haaste on se suurin tässä.

19.27 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi covid-19-epidemian aiheuttaneen koronaviruksen tartuntaketjujen katkaisua tehostavasta tietojärjestelmästä koronavirukselle mahdollisesti altistuneiden tavoittamiseksi käyttämällä mahdollista sovellusta. Tavoitteena on, että voitaisiin tämän mobiilisovelluksen avulla tehostaa testaa, jäljitä, eristää ja hoitaa -mallin toimintaa.

Tällä hetkellä koronatilanne Suomessa on rauhallinen, ja tällä lakiesityksellä varmasti suunnitellaan mahdolliseen toiseen aaltoon varautumista. Mikäli sellainen tulee, niin on

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

tietenkin tarpeen ottaa käyttöön kaikki ne keinot, mitkä meillä otettavissa ovat, jotta me pystymme jäljittämään tartunnalle altistuneita mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti niin, että saadaan heidät kiinni ja ohjattua sitten jatkohoitoon ja tutkimuksiin.

Täällä nousikin esille tietoturvallisuus ja yksityisyys, jotka ovat lähtökohtana tietenkin, että tällainen sovellus voidaan ottaa käyttöön, ja niistä on tarpeen huolehtia. Käytännössä myös se, että se on vapaaehtoinen, on ainakin tässä vaiheessa nyt välttämätöntä, jotta sellainen voidaan ottaa käyttöärsenaaliin huomioiden se, että vaikka ne olisivat tunnistamattomia tietoja, ei voida kuitenkaan niin varmoja siitä olla, niin että siinä voi olla riskejä. Tästä pitää huolehtia.

Sitten on huomioitava, että mikäli tämä olisi laajemmassa käytössä, niin tämä aiheuttaa toki sitten lisätyötä. Silloin tulee enemmän tietoon altistuneita, ja se aiheuttaa kunnille ja sairaanhoitopiireille lisätyökuormaa tässä jäljitystyössä ja niissä arvioinneissa ja hoitoonohjauksissa. Siihen pitää kunnissa varautua.

Tämä lakiesityshän on tarkoitettu väliaikaiseksi, tulemaan voimaan elokuun lopusta, ja se olisi voimassa maaliskuun loppuun 2021. Harmillista on, että tämä tulisi käyttöön vasta elokuun lopussa. Kun ajatellaan, että koulut alkavat elokuun puolessavälissä ja monet palavat etätöistä fyysisiin töihin elokuun puolessavälissä, olisi ollut hyvä, että se olisi ollut jo silloin käytössä. Mutta pääasia joka tapauksessa on, että mikäli mahdollinen toinen aalto tulee, niin se saataisiin siinä vaiheessa laajalti käyttöön ja mahdollisimman monen ihmisen puhelimeen [Puhemies koputtaa] ladattavaksi.

19.31 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Tervehdin tätä koronaviruksen tartuntaketjujen katkaisua tehostavaa tietojärjestelmää ilolla. Sillä on tärkeä rooli testaa, jäljittää, eristää, hoida -mallin tukena. Mobiilisovellus on maksuton ja vapaaehtoinen, mikä on tässä tilanteessa perusteltua. Toisaalta kun tiedetään, että sovelluksen on oltava riittävän laajasti käytössä, jotta siitä olisi hyötyä, niin vapaaehtoisuudesta huolimatta sen käyttöön on kannustettava eri tavoin. Sen luotettavuudesta ja tietosuojasta on huolehdittava ja sen käytettävyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Onneksi Suomessa on korkeaa osaamista mobiiliteknologiasta ja käytettävyydestä, ja uskon, että täällä varmasti ratkaisuja löydetään.

Lisäksi tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä eri maiden järjestelmien yhteentoimivuuden varmistamiseksi, jotta ihmisten liikkuvuuden lisääntyessä jäljitys saadaan ulotettua myöskin mahdollisiin kansainvälisiin altistumisiin. Juuri tällä hetkellä meillä Suomen tartuntatilanne on varsin hyvä, ja toivotaan, että se tällaisena pysyy, mutta samaan aikaan me kuulemme huolestuttavia uutisia nimenomaan maailmalla tautitilanteesta, ja siinä mielessä tämä kansainvälinen ulottuvuus on erityisessä arvossa tämän toisen aallon ennaltaehkäisyksi.

Mutta kiitoksia, tämä on tärkeä esitys.

19.32 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Hienoa, että saamme käyttöön mobiilisovelluksen, ja toivottavasti saamme sen käyttöön mahdollisimman pian. Nyt kun vielä tautitilanne on hyvällä tasolla Suomessa, meillä on aikaa varautua siihen, jos tauti uudelleen alkaa levitä isommin väestön keskuudessa, mikä on myös aivan mahdollinen skenaario. Tällä hetkellä, kun nyt rajoituksia on purettu, on hyvä aika kehittää suunnitelma seuraavan vuoden osalta ja erilaisia vaihtoehtoja, miten me tulemme toimimaan, jos tautitilanne uudelleen kasvaa.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

Siihen haluaisin kiinnittää huomiota, että on arvioitu, että sovelluksen on oltava riittävän kattavasti väestön käytössä, jotta siitä on väestötasolla hyötyä. Eräissä asiantuntija-arvioissa on kuitenkin tuotu esiin, että sovelluksesta voi olla hyötyä, vaikka sen olisi ladanut paljon vähempikin määrä ihmisiä. Mehän tiedämme, että nyt tälläkin hetkellä tauti leviää myös paikallisesti, esimerkiksi Pohjois-Ruotsissa tietyssä kunnassa tai tietyissä kunnissa, ja voitaisiin arvioida, että tällaisessa tilanteessa hyvinkin paikallinen sovelluksen käyttöönotto saattaisi olla apuna epidemian taltuttamisessa ja tartuntaketjujen jäljittämiseksi. Voidaanhan jopa ajatella esimerkkinä, että täällä eduskunnassa meillä olisi käytössä tämä sovellus, jolla me voisimme meidän työyhteisömme osalta tietää jo paremmin, jos tauti alkaa levitä. Esimerkkejä löytyy monia muitakin. Eli ehkä tätä pitäisi punnita vielä uudelleen, minkälaista viestiä lähetetään siitä, kuinka hyödyllinen sovellus on, jos on niin, että se pienempikin käyttäjämäärä itse asiassa on hyödyllinen. Itse pelkään sitä, että tässä ikään kuin todetaan, että no, ei tullutkaan käyttäjiä riittävästi ja sovelluksesta ei olisi riittävästi hyötyä, mikä ei välttämättä ole näin.

Nythän tässä on myös mahdollisuus kerätä tietoa tartuntojen leviämisestä paljon tarkemmin ja jakaa sitä — ei tietenkään henkilötietoja, mutta tietoa siitä, missä epidemia liikkuu, kun näitä tietoja aletaan kerätä laajemmin syksyllä. Silloin me voimme paljon paremmin kohdistaa erilaisia toimenpiteitä, paljon paikallisempia mahdollisia rajoitustoimenpiteitä kuin nyt on jouduttu tekemään.

19.35 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Ajattelin itsekin tässä muutaman sanan sanoa, kun olen tämän mobiiliäpin, koronaäpin, puolesta täällä aikaisemmin puhunut ja koettanut vaikuttaa.

On hienoa, että tämä esitys täällä nyt on, ja tervehdin sitä ilolla. On hyvä, että tässä on juuri ne elementit, mitkä pitääkin. Se on vapaaehtoinen, se kunnioittaa yksityisyydensuojaa, ja tietoturvasta pidetään huolta. Tältä pohjalta valiokunnan lausumaehdotus on myös hyvä ja erinomainen, eli ajatus tästä seuraamisesta ja siitä, että kyetään tarvittaessa sitten puuttumaan, jos sääntelyä tarvitsee vielä rukata.

Aikataulullisesti varmaan, kuten monessa muussakin koronakeskustelussa täällä tulee aina esiin, olisiko tämä voinut olla nopeampi tai pikaisempi ja näin, mutta tärkeintä on, että kun tämä tehdään, niin se tehdään hyvin ja kunnolla, ja hyvä että tämä käyttöön tulee.

Edustaja Holopainen puhui tässä hyvin, että tämä joka tapauksessa vahvistaa tätä testaa ja jäljitä -työtä, jonka onnistuminen on kriittistä sille, että epidemia saadaan pidettyä kurissa, jos ja kenties kun uusia tartuntaryppäitä jossain vaiheessa ilmaantuu. Eli hyvin tärkeä työkalu, ja mitä useampi tätä käyttää, toki sen parempi, mutta vaikka käyttäjämäärässä ei johonkin maagiseen prosenttiin päästäisikään, niin totta kai tämä edesauttaa testaus- ja jäljitystyötä.

Ennen kaikkea hyvä, että tämä nyt tämän talon puolesta saadaan kuntoon, ja kuten täällä taisi useampikin jo mainita, on erittäin tärkeätä, että sitten itse sovellus on helppokäyttöinen ja siitä viestitään hyvin, jotta se käytännön toteutus onnistuu niin kuin tässä on nyt lait säädetty kuntoon.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 101/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 100/2020 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 ja 55 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 90/2020 vp

Toimenpidealoite TPA 39/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyys vuoksi pöydälle seuraavaan, 23.6.2020 pidettävään täysistuntoon.

5. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään tiistaina 23.6.2020 klo 19.45. Täysistunto lopetettiin klo 19.38.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen